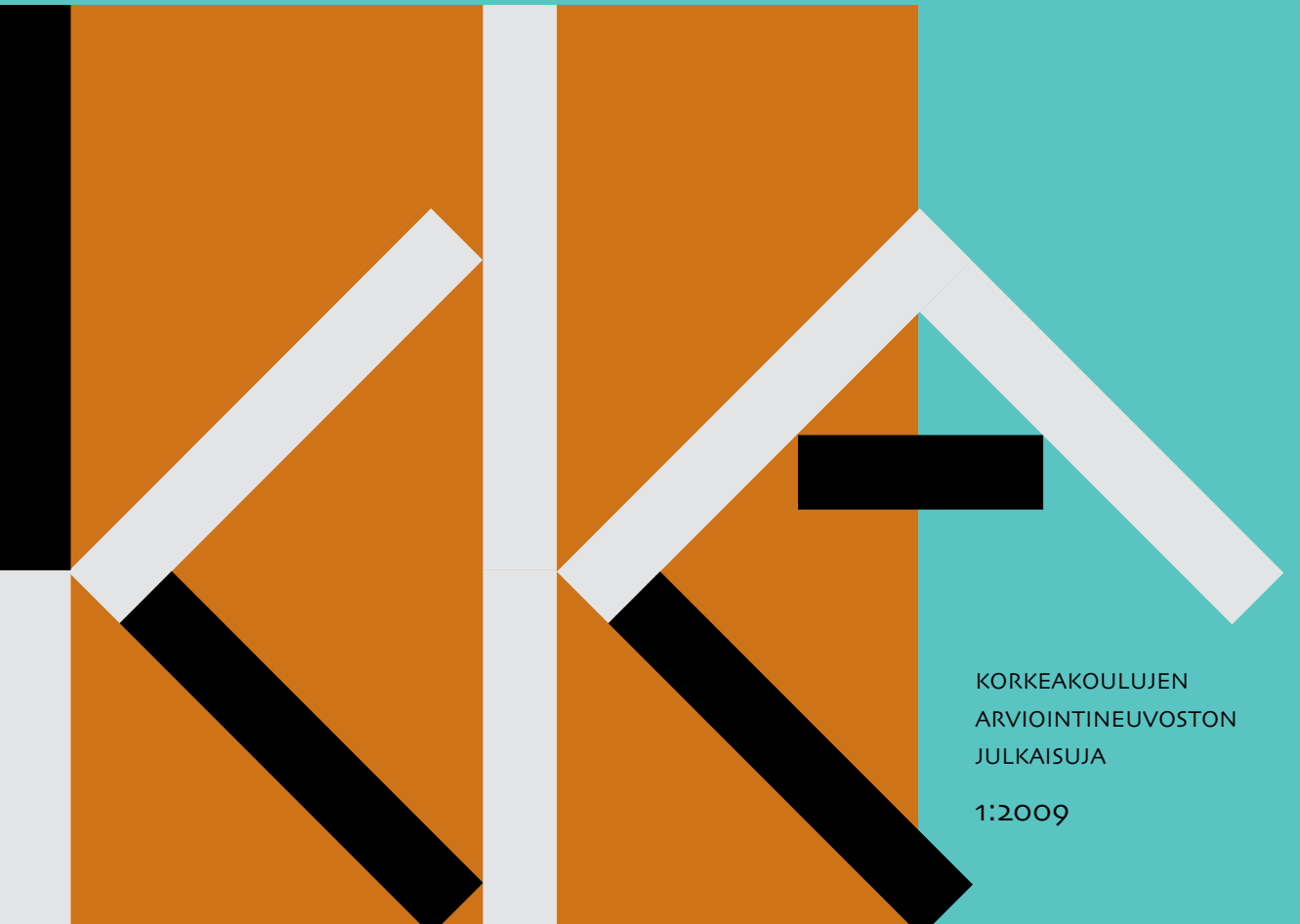

Elisabeth Helander • Johanna Ahola • Jussi Huttunen
Markku Lahtinen • Paavo Okko • Heikki Suomalainen
Ilkka Virtanen • Karl Holm • Kirsi Mustonen

Lisää yhteistyötä alueiden parhaaksi

Yliopistokeskusten arviointi

KORKEAKOULUJEN
ARVIointINEUVOSTON
JULKAISUJA

1:2009

ISBN 978-952-206-095-2 (painettu)

ISBN 978-952-206-096-9 (pdf)

ISSN 1457-3121

Julkaisija: Korkeakoulujen arviointineuvosto

Kansi: Juha Ilonen

Layout: Pikseri Julkaisupalvelut

Esa Print Oy

Tampere 2009

Esipuhe

Korkeakoulujen arviointineuvoston tehtävänä on avustaa korkeakouluja ja opetusministeriötä koulutuksen kehittämisessä tuottamalla riippumatonta ja vertailun mahdollistavaa arviointitietoa.

Arviointineuvoston toiminnan kansalliset taustat liittyvät yliopistojen tuulosohjauksen vahvistumiseen ja ammattikorkeakoulujen perustamiseen. 1990-luvulla vastaavia arviointiorganisaatioita syntyi myös moneen muuhun Euroopan maahan. Vuosituhannen vaihteesta korkeakoulutuksen arviointiin on vaikuttanut voimakkaasti eurooppalaisen korkeakoulutusalueen rakentaminen eli Bologna-prosessi. Sen tavoitteena on eurooppalaisen korkeakoulutuksen vetovoiman ja opiskelijoiden sekä valmistuneiden liikkuvuuden lisääntyminen. Keskeinen edellytys tälle on luottamus toisten korkeakoulujen tarjoaman koulutuksen laatuun. Nyt käynnissä oleva voimakas yliopistojen ja koko korkeakoululaitoksen uudistaminen eri maissa on tuonut arviointitiedon tarpeen jälleen uuteen valoon.

Korkeakoulujen arviointineuvoston arviointitoiminnan voi tällä hetkellä jakaa kolmeen alueeseen. Määrällisesti merkittävin on korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointi, jonka ensimmäinen, kaikki suomalaiset korkeakoulut kattava kierros valmistuu vuonna 2011. Toinen näkyvä ryhmä ovat yliopisto- ja ammattikorkeakoulukoulutuksen laatuysikköarvioinnit. Kolmas, auditointikeskeisyyden takia viime vuosina vähemmälle jäänyt, mutta erittäin tärkeä arviointimuoto ovat koulutusala- ja teema-arvioinnit.

Korkeakoulujen arviointineuvoston kaikki toiminta perustuu kehittävän arvioinnin periaatteelle. Kehittämistä tukee arvioinnin kommunikatiivisuus: arviointivierailujen haastattelut, raportin julkisuus ja siitä käyty keskustelu. Kaikkien arviointien tavoitteena on välittää niiden yhteydessä esiin tulleita hyviä käytäntöjä myös muihin kuin arvioinnin kohteena juuri silloin olleisiin korkeakouluihin ja siten kehittää korkeakoulutusta kokonaisuudessaan.

Korkeakoulujen arviointineuvosto pyrkii olemaan kansallisesti ja kansainvälisesti uskottava, riippumaton toimija. Se pyrkii toiminnassaan myös kansallisten ja kansainvälisten muutostarpeiden ennakointiin. Vastuu arviointitiedon hyödyntämisestä ja soveltamisesta on kuitenkin aina korkeakouluilla itsellään.

Tässä raportissa esiteltävä, opetusministeriön toimeksiannosta suoritettu yliopistokeskusten arviointi on koulutuspoliittinen teema-arviointi, jonka tavoitteeksi on asetettu tiedon tuottaminen yliopistokeskusten kehittämiseen. Arviointi alkoi suunnittelusta ja dokumentointiaineiston keräämisestä, jatkui

itsearvioinnin jälkeen ulkoiseen arviointiin arviointivierailuina, ja on nyt julkisen raportoinnin vaiheessa. Noin kolmen vuoden kuluttua tehdään vielä mahdollisesti seuranta-arviointi.

Arvioinnin kohteena ovat olleet yliopistokeskusten toimintaympäristö, niiden koulutus, tutkimus ja kehittämistyö, yhteistyö ja työnjako sekä rahoitus ja alueellinen vaikuttavuus. Yliopistokeskukset ovat keskenään hyvin erilaisia, eri tavoin organisoituneita ja profiloituneita. Arviointitehtävä on siten ollut vaativa.

Korkeakoulujen arviointineuvoston puolesta esitän parhaimmat kiitokset yliopistokeskusten johdolle, henkilökunnalle ja opiskelijoille sekä emoyliopistojen ja sidosryhmien edustajille osallistumisesta arviointiin. Kiitokset myös arviointiryhmälle asiantuntevasta ja sitoutuneesta työstä.

Riitta Pyykkö, professori

Korkeakoulujen arviointineuvoston puheenjohtaja

Sisällys

1	Arvioinnin toteutus	7
2	Kajaanin yliopistokeskus	11
2.1	Johdanto	11
2.2	Koulutus	13
2.3	Tutkimus	16
2.4	Alueellinen kehittämistyö	18
2.5	Alueellinen koulutusyhteistyö	19
2.6	Kansainvälinen yhteistyö	19
2.7	Yliopistokeskuksen toimintatapa	20
2.8	Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet	21
3	Kokkolan yliopistokeskus	22
3.1	Johdanto	22
3.2	Koulutus	24
3.3	Tutkimus	28
3.4	Alueellinen kehittämistyö	28
3.5	Alueellinen koulutusyhteistyö	29
3.6	Kansainvälinen yhteistyö	30
3.7	Yliopistokeskuksen toimintatapa	31
3.8	Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet	32
4	Lahden yliopistokeskus	33
4.1	Johdanto	33
4.2	Koulutus	35
4.3	Tutkimus	38
4.4	Alueellinen kehittämistyö	39
4.5	Alueellinen koulutusyhteistyö	40
4.6	Kansainvälinen yhteistyö	40
4.7	Yliopistokeskuksen toimintatapa	41
4.8	Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet	42
5	Mikkelin yliopistokeskus	43
5.1	Johdanto	43
5.2	Koulutus	45
5.3	Tutkimus	50
5.4	Alueellinen kehittämistyö	51
5.5	Alueellinen koulutusyhteistyö	51
5.6	Kansainvälinen yhteistyö	52
5.7	Yliopistokeskuksen toimintatapa	53
5.8	Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet	54

6	Porin yliopistokeskus	55
6.1	Johdanto	55
6.2	Koulutus	57
6.3	Tutkimus	61
6.4	Alueellinen kehittämistyö	62
6.5	Alueellinen koulutusyhteistyö	63
6.6	Kansainvälinen yhteistyö	64
6.7	Yliopistokeskuksen toimintatapa	64
6.8	Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet	65
7	Seinäjoen yliopistokeskus	67
7.1	Johdanto	67
7.2	Koulutus	70
7.3	Tutkimus	72
7.4	Alueellinen kehittämistyö	73
7.5	Alueellinen koulutusyhteistyö	74
7.6	Kansainvälinen yhteistyö	74
7.7	Yliopistokeskuksen toimintatapa	75
7.8	Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet	77
8	Yhteenveto ja arviointiryhmän suositukset	78
8.1	Koulutus	79
8.2	Tutkimus	81
8.3	Yliopistokeskusten organisaatio ja toimintatapa	82
8.4	Rahoitus	84
8.5	Yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa	86
	Liitteet	
1:	Yliopistokeskukset vuonna 2007	89
2:	Yliopistokeskusten rahoitus vuonna 2007	90
3:	Itsearviointikysymykset	92
4:	Käytetyt lähteet	95

1 Arvioinnin toteutus

Arvioinnin lähtökohdat

Suomen yliopistokeskukset ovat rakentuneet asteittain 1980-luvulta lähtien, kun eri yliopistot perustivat yksikköjään sellaisille paikkakunnille, joilla ei ollut yliopistoa. Opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2003–2008 sekä eduskunnan vuotta 2004 koskevan budjettipäätöksen myötä maahamme perustettiin kuusi yliopistokeskusta, jotka aloittivat toimintansa vuoden 2004 alussa kuudessa maakunnassa. Yliopistokeskuspaikkakuntia ovat Kajaani, Kokkola, Lahti, Mikkeli, Pori ja Seinäjoki.

Opetusministeriö esitti Korkeakoulujen arviointineuvostolle keväällä 2007 yliopistokeskusten arviointia vuonna 2008. Opetusministeriön, yliopistokeskusten ja korkeakoulujen arviointineuvoston edustajat tapasivat 30.11.2007, jolloin keskusteltiin käynnistettävän arvioinnin kohteista, arviointimenetelmästä ja aikataulusta. Tapaamisesta laadittiin muistio, joka on ollut arvioinnin suunnitteluryhmän käytettävissä. Arvioinnin tulosten tuli olla opetusministeriön käytettävissä marraskuussa 2008.

Opetusministeriön toimeksiannosta käynnistetty yliopistokeskusten arviointi on koulutuspoliittinen teema-arviointi, jonka tavoitteeksi asetettiin *tiedon tuottaminen yliopistokeskusten kehittämiseen*.

Arvioinnin suunnittelu- ja arviointiryhmä

Korkeakoulujen arviointineuvosto nimensi 29.2.2008 arvioinnin käynnistämistä varten suunnitteluryhmän, jonka tehtävänä oli arvioinnin projektisuunnitelman laatiminen kevään 2008 aikana. Projektisuunnitelmassa esitettävät keskeiset asiat olivat arviointikohteet, arviointimenetelmä ja arvioinnin aikataulu. Suunnitteluryhmän puheenjohtajaksi nimettiin Korkeakoulujen arviointineuvoston jäsen, rehtori Markku Lukka Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta. Samassa kokouksessa Korkeakoulujen arviointineuvosto päätti, että suunnitteluryhmä jatkaa arviointiryhmänä pois lukien KKA:n jäsen, rehtori Markku Lukka. Korkeakoulujen arviointineuvoston yleinen käytäntö on, että sen jäsenet eivät toimi arviointiryhmien jäseninä. Poikkeuksina ovat seuranta-arvioinnit.

Arviointiryhmän jäseniksi nimettiin:

- Opiskelija Johanna Ahola – Suomen ylioppilaskuntien liitto
- FT Elisabeth Helander (ent. johtaja Euroopan komission aluepolitiikan pääosastolla)
- Pääjohtaja ent., professori emeritus Jussi Huttunen – (Kansanterveyslaitos)
- Rehtori Markku Lahtinen – Tampereen ammattikorkeakoulu
- Professori emeritus Paavo Okko – (Turun kauppakorkeakoulu)
- Asiantuntija Heikki Suomalainen – Elinkeinoelämän keskusliitto
- Professori Ilkka Virtanen – Vaasan yliopisto.

Arviointiryhmän puheenjohtajaksi nimettiin FT Elisabeth Helander ja varapuheenjohtajaksi professori emeritus Jussi Huttunen.

Yliopistokeskusten arviointiryhmän sihteereinä toimivat projektisuunnittelija Seppo Saari (31.8.2008 asti) sekä suunnittelijat Karl Holm ja Kirsi Mustonen (1.9.2008 alkaen) Korkeakoulujen arviointineuvostosta.

Arvioinnin kohteet

Korkeakoulujen arviointineuvosto hyväksyi arvioinnin projektisuunnitelman 21.5.2008. Arviointikohteiden kartoittamista varten yliopistokeskuksille ja niiden emoyliopistoille sekä yliopistokeskusten yhteistyötahoille oli järjestetty verkkokysely. Kyselyssä kartoitettiin ensisijaisesti relevantteja arvioinnin kohteita. Vastauksia saatiin 125, joiden perusteella suunnitteluryhmä määritteli arvioinnin kohteista ydinalueet.

Arvioinnin kohteiksi määriteltiin yliopistokeskusten

- toimintaympäristö
- koulutus
- tutkimus ja kehittämistyö
- yhteistyö ja työnjako
- rahoitus ja alueellinen vaikuttavuus.

Kaikki yliopistokeskukset laativat arviointiryhmän pyynnöstä itsearviointiraportin sekä selvityksen rahoituksestaan vuonna 2007. Arviointiryhmä toteasi, että itsearviointiraportit olivat huolellisesti laadittuja ja sisälsivät poikkeuksetta arvioinnin kannalta hyödyllisiä tietoja ja näkemyksiä. (Ks. liite 1. Yliopistokeskukset vuonna 2007, liite 2. Yliopistokeskusten rahoitus vuonna 2007 ja liite 3. Itsearviointikysymykset).

Yliopistokeskusten arviointiaineisto koostui kaiken kaikkiaan yliopisto-keskuksia koskevista dokumenteista, yliopistokeskusten tuottamista itsearvioinneista ja pyydetystä lisäaineistosta, emoyliopistojen rehtoreille suunnatus- ta kyselystä, yliopistokeskusten opiskelijakyselystä, emoyliopistojen ylioppilas- kunnille suunnatussa kyselyssä sekä arviointivierailuista ja niiden yhteydessä toteutetuista haastatteluista. Yliopistokeskusten toimintaan liittyvät ja muut taustadokumentit on lueteltu liitteessä 4.

Arviointivierailut

Arviointiryhmä toteutti vierailut kuuteen yliopistokeskukseen syys–lokakuu- sa 2008 seuraavasti:

- Kajaanin yliopistokeskus 4.–5.9.2008
- Kokkolan yliopistokeskus 11.–12.9.2008
- Seinäjoen yliopistokeskus 16.–17.9.2008
- Lahden yliopistokeskus 1.–2.10.2008
- Mikkelin yliopistokeskus 2.–3.10.2008
- Porin yliopistokeskus 8.–9.10.2008

Arviointiryhmän jäsenet osallistuivat arviointivierailuille 4.9.–9.10.2008 seu- raavasti:

Arviointi- ryhmän jäsen:	Kajaani 4.9.	Kajaani 5.9.	Kokkola 11.9.	Kokkola 12.9.	Seinäjoki 16.9.	Seinäjoki 17.9.	Lahti 1.10.	Lahti 2.10.	Mikkeli 2.10.	Mikkeli 3.10.	Pori 8.10.	Pori 9.10.
Helander, Elisabeth, pj.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ahola, Johanna	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Huttunen, Jussi	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	x
Lahtinen, Markku	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x
Okko, Paavo	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Suomalainen, Heikki	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Virtanen, Ilkka	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Arviointiryhmän sihteerit:</i>												
Holm, Karl	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	-	-
Mustonen, Kirsi	x	x	-	-	x	x	-	-	-	-	x	x

Arviointiryhmä haastatteli käyntiensä aikana yliopistokeskusten johtoa, emoyliopistojen edustajia, opiskelijoiden ja henkilökunnan edustajia sekä ammattikorkeakoulujen ja sidosryhmien edustajia. Kaikki haastatteluihin osallistuneet suhtautuivat myönteisesti arviointiryhmän tiedontarpeisiin ja vastasivat auliisti osin hankaliinkin kysymyksiin. Lisäksi arviointiryhmällä oli mahdollisuus käydä kunkin arviointivierailun päätteeksi järjestetyssä palautetilaisuudessa lyhyt keskustelu yliopistokeskusyhteisön kanssa itsearviointiraportista ja haastatteluissa syntyneistä vaikutelmista.

Arviointiryhmä esittää yliopistokeskuksille parhaat kiitoksensa erinomaisesti järjestetyistä arviointivierailuista.

Arviointiraportti

Tämä arviointiraportti on koottu pääasiassa yliopistokeskusten toimittaman itsearviointi- ja haastatteluaineiston pohjalta. Koko arviointiryhmä on osallistunut raportin kirjoittamiseen.

Yliopistokeskuksilla oli mahdollisuus tarkistaa oma osuutensa raportista asiatietojen osalta ennen sen julkistamista.

2 Kajaanin yliopistokeskus

2.1 Johdanto

Kajaanin yliopistokeskus sijaitsee Kajaanin kaupungissa ja sillä on toimipisteet myös Sotkamossa.

Kajaanin yliopistokeskuksen sijaintimaakunnan Kainuun taloudellinen asema on ollut heikkenevä. Kainuun väkiluku oli vuonna 2000 noin 90 400 ja vuonna 2007 noin 83 800 (1,6 % koko maasta). Myös maakunnan bkt-osuus on ollut laskeva ja nykyisin se on noin 1,1 %. Maakunnan bkt henkeä kohti oli 66 % maan keskiarvosta vuonna 2000, mutta pääosin väkiluvun vähenemisen takia vuonna 2006 se oli korkeampi eli 72 %. Tutkimus- ja kehitystoiminnan menot asukasta kohti ovat kasvaneet muuta maata nopeammin ja ne ovat vajaat 30 % maan keskiarvosta, mikä merkitsee korkeinta tasoa yliopistokeskusmaakuntien joukossa.

Yliopistokeskuksen syntyhistoria

Opettajankoulutus alkoi Kajaanissa vuonna 1900 miesseminaarissa. Kajaanissa annettava kasvatusalan toiminta siirtyi vuonna 1974 Oulun yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan opettajankoulutuslaitokseksi. Korkeakoulutoimintoja kehitettiin 1970–1990-luvuilla sijoittamalla alueelle Oulun yliopiston yksiköjä. Opettajankoulutusyksikön lisäksi Oulun yliopisto perusti Kajaaniin mittalaitelaboratorion, biotekniikan laboratorion sekä aluekehitys- ja aikuis-koulutusyksiköt. Kajaanin yliopistokeskuksen toiminta alkoi 1.1.2004. Tietojenkäsittelytieteiden laitoksen Kajaanin yksikkö aloitti vuonna 2004 ja Centre for Wireless Communications (CWC) -toimipiste aloitti vuonna 2007. Yliopistokeskus yhdisti Kainuun yliopistollisen toiminnan.

Yliopistokeskuksen nykypäivä: toimijat ja profiili

Kajaanin yliopistokeskus on Kainuun ja Ylä-Savon alueen yliopistollisten toimintojen muodostama kokonaisuus, jossa Joensuun, Kuopion, Jyväskylän, Lapin ja Oulun yliopistot tekevät yhteistyötä Oulun yliopiston koordinoimana. Yliopistokeskus on hallinnollisesti Oulun yliopiston erillislaitos. Viiden yliopiston välinen sopimus uusittiin ajalle 1.1.2007–31.12.2009.

Kajaanissa sijaitsevat myös Kajaanin ammattikorkeakoulu, VTT:n yksikkö, Kajaanin teknologiakeskus Oy ja Kainuun Etu Oy, Sotkamossa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) yksikkö ja Snowpolis Oy sekä Ylä-Savossa Ylä-Savon kehitys Oy ja Aluekehityssäätiön yksikkö.

Yliopistokeskuksessa annetaan opetusta sekä harjoitetaan tutkimusta ja alueellista kehittämistoimintaa. Valtaosa koulutuksesta on tutkintoon johtavaa koulutusta ja aikuiskoulutusta. Opettajankoulutuksen osuus aloituspaikoista on suurin.

Kajaanin yliopistokeskuksen yhteistyöyliopistot toimivat yliopistokeskuksen sopimuksen mukaan erityisesti seuraavilla osa-alueilla:

Oulun yliopisto:

- Psykologia, kasvatustieteet, sähkö- ja tietotekniikka, biotekniikka, tietojenkäsittelytieteet, matematiikka, fysiikka ja muut luonnontieteet, lääketiede ja muut terveystieteet, Venäjä-osaaminen, bioenergia, aluekehitys- ja tutkimus, matkailu, aikuiskoulutus sekä kulttuurin ja historian tutkimus.

Jyväskylän yliopisto:

- Liikunta- ja terveystieteet, liikuntateknologia, erityispedagogiikka ja aikuiskoulutus.

Joensuun yliopisto:

- Mittaustekniikka ja optiikka, Venäjä-osaaminen, puu- ja metsäala, bioenergia, aluekehitys ja -tutkimus, kulttuurin ja historian tutkimus sekä aikuiskoulutus.

Kuopion yliopisto:

- Biotekniikka ja elintarviketutkimus, terveysteknologia, mittaustekniikka, ravitsemus- ja kliiniset tutkimukset, bioenergia, alueellinen kehittäminen ja aikuiskoulutus.

Lapin yliopisto:

- Kasvatustieteen alat, oikeustieteet, kulttuuri ja kulttuuriteollisuus, matkailu ja Venäjä-osaaminen, aluekehitys ja -tutkimus sekä aikuiskoulutus.

Tilastotietoja 2007

Yliopistokeskuksen henkilöstömäärä oli 269 (230 henkilötyövuotta) vuonna 2007. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöstöstä oli 44 % ja jatkotutkinnon (lisensiaatti- tai tohtoritutkinto) suorittaneita 19 % eli 51 henkilöä.

Vuonna 2007 opiskelijamäärä oli 3 469. Näistä kirjoilla olevien tutkinto-opiskelijoiden määrä oli 952, täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä

1 936 ja avoimeen yliopisto-opetukseen osallistuneiden määrä 581 (laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat 101).

Vuonna 2007 suoritettujen korkeakoulututkintojen määrä oli 109, joista maisterin tutkintoja 103 ja kandidaatin tutkintoja kuusi. Tohtorin tutkintoja suoritettiin kaksi.

Vuonna 2005 Kajaanin yliopistokeskuksen toimintaan osoitettu rahoitus oli noin 17 miljoonaa euroa, joka jakautui rahoituslähteittäin seuraavasti:

- Yliopistojen rahoitus 37 %
- Muu valtion rahoitus 4 %
- Kunnat 6 %
- Projektit 37 %
- Muu rahoitus 16 %

Yhteensä 100 %

Myös vuonna 2007 yliopistokeskuksen toimintaan osoitettu rahoitus oli noin 17 miljoonaa euroa. Itsearviointiraportin mukaan Kajaanin yliopistokeskuksesta ei ole saatavissa vastaavaa rahoituslähteittäin koottua tietoa vuosilta 2006 ja 2007.

Alueella toimivan ammattikorkeakoulun toimintaprofiili

Kajaanissa toimii 1 795 opiskelijan ja 170 työntekijän Kajaanin ammattikorkeakoulu, jossa ovat edustettuina seuraavat viisi koulutusala: 1) yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, 2) luonnontieteiden ala, 3) matkailu-, ravitsemis- ja talousala, 4) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä 5) tekniikan ja liikenteen ala. Kajaanin ammattikorkeakoulun kokonaistulot vuonna 2007 olivat noin 13,4 miljoonaa euroa, josta valtionosuus oli noin 10,4 miljoonaa euroa ja muut tulot noin 3 miljoonaa euroa.

2.2 Koulutus

Opettajankoulutusyksikön hakijoista puolet on kotoisin Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalta. Suurimmasta yksiköstä eli Kajaanin opettajankoulutusyksiköstä valmistuneista työllistyy Kainuuseen vajaa 10 %, mutta suuri määrä myös Pohjois- ja Itä-Suomeen. Tietojenkäsittelytieteiden laitoksen Kajaanin yksikön opiskelijoista suurin osa oli suorittanut aikaisemmin ammattikorkeakoulututkinnon, ja valtaosa heistä on jäänyt ja työllistynyt Kainuuseen.

Tällä alueellisen vaikuttavuuden osatekijällä on huomattavaa merkitystä yliopistokeskukselle. Tämän vuoksi arviointiryhmä suosittelee, että selvitetään yksityiskohtaisesti opiskelijoiden lähtöalueet ja työllistymisalueet sekä seurataan aktiivisesti niiden kehitystä.

Tutkintokoulutus

Kasvatustieteellisellä koulutusosalalla Oulun yliopisto antaa ylioppilaspohjaista koulutusta varhaiskasvatukseen ja luokanopettajakoulutuksen alueilla. Opiskelijat suorittavat kasvatustieteen maisterin tutkinnon, johon sisältyy luokanopettajan tai lastentarhanopettajan kelpoisuus. Sivuvainevalintojen (mm. liikunta- ja terveystieteiden) perusteella opiskelijat voivat saada myös aineenopettajakelpoisuuden. Kajaanissa on myös erityispedagogiikan professuuri.

Luokanopettajakoulutuksessa vuosittaisia aloituspaikkoja on viime vuosina ollut 60. Lisäksi koulutetaan yhdessä Vaasan yliopiston kanssa ruotsin kielien kielikylypöpettajiä (aloiuspaikkoja 16). Jyväskylään yliopisto on järjestänyt erityisopettajan ja erityislastentarhaopettajan pätevyöitymiskoulutusta.

Luonnontieteellisellä koulutusosalalla Oulun yliopisto järjestää tietojenkäsittelytieteen ylioppilaspohjaista FM-koulutusta, ja vuonna 2007 aloituspaikkoja oli Kajaanissa 40.

Sähkötekniisellä koulutusosalalla Oulun yliopisto järjesti projektiluonteisesti DI-muuntokoulutusta mittaustekniikassa vuosina 2002–2007. Koulutuksen jatkaminen on vireillä.

Biotekniikan koulutusosalalla Kuopion yliopisto järjestää elintarvikebiotekniikan maisterikoulutusta. Koulutus aloitetaan vuonna 2009 muuntokoulutuksena (noin 20 aloituspaikkaa).

Jyväskylään yliopisto järjestää ylioppilaspohjaista liikuntateknologian maisterikoulutusta Sotkamossa. Sisäänotto vuosina 2004–2005 oli yhteensä 56 opiskelijaa. Kolmas opiskelijavalinta on meneillään.

Lapin yliopiston kulttuuriyrittäjyyden kansainvälinen maisteriohjelma on käynnistymässä.

Kajaanin yliopistokeskuksen kirjoilla olevien opiskelijoiden määrä tutkintokoulutuksen osalta on 952 (1.9.2007), joista opettajankoulutusyksikön osuus on 700 ja tietojenkäsittelytieteiden yksikön osuus 188 opiskelijaa. Yliopistokeskuksen johto pitää opiskelijamäärää riittävänä ja katsoo tietyn peruskoulutuksen olevan välttämätön lähtökohta kaikille yksiköille opetuksen ja tutkimuksen erottamattoman roolin vuoksi.

Haastattelussa esitettiin kysymys siitä, miten yliopistokeskus on asettanut painopisteen tutkimuksen, koulutuksen ja alueellisen vaikuttamisen kesken. Vastaajat totesivat, että kysymykseen on mahdotonta vastata, sillä koulutusta ei voi erottaa tutkimuksesta ja että keskuksella tulee olla tutkimusta, peruskoulutusta ja sitä täydentävää aikuiskoulutusta, kuten esimerkiksi maisteriohjelmiä sekä jatkokoulutusta.

Kuten jäljempänä ilmenee, arviointiryhmän käsityksen mukaan kandidaattikoulutuksen järjestäminen ei ole yliopistokeskusten ensisijainen tehtävä. Kajaanin yliopistokeskuksen opettajankoulutuksen kohdalla tälle koulutukselle

voi kuitenkin olla perusteita. Kajaanin opettajankoulutus on laajaa ja johtaa opettajakelpoisuuden edellyttämään ylempään korkeakoulututkintoon. Samalla arviointiryhmä kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että vuonna 2007 valmistuneessa raportissa *Opettajankoulutus vuonna 2020* pidettiin Pohjois- ja Itä-Suomen opettajankoulutuksen aloituspaikkamääriä suurina Pohjois- ja Itä-Suomen opettajatarpeeseen nähden sekä ehdotettiin, että Oulun ja Joensuun yliopistojen luokanopettajakoulutuksen määriä pienennetään yhteensä 40–50 paikalla vuonna 2010.

Kajaanin opettajakoulutusyksikön maisteritutkintoon on ollut viime vuosina lähes 1 000 hakijaa. Sisäänottoprosentti on vaihdellut 8,2 ja 9,3 välillä. Sen sijaan tietojenkäsittelytieteiden koulutusohjelmalla on ollut rekrytointiongelmia, eivätkä aloituspaikat ole täyttyneet alueelta. Rekrytointia onkin laajennettu valtakunnalliseksi, mutta siltikin aloituspaikkojen täyttäminen on ollut vaikeaa. Yhtenä ratkaisuideana on suunniteltu Kajaanin opettajankoulutusyksikön runsaan hakijamäärän ja tietojenkäsittelytieteiden yksikön vähäisen hakijamäärän ongelman ratkaisemista uudella koulutuksella yhteistyössä opettajankoulutusyksikön, tietojenkäsittelytieteen laitoksen ja matemaattisten aineiden laitoksen kanssa.

Koulutuksen laadunvarmistus on emoyliopistojen vastuulla. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että yliopistokeskuksessa Oulun yliopisto toimii oman laatujärjestelmänsä mukaisesti, Jyväskylän yliopisto omansa jne. Yliopistokeskus pyrkii edistämään hyvien käytänteiden leviämistä koulutusyhteistyöryhmän avulla. Opiskelijoille järjestetään puolivuositain palautekeskustelu, joka tosin tietojenkäsittelytieteiden yksikön osalta saatetaan käydä videoneuvotteluna Ouluun. Videoneuvottelun toimivuutta tässä yhteydessä on syytä perustellusti epäillä. Samoin voidaan epäillä vaihto-opiskelua koskevan informaatiotilaisuuden järjestämistä videotekniikalla. On tilanteita, jotka edellyttävät henkilökohtaista kontaktia ja joita videotekniikka ei voi korvata.

Opintojen joustavuutta on kehitetty verkko-opintojen avulla. Opetusryhmien pieni koko ja tiiviys keräävät laajalti positiivista palautetta. Positiivisesta opiskelijapalautteesta huolimatta lähiopetuksen määrää tulisi lisätä etenkin tietojenkäsittelytieteiden yksikössä. Arviointiryhmän mielestä palautekeskusteluja ei tulisi käydä videotekniikan avulla.

Täydennyskoulutus ja avoin yliopisto

Kajaanin yliopistokeskuksen järjestämää aikuiskoulutusta ovat avoin yliopisto-opetus, täydennyskoulutus, monitieteinen tohtorihautomo sekä senioriakatemiat. Laajasti ottaen myös kaikki yliopistokeskuksessa toteutettavat maisteriohjelmat voidaan nähdä aikuiskoulutuksena, sillä ohjelmien rekrytointipohja

koostuu jo työelämässä olevista, omaa osaamistaan kehittävästä, pätevyitymistavoitteisista tai uraansa uudelleen suuntaavista opiskelijoista.

Yliopistokeskuksessa toteutettavat maisteriohjelmat ovat usein kertaluonteisia ja niiden asema yliopistokeskuksen ydinalueiden suhteen ei ole selvä. Uusien maisteriohjelmien käynnistämistä tulisi pidättäytyä, ellei niiden jatkuvuutta voida varmistaa. Kertaluonteisten maisteriohjelmien laadunvarmistus on epävarmaa, ja opiskelijalla voi olla heikot mahdollisuudet suorittaa ohjelma loppuun opiskelun mahdollisesti keskeytyessä hetkellisesti. Maisteriohjelmien tarpeellisuutta perustellaan usein elinkeinoelämän alueellisilla tarpeilla. Arviointiryhmän mielestä tarvetta voitaisiin tyydyttää myös täydennyskoulutuksella.

Syyskuussa 2008 solmitun konsortiosopimuksen mukaan Kajaanin yliopistokeskuksen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun aikuiskoulutus on tarkoitus yhdistää samaan yksikköön, mikä mahdollistaa hyvän alueellisen koordinaation, koulutustarpeiden kartoittamisen ja resurssien allokoinnin. Tavoitteena on ”yhden luukun periaatteella” toimiva aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelujen suunnittelu ja palveluyksikkö. Näin nuotoiltu yhteistyö vaikuttaa arviointiryhmän mielestä perustellulta ja järkevältä.

Opiskelijan asema ja palvelut

Vakiintuneen ja laajamittaisen tutkintokoulutuksen ansiosta Kajaanin yliopistokeskuksen opiskelijoilla on käytössään hyvät palvelut. Opettajien arvion mukaan opiskelijat viihtyvät yliopistokeskuksessa hyvin, koska kampus on pieni ja viihtyisä. Arviointiryhmä sai myös opiskelijoilta samanlaista palautetta. Vaikuttaa siltä, että opiskelijat otetaan kaiken kaikkiaan hyvin huomioon yliopistokeskuksessa. Opiskelijoilla on oman kokemuksensa mukaan riittävät vaihtumismahdollisuudet opetuksen kehittämiseen sekä muihin opiskeluun liittyviin käytännön asioihin. Opiskelijoilla on edustus yliopistokeskuksen johtokunnassa, opettajankoulutusyksikön yksikköneuvostossa sekä eri toimikunnissa ja työryhmissä. Opiskelijat eivät kuitenkaan olleet osallistuneet itsearviointiraportin laatimiseen.

2.3 Tutkimus

Kajaanin yliopistokeskuksessa tehtävän perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen painotukset vaihtelivat jonkin verran yksiköittäin. Painopiste on selvästi soveltavassa tutkimuksessa. Perustutkimuksen tärkeyttä korostettiin kuitenkin sen pienehköstä volyymista huolimatta.

Arviointiryhmälle ei selvinnyt, ovatko tutkimuksen nykyiset painotukset syntyneet selkeästi strategian perusteella. Vaikutelmaksi jäi, että painotukset perustuvat pitkälti alueellisiin tarpeisiin. Yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa oli tutkimuksen osalta runsaasti ja se vaikutti toimivalta. Haastatteluissa tuli kuitenkin esille se, että koulutus vie henkilöstöltä pienissä yksiköissä runsaasti aikaa, mikä vähentää mahdollisuuksia tutkimukseen.

Oulun yliopistoa arvioinut kansainvälinen paneeli on arvioinut myös Kajaanin yliopistokeskuksen laboratorioita. Tulokset sijoittuivat arvosanojen 1–4 välille asteikolla 1–7. Yliopistokeskuksessa tehtävä tutkimus ei arvioinnissa yltänyt huipputasolle. Aluepoliittisesti tämä soveltava tutkimus on sinänsä tärkeää, sillä sitä tehdään läheisessä yhteistyössä suoraan yrityksille. Projektien johtoryhmissä on aina mukana yritysedustus. Kuitenkin yritysten valmius osallistua kustannuksiin on varsin vähäistä.

Haastattelussa tuotiin esille, että Kajaanin ammattikorkeakoulun on helppompaa saada tutkimusrahaa yrityksiltä kuin Kajaanin yliopistokeskuksen. Yritykset puolestaan olivat haastatteluissa sitä mieltä, että soveltava tutkimus on tasokasta, mutta ei edusta kärkitutkimusta, jota globaalissa kilpailussa toimiva yritys välttämättä tarvitsee.

Mittalaitelaboratorion osalta tuotiin haastatteluissa esille, että laboratoriolle pitäisi olla kansallinen rooli. Alueiden yritysten tarpeet eivät ole riittävä peruste laboratorion olemassaololle. Biotekniikan laitos sai edellä mainitussa kansainvälisessä arvioinnissa poikkeuksellisen alhaisen arvosanan 1.

Kajaanin opettajankoulutusyksikössä tutkitaan oppimista, muutosta ja kulttuurista kehitystä erilaisissa ympäristöissä ja eri elämänvaiheissa.

Lönnrot-instituutti ilmoittaa osaamisalueikseen arviointi- ja aluetutkimuksen, maaseudun sekä bioenergian kehittämisen ja tutkimuksen, kulttuurin ja historian tutkimuksen sekä raja-alue- ja Venäjä-yhteistyön. Tutkimus- ja kehittämishankkeiden lisäksi yksikkö antaa koulutusta ja harjoittaa julkaisu-toimintaa. Arviointiryhmän käsityksen mukaan Lönnrot-instituutin tutkimuskokonaisuus vaikuttaa varsin laajalta ja hajanaiselta. Instituutin tulisi keskittää ja fokusoida toimintaansa.

Arviointiryhmä esittää, että Kajaanin yliopistokeskuksen tutkimus on fokuoita-va nykyistä selvästi täsmällisemmin ja että tutkimuksen sirpaloitumista on kai-kin tavoin vältettävä. Tutkimusalueille tulee kohdentaa riittävä tutkimusyhteisö.

Biotekniikan laboratorion tulee panostaa yhteistyöhön yritysten kanssa. Eräänä keskeisenä mahdollisuutena voisi olla kaivannaisteollisuus perinteisen marjatalou-den lisäksi.

2.4 Alueellinen kehittämistyö

Alueen yritykset ovat mukana Kajaanin yliopistokeskuksen toiminnassa. Johtokunnassa on kaksi yritysedustajaa. Haastattelun perusteella yritykset vaikuttivat tyytyväisiltä ja sitoutuneilta johtokuntatyöskentelyyn. Tätä ei näyttänyt haittaavan edes se, että johtokunta kokoontuu vain kahdesti vuodessa.

Jokaisen yritysyritystyönä toteutettavan projektin ohjausryhmässä on mukana yritysedustajia. Esimerkiksi Metso Automation Oy on mukana neljässä hankkeessa mittalaitelaboratorion kanssa ja yhdessä hankkeessa biotekniikan laboratorion kanssa. Ebsolut Oy on kiinteässä yhteistyössä sekä koulutuksen että tutkimuksen osalta tietojenkäsittelytieteiden yksikön kanssa. Tämän yrityksen henkilöstöstä 10 % suorittaa tietojenkäsittelytieteiden opintoja yksikössä.

Emoyliopistoilla on erittäin tärkeä rooli tiedon tuottajana ja välittäjänä Kajaanin yliopistokeskuksen kautta alueen yrityksille. Tätä toimintoa pitäisi tehostaa.

Kajaanin yliopistokeskuksella on sijaintinsa vuoksi paremmat mahdollisuudet EU:n rakennerahastojen hyödyntämiseen kuin esimerkiksi Oulun yliopistolla. Tämä merkitsee kuitenkin myös riskitekijää tilanteessa, jossa rakennerahastojen Suomeen allokoimat resurssit loppuvat tai vähenevät merkittävästi vuodesta 2014 alkaen. Tämän vuoksi toimintaa pitää kehittää siten, että rahoitusta on mahdollisuus hankkia muistakin lähteistä. Nykyään yritysten osallistuminen yhteistyön edellyttämään rahoitukseen ei ole korkealla tasolla.

Alueen yritysten mielestä Kajaanin yliopistokeskus ja Kajaanin ammattikorkeakoulu täydentävät toisiaan niin koulutustarjonnan kuin muidenkin palveluiden suhteen. Ne eivät kilpaile keskenään.

Jyväskylän yliopiston edustaja totesi haastattelussa, että mikäli vuoden 2013 jälkeen EU:n rakennerahastoista ei enää saada resursseja, yliopisto on valmis omilla resursseillaan jatkamaan toimintaa Vuokatissa.

Sidosryhmähaastattelussa ilmeni innostunutta ja dynaamista valmiutta yhteistyöhön Kajaanin yliopistokeskuksen kanssa.

Yritysrahoituksen kasvattamiseen on pyrittävä, mikä edellyttää kuitenkin yrityksiin kohdentuvan hyödyn lisääntymistä.

Kainuun maakunnan kaksi tärkeintä kehityskohdetta ovat tällä hetkellä Talvi-vaaran kaivos ja Vuokatin vapaa-ajan keskus. Yliopistokeskus on ollut yhteistyössä kehittämässä kaivoksen bakteerien liuotusmenetelmää sekä Vuokatin yritystoimintaa. Arviointiryhmän mielestä yliopistokeskuksella voisi jatkossakin olla tärkeä rooli kehitystyössä.

2.5 Alueellinen koulutusyhteistyö

Oulun yliopisto, Kajaanin ammattikorkeakoulu ja Kajaanin kaupunki ovat allekirjoittaneet 11.9.2008 Kajaanin korkeakoulukonsortiosopimuksen alueellista koulutusyhteistyötä kehittämään. Konsortio on sopimuksen allekirjoittaneiden korkeakoulujen strategisen yhteistyön ja toiminnan koordinoinnin organisointimuoto Kainuussa. Sen avulla on tarkoitus ohjata alueen korkeakoulutoimintaa ja varmistaa työnjaon toimivuus ja resurssien suuntaaminen yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Avoimeksi jää tässä vaiheessa, kuinka paljon tämä vaikuttaa itse substanssitoimintaan, sillä sopimuksessa korostetaan korkeakoulujen toimivan itsenäisinä koulutusorganisaatioina.

Haastattelussa kävi ilmi, että Kajaanin yliopistokeskuksella ja Kajaanin ammattikorkeakoululla on sovitun työnjaon pohjalta toimivaa yhteistyötä. Esimerkkeinä tästä ovat kirjastoyhteistyö sekä ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja maisteritutkintojen tarjoaminen siten, että ne eivät ole samalta koulutusalueelta. Haastatteluissa kävi ilmi myös valmius ja kiinnostus toisiaan täydentävän yhteistyön lisäämiseen. Tämä yhteistyövalmius ilmeni sekä laitosten johdon että opettajien taholta.

Konsortiosopimuksen mukaan molempien laitosten aikuiskoulutus on tarkoitus saattaa yhteen ja samaan yksikköön, vaikka asiasta on korkeakoulujen piirissä toisenlaisiakin kantoja. Lisäksi konsortio laatii yhteiset kehittämissuunnitelmat ICT-, hyvinvointi- ja matkailualoilla.

Arviointiryhmän huomiota kiinnittää se, että Kajaanin yliopistokeskus ei ole sopimuksessa mukana minkäänlaisena osapuolena. Myös muiden yliopistojen rooli konsortiossa jää myöhempien neuvottelujen varaan, vaikka esimerkiksi Jyväskylän yliopisto on Vuokatin alueella vastuuyliopisto ja sitoutunut toimintaan vuoden 2013 jälkeen jopa ilman EU-rahoitusta.

Konsortion hallintomalli ei vaikuta selkeältä, ja toisin kuin Kajaanin yliopistokeskuksessa, sen johtoon ja strategiaryhmään ei kuulu alueen elinkeinoelämän eikä opiskelijoiden edustajia.

2.6 Kansainvälinen yhteistyö

Kajaanin yliopistokeskuksella on kansainvälistä yhteistyötä Venäjän kanssa kasvatustieteen, tietojenkäsittelytieteiden, mittaustekniikan sekä lähialueille kohdistuvan kulttuurin- ja historian tutkimuksen aloilla. Yliopistokeskuksella on ollut useita INTERREG-rahoitteisia projekteja.

Kansainvälistä yhteistyötä toteutetaan myös EU-maiden kanssa EU-hankkeiden ja erilaisten asiantuntijaverkostojen kautta. Myös tutkija- ja opettajavaihtoa toteutetaan useissa yksiköissä.

2.7 Yliopistokeskuksen toimintatapa

Kajaanin yliopistokeskus on aloittanut toimintansa vuonna 2004 ja se on vieläkin muotoutumassa ja kehittymässä. Tässä tilanteessa se ei ilmeisesti ole saavuttanut niitä tavoitteita, joita yliopistokeskuksen muodostamiselle 2004 asetettiin eli toiminnassa mukana olevien yliopistojen yksiköiden toiminnan koordinointia.

Oulun yliopisto, jonka laitos Kajaanin yliopistokeskus on, omaa emoyliopistona erittäin vahvan aseman. Haastatteluissa ilmeni, että tätä asemaa pyritään vahvistamaan esimerkiksi kasvatustieteellisen tiedekunnan toimesta siten, että kaikki pro gradu -tutkielmat on hyväksyttävä Oulussa. Näin siitä huolimatta, että Kajaanissa on ollut opettajankoulutusta 108 vuotta ja Oulun yliopisto täytti 50 vuotta vuonna 2008.

Haastatteluissa kävi ilmi, että Kajaanissa ei aina mielletä yliopistokeskusta olemassa olevaksi rakenteeksi. Esimerkiksi Kajaanin opettajankoulutusyksikön opiskelijat eivät kokeneet olevansa osa yliopistokeskusta.

Yliopistokeskuksen toiminnot ovat jakautuneet Kajaanissa kolmelle kampukselle ja lisäksi keskuksella on toimipisteet Vuokatissa ja Sotkamossa.

Kajaanin yliopistokeskuksessa toimivien yksiköiden sisäinen yhteistoiminta on joko olematonta tai vähäistä. Esimerkiksi tietojenkäsittelytieteiden yksikkö ja mittalaitelaboratorio eivät olleet ajatelleiksi yhteistyötä, vaikka pitivät sitä kytyttäessä harkinnaarvoisena.

Yliopistokeskuksen yksiköiden välillä ei voitu havaita toiminnallisia synergiaetuja. Kirjastojen osalta on otettu vasta ensi askel yhden yhteisen työntekijän muodossa.

Yliopistokeskuksen hallintomalli on vaikeaselkoinen ja vastuut määrittelemättä. Uusi konsortiosopimus ei näytä tuovan selkeyttä tai lisäävän toimivuutta.

Yliopistokeskuksen vuotuinen kokonaisrahoitus vuonna 2007 oli runsaat 17 miljoonaa euroa, josta vajaa puolet vuotuisina tuloina ja runsas puolet erillispäätöksinä. On todennäköistä, että EU-rakennerahoitus vähenee merkittävästi vuodesta 2014 alkaen ja loppuu mahdollisesti kokonaan. Näin ollen on välttämätöntä, että Kajaanin yliopistokeskus on tuolloin sellaisessa tilanteessa, että se pystyy kilpailemaan esimerkiksi kansallisesta tutkimusrahoituksesta. Tämä edellyttää nykyistä parempaa yhteistyötä alueen elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kanssa.

2.8 Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet

Yliopistokeskuksen vahvuudet

- Kajaanin opettajankoulutusyksikön vakiintuneisuus.
- Opiskelijoiden näkemykset otetaan huomioon.
- Aikuiskoulutuksen yhdistäminen Kajaanin yliopistokeskuksen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun välillä.
- Sidosryhmien innostuneisuus ja sitoutuneisuus.

Yliopistokeskuksen kehittämiskohteet

- Voimakkaan rakennerahastoriippuvuuden vähentäminen ja varautuminen nykyisen kauden päättymiseen.
- Lähiopetuksen määrän lisääminen erityisesti tietojenkäsittelytieteiden koulutuksessa.
- Maisteriohjelmien aseman selkiyttäminen.
- Tutkimuksen fokuoiminen.
- Konsortiosopimuksen mukaisen hallintomallin selkeyttäminen.
- Eri yksiköiden välisen yhteistyön lisääminen.

3 Kokkolan yliopistokeskus

3.1 Johdanto

Keski-Pohjanmaa on väkiluvultaan pienin yliopistokeskusmaakunta. Väkiluku on alentunut tämän vuosikymmenen aikana, mutta se on kääntynyt viime aikoina lievään nousuun. Vuoden 2000 väkiluku oli 71 500 (1,4 % maan väkiluvusta) ja vuonna 2007 noin 71 000. Maakunnan bkt-osuus on ollut noin 1,1 % koko maan bkt:sta. Osuudessa on tapahtunut viime aikoina pientä nousua. Vuonna 2000 asukasta kohti laskettu bkt oli 78 % maan keskiarvosta, mutta vuonna 2006 se oli 89 %. Tutkimus- ja kehitystoiminnan menot asukasta kohti ovat vähäiset, noin 20 % maan keskiarvosta. Ne ovat kuitenkin kasvaneet hiukan maan keskiarvoa nopeammin.

Yliopistokeskuksen syntyhistoria

Yliopistotoiminta alkoi Kokkolassa vuonna 1985, jolloin Jyväskylän yliopisto perusti sinne ammatillista täydennyskoulutusta ja avointa yliopisto-opetusta järjestävän Keski-Pohjanmaan täydennyskoulutusyksikön (vuodesta 1991 Jyväskylän yliopiston Chydenius-Instituutti). Vuosina 1987 ja 1988 aloitettiin erityisopettajien, luokanopettajien ja musiikinopettajien poikkeuskoulutus sekä psykiatrian erikoislääkärikoulutus. Ensimmäiset luokanopettajat valmistuivat vuonna 1990. Vuonna 1994 käynnistyi luokanopettajien aikuiskoulutus ja vuonna 1999 informaatioteknologian koulutus ja tutkimus. Vuonna 2001 Jyväskylän yliopisto solmi yhteistyösopimuksen Oulun yliopiston ja vuonna 2003 Vaasan yliopiston kanssa. Vuonna 2004 Chydenius-Instituutista tuli yliopistokeskus, joka vuonna 2007 muutti nimensä Kokkolan yliopistokeskus Chydeniukseksi. Samana vuonna Tampereen teknillinen yliopisto liittyi yliopistokeskusyhteistyöhön.

Yliopistokeskuksen nykypäivä: toimijat ja profiili

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius on toiminnallisesti Jyväskylän, Oulun ja Vaasan sekä Tampereen teknillisen yliopiston yhteinen yksikkö, jonka toiminta perustuu em. yliopistojen, yliopistokeskuksen ja alueen sopijaosapuolten välillä solmittuihin yhteistyösopimuksiin. Hallinnollisesti Chydenius on Jyväskylän yliopiston erillislaitos. Sen hallinnosta, strategisesta johtamisesta ja ohjauksesta vastaavat johtokunta ja johtaja. Johtokunnassa on edustajat kaikista

kolmesta yliopistosta sekä asiantuntijaedustus Tampereen teknillisestä yliopistosta. Kukin yliopisto vastaa itsenäisesti opetuksen ja tutkimuksen järjestämisestä Kokkolan yliopistokeskuksessa.

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius jakaantuu seuraaviin yksiköihin: kasvatustieteiden yksikkö, yhteiskuntatieteiden yksikkö, informaatioteknologian yksikkö, kauppatieteiden yksikkö, luonnontieteiden yksikkö, terveystieteiden yksikkö ja avoin yliopisto. Yksiköt vastaavat koulutusalaansa kuuluvasta perus- ja jatkokoulutuksesta, tutkimuksesta, täydennyskoulutus- ja kehittämispalveluista.

Kokkolan yliopistokeskuksen koulutus- ja tutkimusalat ovat toimijoittain seuraavat:

Kasvatustieteellinen ala

- Jyväskylän yliopisto

Tietotekniikan ala

- Jyväskylän yliopisto

Yhteiskunta-/aluetieteellinen ala

- Jyväskylän yliopisto ja Oulun yliopisto

Kauppa- ja hallintotieteellinen ala

- Vaasan yliopisto

Lääketiede ja terveystieteet

- Oulun yliopisto

Materiaalitekniikka

- Tampereen teknillinen yliopisto

Tilastotietoja 2007

Yliopistokeskuksen henkilöstömäärä vuonna 2007 oli 95 (89 henkilötyövuotta). Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöstöstä oli 32 % ja jatkotutkinnon (lisansiaatti- tai tohtoritutkinto) suorittaneita 21 % eli 20 henkilöä.

Vuonna 2007 opiskelijamäärä oli 4 757. Näistä tutkinto- ja muuntokoulutettavien (luokanopettajien aikuiskoulutus, sosiaalityön maisteriopinnot, tietotekniikan maisteriopinnot ja kemian maisteriopinnot) osuus oli 212, jatkokoulutukseen osallistuneiden määrä oli 39, täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä oli 2 176, avoimeen yliopisto-opetukseen osallistuneiden määrä 1 929 (laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat 327) ja maisterihautomossa opiskelleiden määrä oli 401.

Vuonna 2007 suoritettujen maisterin tutkintojen määrä oli 23. Tohtorin tutkintoja suoritettiin yksi.

Vuonna 2007 Kokkolan yliopistokeskuksen kokonaisrahoitus oli noin 5,9 miljoonaa euroa, joka jakautui tulolähteittäin seuraavasti:

- Yliopistot ja muu valtion rahoitus 56 %
 - Kunnat 19 %
 - Projektit 14 %
 - Muu rahoitus 11 %
- Yhteensä 100 %*

Alueella toimivan ammattikorkeakoulun toimintaprofiili

Kokkolassa ja sen lähikunnissa (Haapajärvi, Pietarsaari ja Ylivieska) toimii 2 814 opiskelijan ja 290 työntekijän Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, jossa ovat edustettuina seuraavat seitsemän koulutusala: 1) humanistinen ja kasvatustieteiden ala, 2) kulttuuriala, 3) yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, 4) luonnontieteiden ala, 5) tekniikan ja liikenteen ala, 6) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja 7) matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Ammattikorkeakoulu järjestää ruotsinkielistä koulutusta Pietarsaareissa. Osa ammattikorkeakoulusta toimii samalla kampuksella Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen kanssa. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kokonaistulot vuonna 2007 olivat noin 24,4 miljoonaa euroa, josta valtionosuus oli noin 18,1 miljoonaa euroa ja muut tulot noin 6,3 miljoonaa euroa.

3.2 Koulutus

Tutkintokoulutus

Kokkolan yliopistokeskus keskittyy työelämässä toimivien aikuisten koulutukseen. Myös alansa vaihtavat tai uraansa uudelleen suuntaavat muodostavat keskeisen koulutettavien ryhmän. Yliopistokeskus ei järjestä nuorisokoulutusta, ja ainoat nuorisopöytäkirjat ovat esimerkiksi välivuotta viettäviä avoimen yliopiston opiskelijoita. Yliopistokeskus tunnistaa itse, ettei Keski-Pohjanmaasta ole muodostumassa korkeakoulumaakuntaa, johon nuoret kilvan hakeutuvat, ja onkin siten viisaasti profiloitunut aikuiskoulutukseen.

Maisterikoulutusta järjestetään tällä hetkellä luokanopettajakoulutuksessa (aloitettu poikkeuskoulutuksena 1988, vakinaistettu 1994), sosiaalityössä (2006), tietotekniikassa (aloitettu ESR-rahoituksella 1999, vakinaistettu 2007) ja kemiassa (2007).

Luokanopettajien koulutuksessa opiskelijoita on noin 100. Tutkinnon suorittaa vuosittain noin 40 opiskelijaa ja erilliset erityisopettajaopinnot 20

opiskelijaa. Näiden ohjelmien läpäisyasteet ovat korkeat (96 % ja 95 %). Vuosina 2005–2007 ohjelmiin on ollut hyvät hakijamäärät: luokanopettajaksi yhteensä 115 sisään päässyttä / 492 hakenutta ja erityisopettajaksi vastaavasti 40/201. Luokanopettajakoulutuksen laajuus on 300 opintopistettä. Opiskelijoilta vaaditaan aloittaessaan 100 opintopistettä opintoja ja vähintään neljän kauden työkokemus. Opiskelu on yliopistokeskuksen muusta aikuiskoulutuksesta poiketen päätoimista ja kestää opintosuunnitelmasta riippuen 1,5–2,5 vuotta. Päätoiminen opiskelu sinänsä ei näytä soveltuvan aikuisopiskelijoiden edellyttämäksi joustavaksi opetusmenetelmäksi, mutta kerää silti kiitosta laajalti. Koulutus on saavuttanut erilaisia laatupalkintoja, ja on laadukasta niin opiskelijoiden kuin opettajienkin näkökulmasta.

Opettajankoulutus on valtakunnallista mutta ainutlaatuista, sillä Kokkolassa sijaitsee Suomen ainoa vakinainen luokanopettajien aikuiskoulutusta tarjoava yksikkö. Kokkolan yliopistokeskuksessa on kehitetty tämänkaltaisen toiminnan edellyttämää aikuispedagogista osaamista ja myös itse järjestelmää.

Sosiaalityön maisteriohjelmaan on tähän mennessä järjestetty kolme sisäänottoa (2006: 16, 2007: 20, 2008: 25). Opiskelijoista 11 on valmistunut joulukuuhun 2008 mennessä. Hakijoita on ollut vuosittain noin 40–60.

Kemian maisteriopinnoissa Kokkolassa opiskelee noin 10 opiskelijaa, eikä valmistuneita toistaiseksi ole. Ohjelmaan valittiin siihen hakeneista noin puolet. Ohjelma on perustettu alueen toivomuksesta jo ennen varsinaisia rahoituspäätöksiä, ilman lisäresursseja. Tämän vuoksi koulutuksessa on tällä hetkellä varsin niukasti lähiopetusta. Ohjelman kehittymiseksi tai edes onnistuneesti loppuunsaattamiseksi lähiopetusta tulisi lisätä. Mikäli opiskelijat joutuvat jatkuvasti matkustamaan Ouluun osallistuakseen lähiopetukseen, voidaan koko koulutuksen olemassaolon perusteet Kokkolassa kyseenalaistaa.

Tietotekniikan maisteriohjelma on jatkoa ESR-rahoitteiselle muunto-koulutukselle (1999), ja se oli suora vastaus elinkeinoelämän tarpeisiin. Opiskelijoiden rekrytointi koulutukseen on jatkuvaa. Koulutuksessa on lähiope- tusta viikonloppuisin. Vaikka järjestelyt näyttävät pääosin toimivilta, koulutukseen liittyvät Kokkolassakin alalle tyypilliset rekrytointi- ja ennen kaikkea pitkän valmistumisajan ja valmistumattomuuden ongelmat. Ohjelmasta on valmistunut vuosittain 3–7 maisteria.

Yliopistokeskuksessa on harkittu kertaluontoisen kulttuuriosaamisen maisterikoulutuksen perustamista, sillä säännöllisesti toteutettavalle koulutukselle ei olisi rekrytointipohjaa. Koulutuksen toteutuminen riippuu lähinnä rahoituksesta. Kertaluontoisten maisteriohjelmien laadunvarmistus on kuitenkin epävarmaa, ja opiskelijan mahdollisuudet suorittaa ohjelma loppuun opiskelun mahdollisesti keskeytyessä voivat olla heikot. Uuden koulutuksen aloittamista tulisi harkita tarkasti pitkäjänteisyys ja jatkuvuus huomioon ottaen.

Myös kauppa- ja terveystieteiden maisteriohjelmiä on harkittu, mutta niiden suunnittelemisesta on ainakin toistaiseksi luovuttu.

Arviointiryhmä ei suosittele resurssien käyttämistä uuden koulutuksen aloittamiseen ja suosittelee, että yliopistokeskus luopuu suunnitelmistaan järjestää kertaluontoisia maisteriohjelmiä. Mikäli kertaluontoisten opintokokonaisuuksien tarpeet ovat lähtöisin elinkeinoelämästä, voi näihin vastaamista harkita täydennyskoulutusta järjestämällä. Tutkintokoulutuksen suunnittelussa tulee olla pitkäjänteiset tavoitteet.

Yliopistokeskuksen mukaan olemassa olevat maisteriohjelmat ovat toteutuneet suunnitellusti. Nyt ohjelmia tulisi pyrkiä vakiinnuttamaan ja kehittämään niiden laatua. Sosiaalityön ja tietotekniikan osalta tulisi harkita rekrytoinnin harventamista joka toiseen vuoteen. Yliopistokeskus tunnustaa joistakin koulutuksesta luopumisen mahdollisuuden olevan olemassa. Arviointiryhmän mielestä tämä suunta on oikea. Käynnissä oleva kemian maisteriohjelma tarvitsee pikaisesti lisäresursseja erityisesti lähiopetuksen lisäämiseksi, jotta ohjelma voitaisiin onnistuneesti saattaa loppuun. Mikäli ohjelmaa aiotaan jatkaa, sen rahoitusedellytykset on selvitettävä.

Yliopistokeskuksen 12 vuotta toiminut maisterihautomo näyttää toimivan hyvin. 1,3 henkilötyövuoden panostuksella on valmistunut vuosittain yli 60 ”gradua vaille valmis”-opiskelijaa. Hautomossa on eri puolilta Suomea olevia opiskelijoita, joiden gradunteko on keskeytynyt katkenneen, joskus jopa tullehtuneen ohjaussuhteen vuoksi tai jotka muista syistä eivät enää ole kontaktissa emoyliopistoonsa. Hautomon konsepti muiden tahojen ongelmien ratkaisijana on erikoinen, mutta kaikesta päätellen tarpeellinen ja hyvin toimiva. Hautomo niittää kiitosta opiskelijoiden keskuudessa ja se on saanut aikuis-koulutuksen laatupalkinnon vuonna 2001. Gradut hyväksytään emoyliopistoissa, ja niiden arvosanajakauma on keskimääräinen. Hautomo toimii vuoden 2009 loppuun Jyväskylän yliopisto/opetusministeriön rahoituksella (70 000 euroa/vuosi).

Täydennyskoulutus ja avoin yliopisto

Täydennyskoulutus on pääasiassa viiden opintopisteen laajuista ammatillista lisäkoulutusta opetustoimen henkilöstölle sekä opettajien erikoistumista tukevaa pitkäkestoista täydennyskoulutusta. Myös kauppatieteen ja informaatioteknologian yksiköt järjestävät täydennyskoulutusta. Terveystieteiden yksikössä täydennyskoulutustoiminta linkittyy suoraan yksikön tutkimukseen. Yksikön tarjonnassa on täydennyskoulutuskokonaisuuksia RAI-järjestelmään liittyen.

Avoimen yliopiston toiminta Kokkolassa on laajaa ja se luo pohjan myös maisteriohjelmien toiminnalle.

Koulutuksen laadunvarmistus

Koulutuksen laadunvarmistus on emoyliopistojen tiedekuntien vastuulla. Yliopistokeskus pystyy kuitenkin onnistuneesti vaikuttamaan yhteiseen laadunvarmistukseen opetuksen kehittämisyöryhmän avulla, jossa on edustus kemian yksikköä lukuunottamatta kaikista yksiköistä sekä lisäksi opiskelijoiden ja työelämän edustus. Opetuksen kehittämistä pohditaan myös pedagogisissa riihissä, joiden osalta on viime vuosina tehty yhteistyötä myös ammattikorkeakoulun kanssa laatujärjestelmien vertailun ja hyvien käytänteiden siirron merkeissä.

Arviointiryhmä katsoo, että opetuksen kehittämisyöryhmän toimintaa tulee kehittää siten, että siihen saadaan edustus myös kemian koulutuksen osalta. Näin ryhmään saadaan kaikkien alojen edustavuus.

Opiskelijan asema ja palvelut

Yliopistokeskus on erikoistunut aikuispedagogiikkaan ja sellaisiin koulutusratkaisuihin, jotka ottavat huomioon aikuisopiskelijoiden erilaisuuden ja työelämätaustan. Nämä joustavat opetusjärjestelyt keräävät paljon kiitosta opiskelijoilta. Vuorovaikutus opettajien, opiskelijoiden ja työelämän välillä toimii hyvin, kun opetusryhmät ovat pieniä ja opiskelijat työssäkäyviä. Opiskelijat osallistuvat yliopistokeskuksen toiminnan kehittämiseen johtokunnassa sekä opetuksen kehittämisryhmässä.

Opiskelijat kiinnittyvät opiskelijayhteisöön ennen kaikkea intensiivisten opetusryhmien kautta. Tämä tulisi ottaa huomioon koulutuksen suunnittelussa, sillä mikäli lähiopetusta ei ole riittävästi, katoaa yhteisöllisyys ja sen kautta tärkeä osa akateemisen oppimisen mahdollisuuksista. Opiskelussa on kohtuullisesti valinnanvapautta avoimen yliopiston tarjonnan ansiosta: opiskelija voi valita avoimesta yliopistosta tutkintoonsa liitettäviä pakollisia opintoja maksutta, yliopistokeskuksen kustantamana. Haastatteluissa kävi ilmi, että yliopistokeskus on todennut opetustarjontansa sekavuuden ja siksi kehittänyt monipuolisesti opinto-ohjausta ja -neuvontaa.

Kokonaisuudessaan Kokkolan yliopistokeskuksen tarjoama koulutus on alueellisesti perustelua ja vaikuttaa pääosin laadukkaalta. Koulutus on onnistuneesti ja järkevästi profiloitu aikuiskoulutukseen. Yliopistokeskus on monessa suhteessa edelläkävijä aikuispedagogiikassa ja aikuiskoulutuksen suunnittelussa. Yliopistokeskus vaikuttaa onnistuneen hyvin myös yhteisten laadunvarmistusmekanismien kehittämisessä.

3.3 Tutkimus

Yliopistokeskuksen tutkimusintensiivisyys vaihtelee aloittain. Esimerkiksi RAI-hanke on merkittävä kokonaisuus terveystieteiden alalla. Tutkimustoiminta kohdistuu vahvasti julkisen sektorin kehittämiseen – erityisesti sosiaali-alalla – ja vastaa myös tältä osin ilmeisiin alueellisiin kehittämistarpeisiin.

Yliopistokeskuksen pieni koko ja voimakas riippuvuus rakennerahastoista on ilmeinen ongelma tutkimuksen kehittämisessä. Yhteistyökumppaneita ammattikorkeakoulusta sekä muista tutkimuslaitoksista ja -verkostoista on haettava jatkuvasti, ja yhteistyötä yritysten ja julkisen sektorin kanssa on kehitettävä.

Monitieteistä tohtorikoulutusta on yhteiskuntatieteiden, kasvatustieteiden, tietotekniikan ja kemian alalla. Kasvatustieteiden osalta yliopistokeskuksessa toimii professorin ohjaama jatkokoulutusryhmä. Tutkijakoulutukseen suhtaudutaan realistisesti ja siinä edellytetään vahvaa kytkentää emoyliopiston tiedeyhteisöön.

3.4 Alueellinen kehittämistyö

Yliopistokeskuksen alueellinen kehittämistyö on koulutuksen suuntautumisen johdosta hyvin julkissektorivetoista. Yritysyhteistyötä on esimerkiksi tietotekniikan ja kemiantekniikan alalla hankerahoituksen kautta (EAKR, TEKES, Suomen Akatemia). Yrityksillä on painava rooli tietotekniikan ja kemian alan professuurien rahoituksessa.

Yliopistokeskuksen on pyrittävä parantamaan yhteistyötään alueen yritysten kanssa. Yritysyhteistyön vahvistaminen voi parantaa yliopistokeskuksen rahoitus-pohjaa.

Keski-Pohjanmaan seutukunnat ovat sitoutuneet pitkäjänteisesti yliopistokeskuksen toimintaan. Yliopistokeskuksen toiminta nähdään aidosti alueellisena. Seutukunnat eivät kuitenkaan pysty merkittävästi lisäämään rahoitustaan yliopistokeskukselle. Näin ollen yliopistokeskus toivoo emoyliopistoilta nykyistä suurempaa rahoitusosuutta toimintaansa.

Yliopistokeskuksen opiskelijat toimivat pääosin työelämässä, mikä lisää koulutuksen alueellista vaikuttavuutta. Kemian koulutus on täysin alueellista, mutta tietotekniikan hakijoita tulee hieman laajemmalta alueelta. Sosiaalityön koulutettavista noin 60 % on jo alalla töissä, näistä 70 % Pohjanmaalla. Pohjanmaan maakunnissa ei ole yliopistokeskuksen tarjonnan lisäksi muuta sosiaalityön maisterikoulutusta tarjolla. Vahva työelämäyhteys ja verkostoituminen nähdään tärkeänä antina alan kehittämislle ja elinikäisen oppimisen periaatteita erityisesti tukeviksi.

Opettajankoulutukseen opiskelijat tulevat lisääntyvässä määrin Länsi- ja Etelä-Suomesta, ja myös valmistuneiden sijoittuminen työelämään on valtakunnallista.

Yliopistokeskuksella on alueellista yhteistyötä pääosin julkisen sektorin kanssa. Valtakunnallisia tehtäviä yliopistokeskuksella puolestaan on opettajien aikuiskoulutuksessa ja maisterihautomotoiminnassa. Nämä toiminnot eivät ole sidottuja Kokkolaan, mutta Kokkola hoitaa niitä arviointiryhmän näkemyksen mukaan tehokkaasti.

3.5 Alueellinen koulutusyhteistyö

Yliopistokeskuksella on hyvät edellytykset yhteistyöhön Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kanssa, sillä molemmat sijaitsevat osin samassa rakennuksessa Torkinmäen kampuksella. Tällä hetkellä konkreettista yhteistyötä on lähinnä infrastruktuurin osalta. Esimerkkeinä ovat yhteinen tilanvarausjärjestelmä ja langaton verkko. Yliopistokeskus käyttää myös ammattikorkeakoulun laboratorioita ja ruokalaa. Strateginen yhteistyö ei vielä ole aivan toimivaa, ja ruohonjuuritason keskusteluyhteydessä ja yhteisessä työskentelyssä on kehitettävää.

Yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun opetuksessa ei ole merkittäviä päällekkäisyyksiä. Ainoa poikkeus on sosiaalialan koulutus, jonka osalta kuitenkin yliopistokeskuksen tarjoama koulutus – toisin kuin ammattikorkeakoulun – pätevöittää sosiaalityön ammattiin. Pääosin kilpailu kohdentuu opiskelijoihin, ei sisältöihin. Tavoitteena on muodostaa joitakin sellaisia opintokokonaisuuksia, joita voitaisiin integroida sekä yliopistokeskuksessa että ammattikorkeakoulussa suoritettaviin tutkintoihin. Tärkeimpänä yhteisenä tavoitteena nähdään koulutusväyläyhteistyön parantaminen.

Ammattikorkeakoululla on korkeat tavoitteet yliopistoyhteistyön suhteen, ja se toivoo lisää mm. isoja yhteisiä hankkeita ja kulttuurialan toimintoja. Kivannaisteollisuuden ja bioenergian alalla nähdään yhteisiä kehitysmahdollisuuksia, ja ammattikorkeakoulu tarjoaakin laajoja kansainvälisiä yhteyksiään yliopistokeskukselle.

Arviointiryhmä katsoo, että yhteistyö yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun välillä on lähtenyt hyvin käyntiin, mutta sekä infrastruktuurin, tutkimuksen että koulutuksen osalta on vielä paljon kehitettävää.

Yliopistokeskuksessa toimii Jyväskylän avoin yliopisto, joka tekee yhteistyötä Keski-Pohjanmaan kesäyliopiston organisoimien Vaasan ja Oulun avointen yliopistojen kanssa. Syynä tähän työnjakoon on se, että kesäyliopisto rahoittaa Oulun ja Vaasan avointen yliopistojen toiminnot Kokkolan osalta.

Kesäyliopisto ja yliopistokeskus julkaisevat yhdessä avointen yliopistojen opinto-oppaan. Myös yhteistyötä opetussuunnittelussa tehdään joiltakin osin siten, että joitakin opintoja voidaan järjestää vuorotellen tai yhteisryhminä. Yhteistyö ei kuitenkaan ole loppuun asti vietyä. Opetuksen tarjoajien välinen kilpailu näyttäytyy opiskelijalle esimerkiksi siten, että vähäisten osallistujamäärien vuoksi kursseja jää joskus järjestämättä.

Yliopistokeskuksen intressinä on saada vastuulleen kaikki alueen avoin yliopisto-opetus. Tämä olisi järkevää, jotta toiminta voisi olla nykyistä koordinoitumpaa ja kurssimäärät nykyistä stabiilimpia. Nykyisin opiskelija voi joutua eri asemaan riippuen opetuksen tarjoajasta, sillä kesäyliopiston kahden henkilötyövuoden resurssit eivät mahdollista esimerkiksi vastaavanlaisia opintojen ohjauspalveluja kuin yliopistokeskuksessa.

Arviointiryhmä painottaa, että yliopistokeskuksen ja kesäyliopiston on löydettävä pian ratkaisu nykytilanteesta eteenpäin pääsemiseksi. Ei ole kenenkään etu, että avoimen opetuksen koordinaatio ei ole parhaalla mahdollisella tasolla ja että toimijoilla ei ole vastaavia opiskelijapalveluita tarjolla. Arviointiryhmän mielestä yliopistokeskuksen tulisi koordinoida kaikkea avointa yliopisto-opetusta Kokkolassa.

Yliopistokeskuksen alueellinen koulutusyhteistyö on sikäli onnistunutta, että oppisisällöissä ei ole merkittäviä päällekkäisyyksiä. Yhteistyötä on kuitenkin vietävä eteenpäin, jotta rajallisen rekrytointipohjan alueella saataisiin resurssit parhaalla mahdollisella tavalla hyödynnettyä.

3.6 Kansainvälinen yhteistyö

Yliopistokeskuksella on jonkin verran kansainvälisiä yhteyksiä etenkin sosiaalityön ja luokanopettajakoulutuksen osalta: professori on ollut ulkomailla töissä tai ulkomailta on tuotu vieraita yliopistokeskukseen. Luokanopettajiksi opiskelevilla on mahdollisuus suorittaa työharjoittelu ulkomailla. Muutoin varsinaisen opiskelijavaihdon puuttuminen on ymmärrettävää, kun otetaan huomioon profiloituminen aikuiskoulutukseen.

Arviointiryhmä ehdottaa, että yliopistokeskus harkitsisi ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä järjestettävää englanninkielistä koulutusta. Ammattikorkeakoululla on vakiintuneita kansainvälisiä yhteyksiä, ja yhteisellä tarjonnalla voisi olla mahdollista järjestää opintokokonaisuus, jossa kansainvälinen opiskelija voisi opiskella lukukauden yliopistokeskuksen vaihto-opiskelijana.

Arviointiryhmä suosittelee, että opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa työharjoittelujakso ulkomailla kehitetään. Myös opetus- ja tutkimushenkilökunnan tulisi enenevästi kehittää kansainvälistä otettaan.

3.7 Yliopistokeskuksen toimintatapa

Kokkolan yliopistokeskus on olemassa fyysisesti ja toiminnallisesti. Sillä on selkeä profiili ja missio. Sen ydinprosesseista tärkeimmät ovat tutkintotavoitteinen aikuiskoulutus ja avoin yliopisto-opetus.

Arviointiryhmä pitää erityisen myönteisenä sitä, että yliopistokeskus on jakautunut substanssipohjaisesti yliopistorajat ylittäviin yksiköihin, joissa työskentelee eri yliopistojen henkilöstöä. Näin voidaan monipuolistaa yksikköjen toimintaa.

Hallinnollisesti yliopistokeskus on Jyväskylän erillislaitos, jota johtaa johtokunta ja johtaja. Yliopistokeskuksen johtokunnan jäsenistä puolet on Jyväskylän yliopiston henkilöstöä Jyväskylän yliopiston johtosäännön määrittelemänä. Oulun yliopisto on lisännyt toimintaansa yliopistokeskuksessa merkittävästi. Vaasan yliopiston muu kuin avoimen yliopiston toiminta ja Tampereen teknillisen yliopiston toiminta hakevat vielä muotojaan.

Jotta yliopistokeskus pystyisi nykyistä paremmin sitouttamaan toimintaansa kaikki jäsenyliopistonsa ja ympäristönsä, sen tulisi harkita johtokuntansa kokoonpanon muuttamista nykyistä vähemmän Jyväskylän yliopisto -painotteiseksi ja yritysedustajien mukaan ottamista johtokuntaan.

Riski ESR- ja EAKR-rakennerahastopohjan poistumisesta tiedostetaan ja rahoituspohjaa yritetään jatkuvasti laajentaa. Rakennerahastojen merkitys on kuitenkin tasaisessa laskussa. Siksi on ilahduttavaa, että lähikunnat ja -alue ovat sitoutuneet rahoitukseen pitkäjänteisesti. Jyväskylän yliopisto osoittaa yliopistokeskuksen toimintaan erillisen, merkittävän määrärahan. Oulun yliopiston toiminnan vahvistuessa sen yliopistokeskukselle osoittamat resurssit ovat kasvamassa. Jyväskylän yliopisto ja Oulun yliopisto ohjaavat yliopistokeskukselle rahoitusta myös yliopistokeskuksessa suoritettujen tutkintojen perusteella. Näin ollen yliopistokeskuksella on jossakin määrin pysyvää ja sitoutunutta rahoituspohjaa, mutta rahoituksen kehittämisessä riittää silti jatkossakin haasteita.

Yliopistokeskuksen on syytä varautua mahdolliseen rakennerahastopohjan supistumiseen ja etsiä konkreettisia keinoja rahoituspohjan laajentamiselle. Yhteistyön syventäminen alueen yritysten kanssa voisi luoda mahdollisuuksia yliopistokeskuksen rahoituspohjan laajentamiseen.

Kokonaisuudessaan yliopistokeskus vaikuttaa hyvin toimivalta keskukselta, joka on löytänyt oman profiilinsa ja tavat saavuttaa monen toimijan välinen synergia.

3.8 Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet

Yliopistokeskuksen vahvuudet

- Onnistunut profiloituminen aikuiskoulutukseen.
- Hyvä synergian mahdollistava ja yliopistorajat ylittävä sisäinen organisaatio.
- Profiloitumista tukeva vahvuus aikuispedagogiikassa.
- Hyvät toimintaedellytykset ammattikorkeakoulun kanssa.
- Julkisen sektorin pitkäjänteinen sitoutuminen yliopistokeskuksen toimintaan.

Yliopistokeskuksen kehittämiskohteet

- Rakennerahastoriippuvuuden vähentäminen ja varautuminen nykyisen kauden päättymiseen.
- Tutkimustoiminnan vahvistaminen ja kriittisen massan kasvattaminen.
- Elinkeinoelämän sitouttaminen toimintaan nykyistä vahvemmin.
- Lähiopetuksen lisääminen tietyissä oppiaineissa.
- Keskuksen sisäisen yhteistyön kehittäminen koulutuksessa ja tutkimuksessa sekä toiminnan kansainvälistäminen.

4 Lahden yliopistokeskus

4.1 Johdanto

Lahden yliopistokeskuksen sijaintimaakunta Päijät-Häme on eteläsuomalainen, väkiluvultaan (vuonna 2007 noin 200 000) nykyisin kasvava alue, jonka osuus maan väestöstä on 3,8 %. Maakunnan bkt-osuus on pysytellyt noin 3 %:n tasolla. Päijät-Hämeen tuotantorakenne on teollisuuspainotteinen, ja bkt henkeä kohti on 80 % maan keskiarvosta. Tutkimus- ja kehitystoiminnan menot asukasta kohti eivät ole nousseet aivan maan keskiarvovauhtia, mutta ovat kuitenkin yliopistokeskusmaakuntien joukossa melko korkeat (25 % maan keskiarvosta).

Yliopistokeskuksen syntyhistoria

Helsingin yliopiston toiminta Lahdessa alkoi vuonna 1977 avoimena korkeakouluopetuksena. Teknillisen korkeakoulun Lahden toimisto perustettiin vuonna 1986, Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun toiminta käynnistyi vuonna 1986 ja Tampereen teknillisen yliopiston Lahden yksikön toiminta vuonna 2003. Yhteistyö Lahden kaupungin kanssa on mahdollistanut toiminnan käynnistämisen ja ylläpitämisen. Lahden yliopistokeskus perustettiin opetusministeriön hankerahoituksella vuonna 2001, kolme vuotta aikaisemmin kuin muut yliopistokeskukset. Opetusministeriö virallisti Lahden yliopistokeskuksen 1.1.2004.

Yliopistokeskuksen nykypäivä: toimijat ja profiili

Lahden yliopistokeskus on neljän yliopiston ja Lahden kaupungin väliseen yhteistyösopimukseen perustuva verkosto-organisaatio, jonka yksiköt ovat emoyliopistonsa alaisia ja itsenäisiä suhteessa yliopistokeskuksen koordinaatioyksikköön. Lahden yliopistokeskuksen koordinaatioyliopistona on Helsingin yliopisto.

Lahden yliopistokeskuksen muodostavat (vuoden 2007 tilanne):

- Helsingin yliopiston Avoin yliopisto, Lahden toimipiste
- Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Lahden yksikkö

- Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitos
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Lahden yksikkö
- Tampereen teknillinen yliopisto, Lahden yksikkö
- Teknillinen korkeakoulu, Lahden keskus

Lisäksi Lahden yliopistokeskukseen kuuluu Lahden kaupungin ylläpitämä Lahden tiedekirjasto sekä koordinaatioyksikkö, joka kuuluu hallinnollisesti Helsingin yliopiston alaisuuteen ja hoitaa niitä koordinointi-, viestintä- ja muita yhteistyötehtäviä, joista yliopistot ovat yhdessä sopineet.

Yliopistokeskus tekee tieteellistä tutkimusta sekä tarjoaa yliopistollista perus- ja jatkotutkinto-opetusta, täydennyskoulutusta sekä avointa yliopisto-opetusta. Yliopistokeskuksen vahvimmat tieteenalat ovat sen ilmoituksen mukaan ympäristötieteet, tekniset tieteet ja taloustieteet sekä yhteiskunta- ja kasvatustieteet.

Tilastotietoja 2007

Yliopistokeskuksen henkilöstömäärä vuonna 2007 oli 204. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöstöstä oli 118 ja jatkotutkinnon (lisen-siaatti- tai tohtoritutkinto) suorittaneita 32.

Vuonna 2007 opiskelijamäärä oli 6 187. Näistä tutkinto-opetukseen osallistuneiden määrä oli 450 (sis. maisteri- ja DI-ohjelmat sekä Lappeenrannan teknillisen yliopiston pitkien täydennyskoulutusohjelmien opiskelijat), jatko-koulutukseen osallistuneiden määrä oli 85, täydennyskoulutukseen osallistu-neiden määrä 4 038 ja avoimeen yliopisto-opetukseen osallistuneiden määrä 1 614 (laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat 134).

Vuonna 2007 suoritettujen korkeakoulututkintojen (maisterit ja DI:t) määrä oli 49. Tohtorin tutkintoja suoritettiin kolme.

Vuonna 2007 Lahden yliopistokeskuksen toiminnan kokonaisvolyyymi oli noin 17 miljoonaa euroa, joka jakautui rahoituslähteittäin seuraavasti:

- Yliopistot ja opetusministeriö 24 %
- Kunnat 19 %
- EU 27 %
- Muu rahoitus 30 %

Yhteensä 100 %

Alueella toimivan ammattikorkeakoulun toimintaprofiili

Lahdessa toimii (aikaisemmin myös Heinolassa ja Nastolassa) 3 891 opiskeli-jan ja 431 työntekijän Lahden ammattikorkeakoulu, jossa ovat edustettuina seuraavat kuusi koulutusala: 1) kulttuuriala, 2) yhteiskuntatieteiden, liiketa-louden ja hallinnon ala, 3) luonnontieteiden ala, 4) tekniikan ja liikenteen ala,

5) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja 6) matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Lahden ammattikorkeakoulun kokonaistulot vuonna 2007 olivat noin 35,9 miljoonaa euroa, josta valtionosuus oli noin 26,8 miljoonaa euroa ja muut tulot noin 9,1 miljoonaa euroa. Lisäksi Päijät-Hämeessä Heinolassa on Haaga-Heilia ammattikorkeakoulun Vierumäen yksikkö, jossa on liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma.

4.2 Koulutus

Lahden yliopistokeskuksessa toimivilla neljällä yliopistolla on jokaisella koulutusta Lahdessa. Näin koulutusta järjestetään monella tieteenalalla ja useassa muodossa. Koulutusta tarjotaan pääasiassa keskuksen profiilin mukaisesti ympäristön, tekniikan ja talouden sekä yhteiskunnan ja kulttuurin aihealueilla, mutta kurssitarjonta hajaantuu kysyntälähtöisesti monelle muullekin osanottajien toivomalle suunnalle.

Koulutustoiminnan laajuutta kuvaa se, että vuonna 2007 tutkinto-opiskelijoita oli noin 450 (joista nuoriasteen perustutkinto-opiskelijoita noin 150), jatkotutkinto-opiskelijoita 85 (joista ulkomaalaisia 7), täydennyskoulutuksen osanottajia runsas 4 000 ja avoimen yliopiston opiskelijoita 1 600. Maistereita ja diplomi-insinöörejä valmistui 49 ja tohtoreita 3.

Keskus pitää keskeisinä koulutusasiakkanaan aikuisopiskelijoita ja työyhteisöjä, jotka haluavat kehittää osaamistaan ja valmiuksiaan. Nuorison tutkintokoulutusta on rajoitetusti. Lahdessa on vahva perinne avoimen yliopiston toiminnassa. Keskus haluaa tarjota aikuisopiskelijoille myös tutkintoon johtavia koulutuskokonaisuuksia ja ennalta suunniteltuja polkuja.

Arviointiryhmän mielestä on tarkoituksenmukaista jäsentää koulutusta tavoitteelliseksi kokonaisuuksiksi niin, että se palvelee ammatillista kehittymistä sekä edistää tutkintojen suorittamista. Samoin on tarkoituksenmukaista, että työssäkäyville aikuisopiskelijoille järjestetään tutkintoon tähtäviä opintoja niin, että he voivat joustavasti osallistua niihin työnsä ohessa.

Tutkintokoulutus

Yliopistokeskus tarjoaa *nuorisoasteen tutkintokoulutusta* vain yhdessä koulutusohjelmassa, joka on suunnattu keskuksen erityisosaamisen alueelle. Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitoksen koulutusohjelmaan otetaan vuosittain 25 opiskelijaa biologian alan yhteisvalinnassa ja he saavat tutkinto-oikeuden sekä kandidaatin että maisterin tutkintoon. Noin kolmasosa vuonna 2008 hyväksytyistä piti Lahtea ensisijaisena tavoitteenaan. Koulutus järjestetään pääosin Lahdessa lähiopetusperiaatteella. Valmistuneita on ollut vuosittain 5–15,

mutta vuoden 2008 alkupuolella on valmistunut jo tätä enemmän tutkintoasetuksen muutoksesta johtuen.

Muu tutkintokoulutus on järjestetty maisteri- tai diplomi-insinööriohjelmina. Teknillisen korkeakoulun ympäristötekniikan diplomi-insinööriohjelmaan otetaan joka toinen vuosi 25 opiskelijaa. Opetus järjestetään *työssä käyvien aikuisopiskelijoiden* tarpeita silmällä pitäen. DI-ohjelmaan on ollut runsaasti hakijoita. Yliopistokeskuksessa on järjestetty muitakin maisteri (tai DI-)ohjelmia (esimerkiksi verkkoviestintä, sosiaalityö ja kaupunkitutkimus). Ne ovat olleet projektiluontoisia eikä niitä ole enää käynnissä. Näin koulutus on profiloitunut entistä selkeämmin yliopistokeskuksen osaamisalueelle. Arviointiryhmän saaman käsityksen mukaan kertaluontoiset ohjelmat johtavat helposti alhaiseen resurssien käytön tehokkuuteen ja ne synnyttävät opiskelijoille ongelmia erityisesti kesken jääneiden opintojen loppuunsaattamisessa.

Lahden yliopistokeskuksen koulutuksessa on merkittävä rooli keskuksen oman terminologian mukaisella *tutkintoon tähtävällä (täydennys)koulutuksella*, joka muodostaa maisteriohjelman kaltaisia koulutusjatkumoina. Koulutus perustuu ennalta suunniteltuihin kokonaisuuksiin ja se mahdollistaa tutkinnon saamisen myöhemmin. Tällaista opintopolkua tarjoaa Lappeenrannan teknillinen yliopisto sekä kauppatieteissä että tuotantotaloudessa. Kokonaisuuksiksi jäsenneyt ja myöhemmän hyväksilukemisen turvaavat opintojaksot ovat arviointiryhmän mielestä sinänsä tarkoituksenmukainen tapa järjestää aikuiskoulutusta ja rakentaa väylää tutkinto-opintoihin. Lähes täysimääräisen tutkinnon suorittaminen maksullisten täydennyskoulutuskokonaisuuksien muodossa ei ole kuitenkaan sopusoinnussa maksuttoman tutkinto-opiskelun periaatteen kanssa.

Arviointiryhmän mielestä maisterintutkintoon (tai DI-tutkintoon) tähtäävät aikuisopiskelijat tulee ottaa maisteriohjelmiin tai maisteriopiskelijoiksi niin, että he voivat suorittaa pääosan alemman tutkinnon lisäksi vaadittavista maisteriopinnoistaan tutkinto-opiskelijan statuksella. Arviointiryhmä tukee suunnitelmia käynnistää sellainen maisteriohjelma kauppatieteisiin ja diplomi-insinööriohjelma tuotantotalouteen, joka noudattaa näitä periaatteita.

Yliopistokeskuksen *tohtorinvalmennusohjelmaa* on toteutettu hankeluontoisesti eikä sillä ole ollut toivottua jatkuvuutta. Yliopistokeskuksille tyypillisellä tavalla Lahdessakin on melko suuri määrä tohtoriopiskelijoita (ohjelmassa mukana kaikkiaan noin 100). Heidän tieteenalansa ovat vaihtelevia ja monelle etäisyys omalle pääainelaitokselle muodostaa ongelman. Yleistieteellisten opintojen järjestäminen ja yleisten tutkijavalmiuksien kehittäminen keskuksen toimesta voi lieventää näitä ongelmia ja luoda tutkijakoulutettaville hyödyllistä

lähitiedeyhteisöä. Se ei voi kuitenkaan korvata tutkijakoulutettavan yhteyksiä oman pääaineensa tiedeyhteisöön eikä alan tutkijakouluihin.

Yliopistokeskuksen laajentaessa tohtorikoulutustaan sen tulee tukea keskuksessa toimivien tutkijoiden jatko-opintoja. Arviointiryhmä pitää samalla tärkeänä, että näin ei pirstota tutkijakoulutusta entisestään, vaan tuetaan myös tohtoriopiskelijoiden yhteyksiä emoyliopistoon ja alan valtakunnallisiin tutkijakouluihin.

Täydennyskoulutus ja avoin yliopisto

Lahden yliopistokeskuksessa toimiva Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia järjestää laajasti tutkimus- ja kehittämistyöhönsä liittyvää aikuiskoulutusta. Palmenian ja Helsingin yliopiston Avoimen yliopiston koulutus suuntautuu monelle tieteenalalle jatkaen Lahden pitkää perinnettä avoimen yliopiston opetuksessa ja täydennyskoulutuksessa. Täydennyskoulutus tukee sekä yleistä sivistystyötä että ammatillisia valmiuksia ja tarjoaa myös reitin tutkinto-opintojen suuntaan.

Täydennyskoulukseen osallistuu Lahdessa vuosittain tuhansia opiskelijoita. Lahdessa toimivat teknistieteellisen koulutusalan yliopistot ovat merkittäviä täydennyskouluttajia. Niiden panos on tärkeä sekä teknologia- että liiketoimintaosaamisen kehittämisessä Lahden seudulla. Tälle täydennyskoulutukselle on ominaista opintojaksosten soveltuvuus myös tutkinto-opintoihin.

Itsearviointiraportin mukaan Päijät-Hämeen maakunnassa kaikkiaan kymmenen yliopistoa järjestää avoimen yliopiston opetusta. Täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopiston tarjonnan sekä tutkintoon johtavan koulutuksen kokonaisuuden hahmottamiseksi ja tiedonsaannin sekä valintojen tekemisen helpottamiseksi Lahden yliopistokeskus on tuottanut yhdessä Lahden ammattikorkeakoulun kanssa *Aikuisopiskelijan korkeakouluopinnot Päijät-Hämeessä* -verkkopalvelun.

Koulutuksen laadunvarmistus

Yliopistokeskuksen opetus perustuu eri yksiköiden päättämiin ohjelmiin, joissa noudatetaan emoyliopistojen hyväksymiskäytäntöjä ja laadunvarmistuksen menetelmiä. Opintojaksokohtaisessa opetuksen laadunvarmistuksessa käytetään mm. palautejärjestelmiä. Palmenian sekä Teknillisen korkeakoulun toimintaa Lahdessa on palkittu koulutuksen laatuysikkövalinnoissa. Täydennyskoulutuksen osanottajat ja sitä ostavat yritykset ovat maksavia koulutusasiakkaita, ja koulutuksen tarjoaja joutuu siksi seuraamaan kysyntää ja kiinnittämään jatkuvasti huomiota tarjontansa kehittämiseen.

Keskus on myös kehittänyt etäopetuksen malleja ja soveltanut niitä omassa toiminnassaan. Etäopetus on vaativa opetusmuoto, jota kannattaa käyttää

vasta sitten, kun sen välineillä voidaan järjestää riittävä kontakti opettajan ja opiskelijan välille. Tätä todisti myös arviointiryhmän saama opiskelijapalaute.

Opiskelijan asema ja palvelut

Yliopistokeskusten opiskelijoiden lähiyhteisö muodostuu kurssin tai ohjelman osanottajista. Tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa opiskelija kuuluu emoyliopistoonsa ja sen ylioppilaskuntaan. Näin he ovat oikeutettuja opiskelijan peruspalveluihin, joista osa saattaa olla kuitenkin kaukana. Lahteen on myös perustettu ympäristöekologian oma opiskelijayhdistys Natura. Arviointimateriaalin perusteella voi havaita, että keskuksessa on käytäntöjä, joissa opiskelijoita kuullaan koulutuksen kehittämisessä. Yliopistojen laitoksien hallinto on luonnollisesti järjestetty niin, että elimiin kuuluu myös opiskelijaedustus. Opiskelijat eivät osallistuneet kuitenkaan itsearviointiraportin laatimiseen omana ryhmänään. Lahdessa on kehitetty kirjastopalveluja muodostamalla Lahden tiedekirjasto, joka tuottaa oppimiskeskuspalveluja.

Lahdessa opiskelevilla ei ole kuitenkaan samoja mahdollisuuksia palvelujen käyttämiseen kuin pääkampuksilla. Myöskään paikallisissa julkisissa palveluissa ei ole aina otettu opiskelijoita huomioon samalla tavalla kuin yliopistokaupungeissa yleensä on tapana (esimerkiksi paikallisliikenteen opiskelija-alenukset).

4.3 Tutkimus

Yliopistokeskuksen kaikilla yliopistoilla tutkimus- ja kehittämistoiminta on olennainen tehtävä koulutuksen rinnalla myös Lahdessa. Keskus on melko vahvasti tutkimukseen suuntautunut ja sillä oli 14 professuuria vuonna 2007. Tutkimuksen painoalueiksi on määritelty ympäristötutkimus, liiketoimintaosaaminen ja innovaatiot sekä hyvinvointisektorin tutkimus. Ympäristöekologian tutkimus on suuntautunut enimmäkseen perustutkimukseen ja se on korkealaatuista (esimerkiksi pohjoismaisessa huippuyksikköohjelmassa mukana). Keskuksen muu tutkimus tavoittelee enemmän sovellutuksia ja tukee alueellista innovaatiotoimintaa ja kehittämistyötä. Arviointiryhmän mielestä tutkimuksessa tulee profiloitua niin, että tuetaan sekä emoyliopiston että yliopistokeskuksen vahvuuksien muodostumista. Ympäristötekniikkaan ja ympäristöekologiaan suuntautuminen vahvistavat Lahden profiilia.

Keskuksen julkaisutoiminta tuotti viime vuonna noin 130 tutkimusjulkaisua, joista 45 oli hyväksytty referee-menettelyssä. Tämä osoittaa huomattavaa tutkimusaktiiviteettia ja kertoo samalla siitä, että tutkimus palvelee enemmän kotimaista soveltajakuntaa kuin kansainvälistä tiedeyhteisöä.

Ympäristöekologian laitoksella on neljä professuuria. Yhdessä Teknillisen korkeakoulun ympäristöalan kolmen professuurin kanssa syntyy huomattava ympäristöosaamisen tutkimuskeskittymä. Yliopistokeskuksen profiilissa ympäristötutkimus onkin keskeisessä asemassa. Ympäristötutkimusta tekevän kahden yliopiston välillä voisi olla nykyistä tiiviimpikin yhteistyö sekä tutkimuksessa että koulutuksessa.

Lappeenrannan teknillisellä yliopistolla on kolme professuuria, joiden tieteenalat suuntautuvat sekä kauppatieteelliselle että teknistieteelliselle koulutuslalle. Tutkimustyössä yksikkö on hakenut profiloitumista soveltavasta innovaatiotutkimuksesta.

Tampereen teknillisen yliopiston yksi professuuri tarjoaa esimerkin pienen tutkimusyksikön ongelmasta yliopistokeskuksessa. Tutkimusyksikkö käyttää emoyliopiston laboratorioita. Helsingin yliopiston Palmenian Lahden yksikön professuurien alat ovat eriytyneitä.

Yliopistokeskus on ryhtynyt toimiin tiedepohjansa vahvistamiseksi ja monitieteisyyden lisäämiseksi perustamalla kummiprofessoreja. Niissä jotkut koti- tai ulkomaiset professorit tai heidän ohjaamansa tutkijat sitoutuvat osallistumaan keskuksen tutkimus- ja/tai koulutushankkeisiin. Sitouttaminen tapahtuu laitosten keskinäisin sopimuksin tiettyihin sovittuihin rooleihin eri hankkeissa. Kummiprofessoreilla on myös itsellään tieteellinen kiinnostus yhteistyöhön, koska tällä tavalla osa heidän omasta työstään tehdään keskuksessa. Laitosten väliset sopimukset turvaavat yhteistyön resurssit ja toiminnan jatkuvuuden. Näin keskus voi parhaimmillaan saada tiedepohjaan merkittävää vahvistusta ja onnistua samalla vähentämään pienten tutkimusryhmien ongelmia. On tärkeää, että kaikki yliopistokeskuksessa mukana olevat yliopistot osallistuvat kummiprofessuurijärjestelmän rakentamiseen.

Arviointiryhmä pitää kehitymässä olevaa kummiprofessuurimenettelyä hyvänä avauksena yliopistokeskuksen tiedeyhteisön vahvistamiseksi. Sen kehittämisessä on tärkeää pitää professorien kanssa jatkuvaa yhteyttä konkreettisisa tutkimushankkeissa tai koulutusohjelmissa niin, että molempien osapuolten kiinnostus yhteistyöhön säilyy.

4.4 Alueellinen kehittämistyö

Lahden yliopistokeskuksen missiona on alueen kehityksen edistäminen. Sillä on sekä tutkimuksessa että koulutuksessa niin paljon ja monipuolista tarjottavaa tähän tehtävään, että se on uskottava toimija aluekehittäjänä. Keskus on profiloitunut ympäristöalan ja elinkeinoelämän sekä hyvinvointisektorin kehittämiseen. Sitä on käytetty mm. Lahden seudun kilpailukyky- ja elinkeino-

strategian laatimisessa. Keskus antaa panoksensa myös osaamiskeskusohjelmaan. Keskuksen toiminnan painopiste on Lahden seudulla. Toiminta tavoittaa sekä yritysten että kuntien kautta jossakin määrin laajemminkin koko maakunnan.

Yliopistokeskuksella on sekä tutkimuksessa ja kehittämishankkeissa että koulutuksessa paljon toimintamuotoja, jotka tarjoavat maakunnan yrityksille sekä kunnille ja muille toimijoille apua niiden kehittäessä osaamistaan. Keskus on alueellisen innovaatiojärjestelmän aktiivinen osa. Lisäksi innovaatiojärjestelmään kuuluvat erityisesti Lahden tiede- ja yrityspuisto ja Lahden ammattikorkeakoulu, joka puolestaan ylläpitää yhdessä suunniteltua ns. innovaatiopromoottoriverkostoa.

4.5 Alueellinen koulutusyhteistyö

Yliopistokeskuksen laajan tarjonnan lisäksi maakunnassa on monia muita koulutuksen tarjoajia. Koulutusketän jäsentämiseksi ja sen palvelukyvyn parantamiseksi on tehty yhteistyötä, jossa yliopistokeskus on mukana. Koulutuksen suunnittelua varten on ollut jo kauan olemassa korkeakoulutyöryhmä. Yliopistokeskus on tehnyt myös yhteistyösopimuksen Lahden ammattikorkeakoulun kanssa.

Alueellisen koulutusyhteistyön hallinnollisiin rakenteisiin on kiinnitetty huomiota. Mm. aikaisemmin mainittu *Aikuisopiskelijan korkeakouluopinnot Päijät-Hämeessä* -verkkoportaali osoittaa, että työ on tuottanut tulosta. Koulutustarjonnan monipuolisuus ja koulutusrakenteiden kompleksisuus vaativat kuitenkin jatkuvaa huomiota osakseen, ettei synny päällekkäisyyksiä ja resursien tehotonta käyttöä.

4.6 Kansainvälinen yhteistyö

Lahden yliopistokeskus on järjestänyt aktiivisesti kansainvälisiä konferensseja. Kansainvälinen opiskelijavaihto on vähäistä, koska nuorisoasteen tutkinto-opiskelijoita on vähän. Keskuksella on muutamia ulkomaalaisia jatko-opiskelijoita. Keskuksen piirissä on kehitelty myös joitakin erityishankkeita kansainvälistymisen edistämiseksi. Pietarin alueen yliopistoihin ja yrityksiin on rakennettu yhteyksiä. Uudessa kummiprofessorihankkeessa ollaan rakentamassa yhteyksiä myös USA:han. Keskuksen osaamispainopisteen eli ympäristöosaamisen suuntaan ollaan rakentamassa englanninkielistä kansainvälistä koulutuskonaisuutta, johon osallistuvat sekä Helsingin yliopiston että Teknillisen kor-

keakoulun maisteriohjelmat. Se vahvistaisi koulutuksen kansainvälistymistä. Näin edistyisi myös ns. kotikansainvälistyminen.

4.7 Yliopistokeskuksen toimintatapa

Lahdessa otettiin käyttöön yliopistokeskus-käsite jo ennen nykyisen yliopistokeskusjärjestelmän käynnistämistä. Silti itsearviointiraportti korostaa, että keskus ei ole vielä valmis. Keskus on monialainen, ja se on suuntautunut tutkimukseen – osin vahvasti perustutkimukseen – ja koulutukseen. Tällainen moninaisuus ja koko tähänastinen yliopistokeskuskonsepti merkitsevät sitä, että keskus ei ole organisoitu yhdeksi yliopistotoimijaksi. Toiminnallisesti se voi kuitenkin parhaimmillaan pystyä suunnattuun ja synergiseen yhteistyöhön yhteisten päämäärien hyväksi.

Lahden yliopistokeskuksen ensimmäinen strategia laadittiin vuonna 2002. Nykyisen vuonna 2006 laaditun strategian tavoitteena on terävöittää keskuksen profilia. Keskus onkin onnistunut profiloitumaan tutkimuksessa sekä koulutuksessa. Keskuksen mukaan ympäristöosaaminen, liiketoimintaosaaminen ja innovaatiot sekä hyvinvointisektorin osaaminen jäsentävät sen toimintaa. Näiden aihepiirien sisällä voisi tavoitella vielä nykyistä syvempää yhteistyötä ja organisoitumista niin, että eri yliopistoyksiköiden rajat madaltuisivat ja toiminnalliset yksiköt korostuisivat. Tämän suuntaista kehitystä edustaa muodostumassa oleva ympäristökampus. Myös koulutuksessa olisi mahdollista syventää yhteistyötä samaan tapaan useillakin aloilla. Arviointiryhmä kannattaa kansainvälisen maisterikoulutuksen suunnittelemista ympäristökoulutukseen niin, että siinä on mukana usean emoyliopiston osaaminen.

Toiminnallisen yhtenäisyyden ja asiakaslähtöisen palvelukyvyn kannalta keskuksen kyky tehokkaaseen viestintään on tärkeää. Arviointiryhmä pitää hyvänä sitä, että keskuksella on oma viestintästrategia, joka näyttää myös tukevan keskuksen brändin rakentamista.

Lahden yliopistokeskus on voimavaroiltaan suurimpia keskuksia. Yliopistokeskusten tapaan sillekin on ominaista EU:n rakennerahastojen merkittävä rahoitusosuus. Tämä tulee vaatimaan sopeutumiskykyä tulevaisuudessa rahoituslähteen ehtyessä. Keskuksen rahoitusrakenteessa on kuitenkin oma osuutensa myös kuntasektorilla sekä yrityksillä, kuten aluekehittämistä tekeväille organisaatiolle sopiikin. Koska yliopistokeskukset tukevat alueiden kehitystä, näitä rahoituslähteitä tarvitaan tulevaisuudessa nykyistä enemmän EU-rahoituksen vähentyessä.

4.8 Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet

Yliopistokeskuksen vahvuudet

- Profiloituminen ja kehittyvien tutkimusyhteisöjen luominen.
- Kummiprofessuurien ja kummilaitosten avulla vahvistuva tutkimustyö.
- Alueellisen innovaatiojärjestelmän tukeminen omalla tutkimustyöllä ja yhteistyösuhteita rakentamalla.
- Aikuiskoulutuksen kehittäminen ja käyttäjälähtöinen viestintä koulutusmahdollisuuksista.

Yliopistokeskuksen kehittämiskohteet

- Rakennerahastorahoituksen vähenemiseen varautuminen uusia rahoituslähteitä asteittain kehittämällä niin, että toiminnan jatkuvuus ei vaarannu.
- Yliopistokeskuksen tiedepohjan ja tutkimusrahoituskilpailukyvyn vahvistaminen profiloitumalla ja suhteellisia etuja hyväksikäyttämällä.
- Keskuksen sisäisen yhteistyön kehittäminen koulutuksessa ja tutkimuksessa sekä toiminnan kansainvälistäminen.

5 Mikkelin yliopistokeskus

5.1 Johdanto

Mikkelin yliopistokeskus toimii maatalousvaltaisessa Etelä-Savon maakunnassa, jonka väkiluku (157 800 vuonna 2007) on ollut laskeva. Osuus maan väestöstä on 3 %. Bkt-osuus on väestöosuutta alempi eli 2,2 %. Bkt on henkeä kohti laskettuna runsas 70 % maan keskitasosta. Se on pysytellyt melko vakaana. Tutkimus- ja kehitystoimintaa maakunnassa on melko vähän. T&k-menot asukasta kohti ovat 17 % koko Suomen keskiarvosta. Näiden suhteellinen taso on noussut lievästi tällä vuosikymmenellä.

Yliopistokeskuksen syntyhistoria

Yliopistotoiminta Mikkeliissä käynnistyi vuonna 1980, kun Helsingin kaupparkeakoulun Pienyrityskeskus käynnisti siellä toimintansa. Tämä jälkeen myös Helsingin yliopisto (1988), Lappeenrannan teknillinen yliopisto (2003) ja Kuopion yliopisto (2003) käynnistivät toimintojaan Mikkeliissä. Varsinainen yliopistoyhteistyön kehittäminen käynnistyi vuonna 2002 Mikkelin seudun aluekeskushjelman puitteissa. Samana vuonna laaditun korkea-asteen tutkimuksen ja koulutuksen strategian keskeisenä esityksenä olikin yliopistokeskuksen perustaminen Mikkeliin. Helsingin yliopisto (koordinoiva yliopisto), Helsingin kaupparkeakoulu, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Kuopion yliopisto ja Mikkelin kaupunki allekirjoittivat Mikkelin yliopistokeskusta koskevan yhteistyösopimuksen 9.2.2004. Yliopistokeskuksen toiminta painottuu alueen elinkeinoelämää palvelemaan tutkimustoimintaan.

Yliopistokeskuksen nykypäivä: toimijat ja profiili

Mikkelin yliopistokeskukseen kuuluvat seuraavat yksiköt:

- Helsingin yliopiston Ruralia-insituutin Mikkelin yksikkö
- Kansalliskirjaston kansallinen digitoitikeskus / Mikrokuvaus- ja konservointilaitos
- Helsingin kaupparkeakoulun Pienyrityskeskus
- Helsingin kaupparkeakoulun Kansainvälisen liiketoiminnan kandidaattiohjelma (BScBA)
- Lappeenrannan teknillisen yliopiston Mikkelin yksikkö
- Kuopion yliopiston Soveltavan ympäristökemian laboratorio
- Yliopistokeskuksen koordinaatioyksikkö.

Yliopistokeskuksen toimintayksiköt ovat emoyliopistojensa alaisia ja itenäisiä suhteessa Mikkelin yliopistokeskuksen koordinaatioyksikköön. Kukin yliopisto päättää Mikkeliissä toimivan yksikkönsä hallinnosta ja suhteesta emoyliopistoon. Koordinoivana yliopistona vuosina 2004–2009 toimii Helsingin yliopisto. Yliopistokeskuksen johtamisesta ja kehittämistä vastaavat ohjausryhmä ja johtoryhmä. Ohjausryhmään kuuluvat yliopistojen rehtorit ja Mikkelin kaupunginjohtaja. Johtoryhmän jäseniä ovat paikallisten yksiköiden johtajat ja Mikkelin kaupunginjohtaja. Yhteistyötä koordinoivat yliopistokeskuksen pääsihteeri ja koordinaatioyksikkö.

Mikkelin yliopistokeskuksen osaamisalat ovat sen ilmoituksen mukaan digitointi, luonnonmukainen maa- ja elintarviketuotanto, maaseudun kehittäminen, materiaalitekniikka, nuorisokasvatus, osuustoiminta, bioenergiatekniikka, ympäristöanalytiikka sekä yrittäjyys ja liiketoiminta.

Mikkelin yliopistokeskus arvioitiin vuonna 2006. Arviointi toteutettiin yliopistokeskuksen ja opetusministeriön yhteistyönä. Ulkoisen arvioinnin tulokset on raportoitu yliopistokeskuksen raporttisarjassa (Virtanen ym., 2006). Itsearviointiraportissa mainitaan lyhyesti aiemmin toteutettu arviointi ja todetaan sen johtaneen vuonna 2007 yliopistokeskuksen strategiatyöhön, tavoitteena erityisesti aluevaikuttavuuden vahvistaminen sekä tutkimustoiminnan fokusoiminen maakunnan aluestrategiassa määritellyille aloille. Arviointivierailun aikana arviointiryhmä sai pyynnöstään tarkemman selvityksen yliopistokeskuksen reagoinnista arviointiraportissa esitettyihin suosituksiin sekä näiden suositusten pohjalta toteutettuihin uudistuksiin. Tässä arviointiraportissa viitataan eräiltä osin näihin toimenpiteisiin.

Tilastotietoja 2007

Yliopistokeskuksen henkilöstömäärä vuonna 2007 oli 223 (221 henkilötyövuotta). Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöstöstä oli 49 % ja jatkotutkinnon (liseniaatti- tai tohtoritutkinto) suorittaneita 12 % eli 26 henkilöä.

Vuonna 2007 opiskelijamäärä oli 6 085. Näistä BScBA-kandidaattiohjelmassa opiskeli 262 henkilöä, maisteriohjelmassa 73, muussa arvosanaopetuksessa 398, avoimessa yliopistossa 230 (laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat 20,5), tohtorivalmennuksessa 120 ja täydennyskoulutuksessa 5 002.

Vuonna 2007 valmistuivat Mikkelin yliopistokeskuksen ensimmäiset 35 maisteria. Tohtorin tutkintoja suoritettiin yksi.

Vuonna 2007 Mikkelin yliopistokeskuksen toiminnan kokonaisrahoitus oli noin 18 miljoonaa euroa, joka jakautui rahoituslähteittäin seuraavasti:

- Yliopistot ja opetusministeriö 36 %
 - EU 36 %
 - Yritykset 16 %
 - Muu valtion rahoitus 5 %
 - Kunnat 4 %
 - Muu rahoitus 3 %
- Yhteensä 100 %*

Alueella toimivan ammattikorkeakoulun toimintaprofiili

Mikkelissä ja sen lähikunnissa (Pieksämäki ja Savonlinna) toimii 3 635 opiskelijan ja 443 työntekijän Mikkelin ammattikorkeakoulu, jossa ovat edustettuina seuraavat kahdeksan koulutusala: 1) humanistinen ja kasvatusala, 2) kulttuuriala, 3) yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, 4) luonnontieteiden ala, 5) tekniikan ja liikenteen ala, 6) luonnonvara- ja ympäristöala, 7) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja 8) matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Mikkelin ammattikorkeakoulun kokonaistulot vuonna 2007 olivat noin 37,4 miljoonaa euroa, josta valtionosuus oli noin 24,1 miljoonaa euroa ja muut tulot noin 13,3 miljoonaa euroa.

5.2 Koulutus

Mikkelin yliopistokeskus on strategiassaan kirjannut toimintansa tavoitteiksi yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen, koulutuksen sekä tutkimuksen ja nimenomaisesti tässä järjestyksessä. Koulutuksen osalta tavoitteiksi määritellään alueen väestön koulutustason nostaminen, aikuiskoulutus sekä kansainväliset ja valtakunnalliset erityisohjelmat. Tavoitteisiin pyritään kohdistamalla koulutustarjonta yliopistokeskuksen yleisiin painopistealoihin: yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamiseen, materiaali- ja ympäristötekniikkaan sekä maaseutuosaamiseen. Koulutus koostuu tutkintokoulutuksesta ja avoimen yliopiston toiminnasta sekä täydennyskoulutuksesta. Säännöllistä koulutustarjontaa tuottaa keskuksessa toimivista neljästä yliopistosta vain kaksi: Helsingin yliopisto ja Helsingin kauppakorkeakoulu.

Koulutuksen laajuudesta kertovat seuraavat vuoden 2007 lukumäärätiedot. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa oli 335 opiskelijaa, joista 262 Helsingin kauppakorkeakoulun englanninkielisessä kauppatieteiden kandidaatti-ohjelmassa ja 73 neljässä vuosina 2005–2007 kertaluonteisesti toteutetussa maisteriohjelmassa. Tutkintotavoitteisessa (sivuaine)koulutuksessa oli lisäksi n. 400 opiskelijaa. Täydennyskoulutusopiskelijoita oli noin 5 000 ja avoimen

yliopiston opiskelijoita 230 (lisäksi Mikkelin kesäyliopiston avoimen yliopiston opiskelijoista oli noin 500 yliopistokeskukseen kuuluvien Helsingin yliopiston tai Kuopion yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti opiskelevia). Monitieteisessä tohtorivalmennuksessa oli 120 opiskelijaa.

Tutkintokoulutus

Yliopistokeskuksen ainoa ylioppilas pohjainen koulutusohjelma on Helsingin kauppakorkeakoulun Kansainvälisen liiketoiminnan englanninkielinen *kandidaattiohjelma* (tutkintonimikkeenä BScBA). Ohjelma toteutetaan ympärivuotisesti (kolme lukukautta) kolmen viikon intensiivijaksaina, joihin opettajat tulevat eri puolilta maailmaa. Ohjelman sisäänotto on 80 opiskelijaa vuodessa, joista enintään 20 ulkomailta. Suomalaiset opiskelijat tulevat eri osista Suomea, valtaosa Uudeltamaalta ja vain muutama Etelä-Savosta. Tutkinnon suorittaneet sijoittuvat pääosin Uudellemaalle (60 % vuonna 2007), näistä valtaosa jatkaa opintojaan maisterin tutkintoon. Ulkomaille siirtyy huomattava osa valmistuneista (13 % vuonna 2007) ja loput eri puolille Suomea (3 henkilöä vuonna 2007 Etelä-Savoon).

Koulutusohjelma herätti arviointiryhmässä ristiriitaisia tuntemuksia. Se on eittämättä laadukkaasti ja tehokkaasti toteutettu ja opiskelijoita kiinnostava. Se toteuttaa myös erinomaisesti opiskelijoiden kansainvälistymisen periaatetta. Samalla ohjelma on kuitenkin varsin löyhästi kiinni itse alueessa: opettajat tulevat muualta, pääosin ulkomailta ja viiptyvät Mikkeliissä tyypillisesti vain kolme viikkoa kerrallaan. Koulutettavat ovat valtaosaltaan kotoisin Etelä-Savon ulkopuolelta eivätkä ainakaan heti valmistuttuaan jää sen elinkeino- ja yhteiskuntaelämää vahvistamaan. Lisäksi Mikkelin ammattikorkeakoulu toteuttaa englanninkielistä kansainvälisen liiketoiminnan koulutusohjelmaa, eikä näillä kahdella ohjelmalla näytä ole merkittävää yhteistyötä keskenään. Koulutusohjelmaan liittyvään problematiikkaan on kiinnitetty huomiota sekä vuonna 2006 arvioinnissa että vuorineuvos Kari Neilimon johtaman Liiketoimintaosaamisen selvitysryhmän raportissa (Opetusministeriö 2007).

Arviointiryhmälle esitetyn perusteella näyttää siltä, että em. arvioinneissa esiin tuotua problematiikkaa on ryhdytty ainakin jossakin määrin ratkomaan. Alueen yritysmaailmaa on alettu kytkeä mukaan opinnäytetöiden ja yksittäisten kurssien käytännön sovelluskohteiksi. Opettajien asiantuntemusta on myös hyödynnetty – vaikkakin toistaiseksi vähäisessä määrin – esimerkiksi Pienyrityskeskukseen järjestämässä täydennyskoulutuksessa.

Arviointiryhmä toistaa aiemmissa arvioinneissa esitetyt näkemykset, että koulutusohjelman yhteyksiä alueen elinkeinoelämään tulee edelleen tiivistää. Nykyistä huomattavasti tiiviimpi yhteistyö Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutuksen kanssa on myös välttämätöntä.

Yliopistokeskuksessa on toteutettu vuosina 2005–2007 yhteensä *neljä maisteriohjelmää*. Kuopion yliopiston järjestämien nuorisokasvatuksen ja sosi-aaliteiden maisteriohjelmien toteutus onnistui hyvin. Ohjelmiin oli runsaasti hakijoita, opinnot ovat edenneet työn ohessa hyvin ja pääosa opiskelijoista on valmistunut tai valmistumassa. Sen sijaan Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Eco-Business – Kestävän liiketoiminnan maisteriohjelman opiskelijamäärä jäi vähäiseksi (10 opiskelijaa), joista viisi on keskeyttänyt. Kesään 2008 mennessä oli valmistunut vain kaksi opiskelijaa. Lappeenrannan teknillisen yliopiston materiaalitekniikan DI-ohjelma on kärsinyt opintojen keskeytymisestä ja valmistumisen pitkittymisestä: 32 aloittaneesta vain 11 oli valmistunut kesään 2008 mennessä.

Mikkelin yliopistokeskus tuottaa *muuta tutkintotavoitteista koulutusta* Eco Studies (luonnonmukaisen maa- ja elintarviketalouden opetusohjelma), Rural Studies (monitieteiset maaseutualan opinnot) ja Co-op Studies (monitieteinen osuustoiminnan ja yhteisötalouden opetusohjelma) -koulutusohjelmis-sa. Ohjelmat on tarkoitettu suuntautumisvaihtoehdoiksi ja sivuaineopinnoiksi eri yliopistoissa maisterin tutkintoa opiskeleville. Rural Studies ja Co-op Studies -ohjelmat toteutetaan usean yliopiston verkostomaisina tuotteina, joissa Mikkelin yliopistokeskuksen Ruralia-instituutti toimii koordinaattorina. Suuri osa opintokokonaisuuksista on verkko-opetusta, mutta erityisesti Mikkelin yliopistokeskuksessa on tarjolla myös lähiopetusta, mm. Rural Studies -opintojen aloitus- ja muita opintojaksoja avoimen yliopiston toimesta.

Kertaluonteisten maisteriohjelmien toteutukseen näyttää myös Mikkeliissä liittyvän ongelmia opintojen loppuun saattamisessa. Onnistuneissakin toteutuksissa tarvittavat panostukset ovat suuret jatkuvaan koulutukseen verrattuna. Eri yliopistojen voimien yhdistäminen valtakunnallisiksi verkostomuotoisiksi koulutusohjelmien toteutuksiksi näyttää sen sijaan luoneen kiinnostavia koulutuskokonaisuuksia ja taanneen koulutuksen jatkuvuuden myös valtakunnallisesti pienillä koulutusyksiköillä.

Arviointiryhmä toistaa suosituksensa pidättyvyydestä kertaluontoisten maisteriohjelmien järjestämiseksi. Mikäli laajojen kertaluontoisten opintokokonaisuuksien tarpeet ovat elinkeinoelämästä lähtöisin, koulutuksen järjestäminen täydennyskoulutuksena tarjoaa yleensä käyttökelpoisen toteuttamismallin. Tutkintokoulutuksen suunnittelussa tulee olla pitkäjänteiset tavoitteet.

Mikkelin yliopistokeskus on järjestänyt kertaluontoisen *tohtorinvalmennusohjelman* EU-rahoitteisena hankkeena. Jatkorahoitusta ei ole onnistuttu järjestämään. Ilmoittautuneiden tohtoriopiskelijoiden määrä on suuri (120 vuonna 2007). Opiskelijoiden tieteenalat ovat vaihtelevia ja monelle etäisyys omasta pääainelaitoksesta muodostaa opintojen etenemiselle ongelman. Yleistieteel-

listen opintojen järjestäminen ja yleisten tutkijavalmiuksien kehittäminen yhteisen ohjelman puitteissa voi poistaa näitä esteitä ja luoda tutkijakoulutettaville hyödyllistä tutkijayhteisöllisyyttä oman pääainetiedeyhteisön tueksi.

Arviointiryhmä pitää tärkeänä yliopistokeskuksen oman tutkijakoulutuksen jatkamista yleisiä tutkijavalmiuksia ja yliopistokeskuksessa edustettuna olevien asiantuntijuusalueiden opintoja koskevilta osin. Samalla on kuitenkin tehostettava yhteyksiä emoyliopistoihin ja alan tiedeyhteisöihin, erityisesti valtakunnallisiin tutkijakouluihin, jotta tarvittava ohjaukaskapasiteetti ja oman alan tiedeyhteisö saataisiin nykyistä paremmin jatko-opiskelijoiden ulottuville.

Täydennyskoulutus ja avoin yliopisto

Täydennyskoulutusta Mikkelin yliopistokeskuksessa tuottavat Helsingin kaupakorkeakoulun Pienyrityskeskus ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Molemmat omaavat Mikkeliissä pitkät koulutusperinteet: Pienyrityskeskus vuodesta 1980 ja Ruralia-instituutti vuodesta 1988. Täydennyskoulutusta annetaan yrittäjyyden ja liiketoiminnan johtamisen sekä maaseudun kehittämisen aihealueilta. Täydennyskoulutuksen volyymi on mittava, vuonna 2007 osallistujia oli noin 5 000. Tämä kuvaa hyvin keskuksen toimijoiden osaamisalueilla esiintyvää koulutustarvetta ja koulutusyksiköiden kykyä vastata tähän tarpeeseen.

Täydennyskoulutuksessa opiskelevat ovat pääasiassa työssä käyviä aikuisia. Kysyntä ja sen mukainen koulutus ovat painottuneet yrittäjyyteen ja liiketoiminnan kehittämiseen, joten enemmistö osallistujista on yritysasiakkaita, yritysten edustajia tai yritystoimintaa aloittavia. Täydennyskoulutus räätälöidään yrityksen koko henkilöstölle tai sen avainhenkilöille. Opiskelijoita on sekä alueelta että eri puolilta maata – erityisesti Etelä-Suomesta, Keski-Suomesta sekä Itä-Suomesta. Pienyrityskeskuksen toiminnasta merkittävän osan alueen muodostavat Venäjän kauppaan ja muihin Venäjä-toimintoihin liittyvät koulutustapahtumat.

Yliopistokeskuksen toteuttaman avoimen yliopiston opiskelijamäärä on verrattain alhainen, vuonna 2007 vain 230 opiskelijaa. Koulutustarjonnassa on Helsingin kaupakorkeakoulun avoimen yliopiston kursseja sekä Helsingin yliopiston luomu- ja osuustoimintaopetukseen liittyviä kursseja. Muusta avoimen yliopiston opetustarjonnasta huolehtii Mikkelin kesäyliopisto, jonka kanssa yliopistokeskuksella on tiivis yhteistyö. Kesäyliopisto järjestää ympärivuotisesti eri yliopistojen arvosanavaatimusten mukaista avointa yliopisto-opetusta. Vuonna 2007 yliopistokeskuksen emoyliopistojen (Helsingin yliopisto ja Kuopion yliopisto) tutkintovaatimusten mukaisesti opiskelevia opiskelijoita

oli näissä opinnoissa noin 500. Arviointiryhmän havaintojen mukaan avoin yliopisto voi toimia tarkoituksenmukaisena väylänä myös muualla suoritettaviin maisteriopintoihin.

Koulutuksen laadunvarmistus

Yliopistokeskuksen opetuksessa noudatetaan emoyliopistojen hyväksymiskäytäntöjä ja laadunvarmistuksen menetelmiä. Opintojaksokohtaisessa opetuksen laadunvarmistuksessa ovat käytössä tavanomaiset palautejärjestelmät. Kansainvälisen liiketoiminnan kandidaattiohjelmassa käytetään omaa kurssikohtaista Quality Assurance System -laadunvarmistusjärjestelmää. Ohjelman laadusta on myös valmistunut erillinen raportti vuonna 2008.

Täydennyskoulutuksen osanottajat ovat maksavia koulutusasiakkaita, jolloin koulutuksen järjestäjä joutuu seuraamaan kysyntää ja kiinnittämään jatkuvasti huomiota tarjontaansa ja sen rakenteeseen. Täydennyskoulutuksen vaikuttavuudesta tehdään säännöllisesti selvityksiä. Pienyrityskeskus toimii osana Helsingin kauppakorkeakoulun aikuiskoulutusta, joka on nimetty korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yksiköksi vuosiksi 2007–2009.

Opiskelijan asema ja palvelut

Yliopistokeskuksen koulutus painottuu voimakkaasti aikuiskoulutukseen. Tästä johtuen yhteisöllisyyttä muodostuu lähinnä vain kurssi- tai ohjelmakohtaisesti. Poikkeuksen muodostaa Kansainvälisen liiketoiminnan kandidaattiohjelma, jonka opiskelijat puolestaan muodostavat – opetuksen lähes internaattityyppisestä luonteesta johtuen – poikkeuksellisen tiiviin yhteisön omine opiskelijayhdistyksineen Helsingin kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan alaisuudessa. Opiskelijayhdistyksen kautta opiskelijoilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa opetuksen kehittämiseen. Yhdistyksellä on ollut merkittävä rooli mm. opetuksellisten yhteyksien luomisessa paikallisiin yrityksiin.

Vuoden 2006 arvioinnin jälkeen on tapahtunut merkittävä parannus yliopistokeskuksen kirjasto-olosuhteissa. Ruralia-instituutin, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) Mikkelin yksikön kirjasto toimivat nyt samoissa tiloissa ja ovat kaikkien opiskelijoiden käytettävissä. Verkkoyhteyksin on pääsy emoyliopistojen ja Mikkelin ammattikorkeakoulun (MIKKI-kirjastoverkko) aineistoihin.

5.3 Tutkimus

Tutkimus- ja kehittämistoiminta on Mikkelin yliopistokeskuksen kaikkien neljän yliopiston olennainen tehtävä koulutuksen rinnalla. Kuopion yliopiston ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston yksikköjen tapauksessa tehtäviin kuuluu maisteriohjelmien päätyttyä pelkästään tutkimus- ja kehittämistoiminta.

Pääosa yliopistokeskuksessa tehtävästä tutkimuksesta voidaan katsoa soveltavaksi tutkimukseksi. Yliopistokeskuksen tutkimus- ja kehittämistoiminta perustuu pääosin ulkopuolisella projektirahoituksella toteutettuihin hankkeisiin, joita on toteutettu vuositasona noin 100 hanketta. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan hankerahoituksesta (7 miljoonaa euroa vuonna 2007) 84 % jakautuu yliopistokeskuksen strategiassaan määrittellemille painoaloille: materiaali- ja ympäristötekniikkaan 31 %, maaseutututkimukseen ja bioenergian tuotantoon 30 % sekä pk-yrittäjyyteen ja liiketoimintaan 23 %. Vuoden 2006 arvioinnin jälkeen toteutetussa strategiatyössä on varsin onnistuneesti ja maakuntastrategiaa tukevalla tavalla määritelty yliopistokeskuksen tutkimuksellinen profiili. Keskukseen opetus sijoittuu kahdelle jälkimmäiselle painoalalle.

Yliopistokeskuksessa tuotettujen referee-menettelyn läpäisseiden julkaisujen määrä vuonna 2007 oli noin 90. Tieteellinen julkaisutoiminta keskittyy Kuopion yliopiston soveltavan ympäristökemian ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston materiaali- ja bioenergiatekniikan sekä Ruralia-instituutin tutkijoille. Julkaisuista korkeatasoisissa kansainvälisissä lehdissä vastaavat lähinnä kaksi ensiksi mainittua ryhmää. Ruralia-instituutin tutkijakunta, joka työskentelee yhteisellä maaseudun elinkeinoja ja elinolosuhteita koskevalla alueella, on arviointiryhmän näkemyksen mukaan ainakin lähellä ns. kriittistä massaa. Vielä tarkemmalla fokuksella ja ryhmäytymisellä sillä on mahdollisuudet ylittää hyvään kansainväliseen tasoon. Vuoden 2006 arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, että Pienyrityskeskuselta puuttuivat tieteelliset julkaisut lähes kokonaan. Arviointiryhmä pani tyydytyksellä merkille, että Pienyrityskeskus on sittemmin vahvistanut tutkimustoimintansa edellytyksiä kahdella uudella professuurilla.

Edellä mainitut Kuopion yliopiston ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston tutkimusryhmät ovat saaneet aikaan merkittäviä tuloksia sekä tieteellisesti että aluetta palvelevissa soveltavissa hankkeissa. Yhden professorin yksiköinä ne ovat kuitenkin helposti haavoittuvia. Erillisen yhden alan yksikön problematiikkaan kiinnitti huomiota myös Kuopion yliopiston tutkimuksen arvioinnin (vuonna 2008) kansainvälinen paneeli: ”The group [of Applied Environmental Chemistry] is large and seems to have a life apart from the rest of the Department in Kuopio. ... However, the panel wants to raise the

question if sufficient academic quality control of such a large but fairly remote group is guaranteed”.

Arviointiryhmä esittää tässäkin yhteydessä huolensa yliopistokeskusten yhteydessä yleisestä pirstaleisuudesta erityisesti tutkimusryhmien muodostamisessa. Keskeytyminen tutkijakunnan aidosti mahdollistamaan määrään tutkimusaloja, ryhmien tukeminen esimerkiksi kummiprofessorien tyyppisellä järjestelmällä sekä ryhmien avainhenkilöiden rahoituksen riittävän pitkä etukäteinen varmistaminen tulisi nostaa tutkimusstrategioiden keskeisiksi elementeiksi.

5.4 Alueellinen kehittämistyö

Mikkelin yliopistokeskuksen visiona on olla aluevaikuttavuudeltaan merkittävä yliopistollinen toimija Suomessa. Vision toteuttamisen tärkeimpänä toiminnallisena painopisteenä on yhteiskunnallinen vuorovaikutus. Tämä merkitsee mm. tutkimustiedon hyödyntämistä alueen kehittämisessä kehittämissankkeiden ja palvelujen avulla.

Mikkelin yliopistokeskus on profiloitunut maaseutuosaamiseen, pk-yritystyteen sekä ympäristö- ja materiaalitekniikkaan erikoistuneeksi alueelliseksi toimijaksi. Mikkelin yliopistokeskus on myös valtakunnallista erityisosaamista edustava toimija erityisesti digitoinnissa. Yliopistokeskuksella on kehittämissankkeissa ja koulutuksessa yli 20 vuoden ajalta näyttöä toimintamuodoista, jotka tarjoavat maakunnan yrityksille ja julkisen sektorin toimijoille asiantuntija-apua niiden kehittäessä toimintojaan. Uusien tekniikan alojen myötä tutkimuksellisen panos tässä kehittämissanktyössä on merkittävästi vahvistunut.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) yksikkö Mikkelissä ja sen yhteistyö Ruralia-instituutin kanssa maaseutuosaamisen alueella muodostaa merkittävän toimijan aluekehitystyössä. Yksikön siirtyminen fyysisesti yliopistokeskuksen yhteyteen vahvistaa yhteistyön edellytyksiä. Pyrkimyksessään saada alueen pk-yritykset mukaan Venäjän kauppaan Pienyrityskeskus on tehnyt onnistunutta yhteistyötä Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa mm. yhteisten sankkeiden ja yhteisten Pietarin toimitilojen muodossa.

5.5 Alueellinen koulutusyhteistyö

Etelä-Savossa on tarjolla korkeakoulutoimintaa Mikkelin lisäksi Savonlinnassa ja Pieksämäellä. Mikkelissä toimii yliopistokeskuksen lisäksi Mikkelin ammattikorkeakoulu, jolla on toimipisteet myös Savonlinnassa ja Pieksämäellä. Savonlinnassa on yliopistotoimintaa Joensuun yliopiston Savonlinnan kampuksella. Pieksämäellä toimii toisena ammattikorkeakouluna Diakonia-ammatti-

korkeakoulu. Savonlinnan ja Pieksämäen toimintojen kanssa Mikkelin yliopistokeskuksella ei ole yhteistä toimintaa lähinnä yhteisten alojen puuttumisen takia. Maakunnan korkeakouluyksiköt ovat kuitenkin laatineet yhteisen aluestrategian.

Tärkein yhteistyömuoto yliopistokeskuksen ja Mikkelin ammattikorkeakoulun välillä on tekniikan alalla. Kuopion yliopiston ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston Mikkelin toiminnot sijaitsevat ammattikorkeakoulun kampuksella ja tarvittavien laboratoriotilojen ja -laitteiden käytöstä on sovittu tapaus- ja tilannekohtaisesti. Elintarvikealan yhteistyötä toteutetaan Etelä-Savon elintarvikealan osaamiskeskus Ekoneumin puitteissa. Pietari-yhteistyöllä on jo pitkät perinteet.

Alueellisen koulutusyhteistyön sopimukselliset puitteet ovat olemassa. Arviointiryhmän havaintojen mukaan varsinainen käytännön yhteistyö koulutuksessa kuitenkin vaihtelee mm. hankepohjaisesti. Pysyviä yhteistyörakenteita oli vaikea löytää. Erityisen tarpeellista olisi selvittää yhteistyö- ja työnjakokysymykset kaupallisen alan englanninkielisten koulutusohjelmien osalta. Vakuuttelut ohjelmien erilaisuudesta ja joistakin avauksista yhteisiksi toiminoiksi eivät saattaneet arviointiryhmää näiltä osin vakuuttuneiksi.

5.6 Kansainvälinen yhteistyö

Helsingin kauppakorkeakoulun kansainvälisen liiketoiminnan kandidaattiohjelma on opiskelijoiden näkökulmasta aidosti kansainvälinen: opettajat tulevat pääosin ulkomailta, tutkinto-opiskelijoista osa on ulkomaalaisia ja opiskelijavaihto on vilkasta kumpaankin suuntaan. Ohjelman toteutustavasta johtuen sen kansainvälistävä vaikutus on jäänyt kuitenkin ohueksi yliopistokeskuksen muiden toimijoiden suuntaan ja lähes olemattomaksi alueen yritystoiminnan kannalta. Arviointiryhmä panikin tyydytyksellä merkille ne uudet avaukset, joilla koulutusohjelman yhteyksiä alueen elinkeinoelämän suuntaan on ryhdytty rakentamaan.

Arviointiryhmä suosittelee, että koulutusohjelman opettajina toimivia asiantuntijoita hyödynnetään jatkossa myös muissa yliopistokeskuksen yksiköissä kansainvälisyyden edistämiseksi alueella. Opiskelijoiden tutustuttamista alueen yrityksiin ja heidän panoksensa hyödyntämistä niissä on niin ikään syytä tehostaa.

Pienyrityskeskukseen Venäjän operaatioilla on ollut tärkeä merkitys alueen yritysten kansainvälistymisessä. Tieteellisellä tutkimuksella on luonnolliset kansainväliset yhteytensä tutkimusverkostojen kautta. Yliopistokeskus on myös onnistunut rekrytoimaan henkilökuntaansa joitakin ulkomaisia tutkijoita ja jatko-opiskelijoita.

5.7 Yliopistokeskuksen toimintatapa

Mikkelin yliopistokeskus on rakentunut lähes kolmen vuosikymmenen aikana yksittäisten yliopistoyksiköiden tulon myötä. Yksiköiden tuloa ovat ohjanneet maakunnasta lähteneet tarpeet, emoyliopistojen näitä kohtaan osoittamat kiinnostukset sekä rahoitusmahdollisuuksien löytyminen toimintoihin. Toiminnot ovat siten enemmän emoyliopistojen toimintaa alueella kuin yhteinäisesti organisoidun yliopistokeskuksen toimintaa. Yliopistokeskus on virallisen perustamisensa jälkeen kuitenkin kyennyt luomaan keskuksen toimijoille yhtenäisen ulkoisen ilmeen. Tämän ilmeen merkitys näyttäisi olevan suurempi ulospäin kuin yliopistokeskuksen piirissä toimiville. Neljän hengen koordinaatioyksikkö on osaltaan ilmeisen tehokas tämän ilmeen luomisessa ja ylläpitämisessä.

Vaikka Mikkelin yliopistokeskus on syntynyt asteittain eri toimijoiden alueelle tulon seurauksena, se on tuoreessa strategiatyössään onnistunut profiloimaan tutkimuksensa ja koulutuksensa alueen kehitystarpeiden mukaiseksi. Maaseutuosaaminen, pk-yrittäjyys, ympäristö- ja materiaalitekniikka sekä digitoinnin valtakunnallinen vastuu muodostavat toiminnan rungon. On ilmeistä, että näiden aihepiirien sisällä olisi mahdollisuus nykyistä merkittävästi syvempään yhteistyöhön eri yksiköiden välillä. Yksiköiden nykyinen sijainti samalla kampuksella (tekniikan yksiköitä lukuun ottamatta) loisi jopa edellytykset organisoitumiselle niin, että eri yliopistoyksiköiden rajat häipyisivät ja toiminnalliset yksiköt korostuisivat. Tässä yhteydessä olisi hyvä pohtia myös Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen sekä Mikkelin kesäyliopiston organisoitumista yliopistokeskusrakenteeseen. Tekniikan yksiköiden sijainnilla Mikkelin ammattikorkeakoulun kampuksella on nykyoloissa perusteensa, mutta pitkän aikavälin tavoitteena voisi olla kaikkien korkeakoulutoimintojen saaminen yhtenäiselle alueelle.

Mikkelin yliopistokeskus kuuluu kolmen suurimman yliopistokeskuksen ryhmään. Sille on yliopistokeskusten tapaan ominaista EU:n rakennerahastojen suuri rahoitusosuus. Ohjelmakauden vaihtuminen on jo merkinnyt joidenkin toimintojen vaikeutumista ja vaatimukset sopeutumiskyvylle kasvavat entisestään tulevaisuudessa. Arviointiryhmälle jäi vierailun perusteella vaikutelma, että varautumista nykyisen rahoituskauden päättymiseen ei ole toden teolla aloitettu. Yliopistokeskusten luonteeseen kuuluvat rahoituslähteenä myös kuntasektori sekä yritykset. Tuntuisi luontevalta odottaa, että yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista koulutuksessaan ja tutkimuksessaan painottava yliopistokeskus kykenisi hyödyntämään näitä rahoituslähteitä tulevaisuudessa nykyistä huomattavasti enemmän.

5.8 Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet

Yliopistokeskuksen vahvuudet

- Onnistunut maakunnan elinkeinorakenteesta ja tarpeista lähtevä strategia ja sen mukainen profiloituminen.
- Yliopistokeskuksen yhtenäisen ulkoisen ilmeen luominen ja sen tehokas viestiminen sidosryhmille.
- Hyvä yhteistyö alueen yritysten ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa sekä täydennyskoulutuksessa että tutkimus- ja kehitystyössä.
- Koordinaattorin rooli eräissä valtakunnallisesti pienen koulutuskysynnän ohjelmissa.

Yliopistokeskuksen kehittämiskohteet

- Voimakkaan rakennerahastoriippuvuuden vähentäminen ja varautuminen nykyisen kauden päättymiseen.
- Tutkimusryhmien koon (erityisesti ryhmissä toimivien senioritutkijoiden lukumäärän) lisääminen ja ryhmien hakeutuminen nykyistä tiiviimpään yhteistyöhön alan muun tiedeyhteisön kanssa.
- Yliopistokeskuksen eri yksiköiden yhteistyömahdollisuuksien nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen.
- Ammattikorkeakoulu yhteistyön systematisointi ja konkreettisten pitkäjänteisten yhteistyömuotojen luominen.

6 Porin yliopistokeskus

6.1 Johdanto

Porin yliopistokeskuksen sijaintimaakunta Satakunta on väkiluvultaan (228 400 vuonna 2007) suurin yliopistokeskusmaakunta, mutta väestön määrä on ollut laskeva. Satakunnan väestöosuus on nyt 4,3 % ja bkt-osuus 3,9 % koko maasta. Teollisen perustan ansiosta bkt henkeä kohti on yliopistokeskusmaakuntien joukossa korkein (89 % maan keskitasosta), mutta se on ollut hiukan laskussa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat henkeä kohti suhteellisesti alentuneet tällä vuosikymmenellä ja ovat 23 % maan keskiarvosta. Se merkitsee kuitenkin melko korkeaa tasoa yliopistokeskusmaakuntien ryhmässä.

Yliopistokeskuksen syntyhistoria

Porin yliopistokeskuksen varhaisvaiheet ajoittuvat vuoteen 1983, jolloin Tampereen teknillinen korkeakoulu aloitti pienimuotoisen tutkimus- ja koulutus-toiminnan Porissa. Vuonna 1997 Turun kauppakorkeakoulu aloitti Porissa yomerkonomeille ja tradenomeille suunnatun tutkintokoulutuksen. Turun yliopisto aloitti tutkintoon johtavan koulutuksen vuonna 2001 perustamalla Poriin Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen laitoksen. Vuonna 2004 toimintansa Porissa aloittivat Taideteollinen korkeakoulu ja Tampereen yliopisto. Monitieteisen tiede- ja taideyhteisön virallinen nimi on vuoden 2004 alusta lähtien ollut Porin yliopistokeskus – UC-Pori (University Consortium of Pori).

Yliopistokeskuksen nykypäivä: toimijat ja profiili

Porin yliopistokeskus on viiden emoyliopiston – Taideteollisen korkeakoulun, Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen yliopiston, Turun kauppakorkeakoulun ja Turun yliopiston – muodostama kokonaisuus. Emoyliopistot ovat perustaneet Poriin joko osaston, laitoksen tai erillislaitoksen, joilla jokaisella on oma johtokunta, laitos- tai osastoneuvosto.

Porin yliopistokeskuksen koulutus- ja tutkimusalat ovat yliopistoittain seuraavat:

Tampereen teknillinen yliopisto:

- Tietotekniikka, elektroniikka ja tuotantotalous

Turun kauppakorkeakoulu:

- Laskentatoimi, markkinointi, tietojärjestelmätiede, johtaminen ja organisointi

Turun yliopisto:

- Kulttuuriperinnön tutkimus, maisemantutkimus, digitaalinen kulttuuri, merellinen ympäristö ja intermodaalikuljetukset

Tampereen yliopisto:

- Sosiaalipolitiikka, sosiologia ja sosiaalityö

Taideteollinen korkeakoulu:

- Visuaalinen kulttuuri ja mediatuotanto.

Tilastotietoja 2007

Porin yliopistokeskuksen henkilöstömäärä vuoden 2007 lopussa oli 220 (216 henkilötyövuotta). Professoreita oli 23, tutkijoita ja tutkimushenkilöstöä oli 96, muuta opetushenkilöstöä 45, talous- ja toimistohenkilöstöä 19, hallintohenkilöstöä 7 ja muita 30. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöstöstä oli 40 % ja jatkotutkinnon (liseniaatti- tai tohtoritutkinto) suorittaneita 24 % eli 52 henkilöä.

Vuonna 2007 opiskelijamäärä oli 3 689. Näistä perustutkinto-opiskelijoiden määrä oli 1 318, jatkotutkinto-opiskelijoiden määrä 135, sivuaineopiskelijoiden määrä 100, täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä 1 423 ja avoimeen yliopisto-opetukseen osallistuneiden määrä 713 (laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat 70).

Vuonna 2007 Porin yliopistokeskuksessa suoritettiin 93 maisterin tutkintoa (ml. DI-tutkinnot), yksi lisensiaatin tutkinto ja kaksi tohtorin tutkintoa.

Vuonna 2007 Porin yliopistokeskuksen kokonaisrahoitus¹ oli noin 13,9 miljoonaa euroa, joka jakautui rahoituslähteittäin seuraavasti:

- Opetusministeriö ja yliopistot 49 %
- EU 22 %
- Porin kaupunki 8 %
- TEKES 7 %
- Palvelumyynti 6 %
- Suomen Akatemia 1 %

¹ Kokonaisrahoituksesta puuttuvat Porin yliopistokeskuksen maksupalvelutulot (vrt. liite 2, taulukko 3).

– Muu rahoitus 7 %

Yhteensä 100 %

Alueella toimivan ammattikorkeakoulun toimintaprofiili

Porissa ja sen lähikunnissa (Harjavalta, Huittinen, Kankaanpää, Rauma) toimii 5 051 opiskelijan ja 468 työntekijän Satakunnan ammattikorkeakoulu, jossa ovat edustettuina seuraavat kuusi koulutusala: 1) kulttuuriala, 2) yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, 3) luonnontieteiden ala, 4) tekniikan ja liikenteen ala, 5) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja 6) matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Satakunnan ammattikorkeakoulun kokonaistulot vuonna 2007 olivat noin 35,3 miljoonaa euroa, josta valtionosuus oli noin 31,55 miljoonaa euroa ja muut tulot noin 3,75 miljoonaa euroa.

6.2 Koulutus

Porin yliopistokeskuksen kokonaisopiskelijamäärä vuonna 2008 on noin 3 600 opiskelijaa, joista tutkintoon johtavassa koulutuksessa noin 1 560 opiskelijaa. Näistä hieman yli 1 400 oli perustutkinto-opiskelijoita ja noin 150 jatkotutkinto-opiskelijoita. Avoimen yliopiston opetukseen osallistuneiden määrä oli yli 700 ja täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä noin 1 400.

Tutkintokoulutus

Kaikki Porin yliopistokeskuksen yksiköt Turun yliopiston merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskusta lukuun ottamatta antavat tutkintokoulutusta. Ylioppilaspohjaista tutkintokoulutusta on Tampereen yliopiston, Turun kaupakorkeakoulun sekä Turun yliopiston yksiköissä ja sitä on kaiken kaikkiaan huomattavasti enemmän kuin muissa yliopistokeskuksissa (40 % aloituspaikoista vuonna 2008 on ylioppilaspohjaisia). Painopiste on kuitenkin siirtynyt hieman aikuiskoulutuksen suuntaan sen jälkeen, kun Tampereen teknillisen yliopiston antama ylioppilaspohjainen DI-koulutus lopetettiin vuonna 2006. Maisteriohjelmiä tai vastaavia (suunnattu sisäänotto) on vuodesta 2009 lähtien kaikkiaan yhdeksän. Valtaosa maisteriohjelmien opiskelijoista opiskelee täyspäiväisesti tai lähes täyspäiväisesti.

Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikkö järjestää insinööreille suunnattua diplomi-insinöörinkoulutusta tietotekniikan, tuotantotalouden ja elektroniikan aloilla. Maisteriohjelmiä on kaksi, joista toinen on vuosittain aloitettava ja täysipäiväinen ja toinen 2–3 vuoden välein toistettava ja tarkoitettu työn ohella toteutettavaksi. Yksikön opetustarjontaa hyödyntävät riistiinopiskeluna etenkin Turun kaupakorkeakoulun ja Turun yliopiston opis-

kelijat. Jatkokoulutustoiminta on aktiivista. Avoimessa yliopistossa opiskeli 100 opiskelijaa ja täydennyskoulutukseen osallistui 640 opiskelijaa.

Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikkö tuottaa liiketaloudellista tutkintokoulutusta (ylioppilaspohjainen tutkintokoulutus, tradenomien erillisvalinta, hyvinvointialan liiketoimintaosaamisen maisteriohjelma). Pääainevaihtoehtoja on neljä: laskentatoimi, markkinointi, johtaminen ja organisointi sekä tietojärjestelmätiede. Perustutkinto-opiskelijoita oli vuoden 2007 lopulla 323. Yksikön opetus on ristiinopiskelun kautta tarjolla muiden yksiköiden opiskelijoille ja ristiinopiskelumäärät ovat suuria. Hyvinvointipalvelujen liiketoimintaosaamisen maisteriohjelma toteutetaan yhteistyössä Tampereen yliopiston Porin yksikön hyvinvointialan järjestämishojelman kanssa ja vuonna 2009 alkava Luovan talouden ja johtamisen maisteriohjelma yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun kanssa.

Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma tarjoaa monitieteistä humanistista koulutusta. Humanististen tieteiden kandidaatin ja filosofian maisterin tutkintojen pääaineina ovat kulttuuriperinnön tutkimus, maisemantutkimus tai digitaalinen kulttuuri. Oppiaineita ei ole tarjolla muualla Suomessa. Opiskelijoita oli vuoden 2007 lopussa 251. Yksikössä kehitetään sisäänottoa suoraan maisteriohjelmiin (vuonna 2007 erillisvalintana 9 opiskelijaa).

Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan kliinisen vaiheen opiskelijoista osa saa perusopetusta Porissa (terveyskeskus, keskussairaala). Porin opetusterveyskeskuksessa annetaan lisäksi opetusta ammattikorkeakoulujen ja Tampereen yliopiston Porin yksikön sosiaalityön opiskelijoille. Lääkäreiden muuntokoulutusohjelma on vuosina 2003–2011 toteutettava määräaikainen projekti.

Tampereen yliopiston Porin yksikön ainevalikoima (sosiaalipolitiikka, sosiaalityö ja sosiologia) tarjoaa perustan ylioppilaspohjaisille yhteiskuntatieteellisille tutkinnoille. Länä olevia opiskelijoita oli vuonna 2007 kaikkiaan 112. Yksikön tarjontaan kuuluu lisäksi hyvinvointipalvelujen järjestämisen maisteriohjelma, joka toteutetaan yhteistyössä Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön Hyvinvointialan liiketoimintaosaamisen maisteriohjelman kanssa.

Taideteollisen korkeakoulun Porin yksikön taiteen ja median osasto tarjoaa visuaalisen kulttuurin maisteriohjelman opiskelijoille mahdollisuuden erikoistua visuaalisen kulttuurin teoriaan, taiteellis-tuotannollisiin opintoihin tai mediatuotannon opintoihin. Ristiinopiskelu yliopistokeskuksen muissa yksiköissä täydentää osaston tarjoamia opintoja. Perus- ja jatko-opiskelijoita oli vuonna 2007 kaikkiaan 63. Vuonna 2009 alkava Luovan talouden ja johtamisen maisteriohjelma järjestetään Taideteollisen korkeakoulun ja Turun kauppakorkeakoulun Porin yksiköiden yhteistyönä. Molemmat ottavat sisään omat opiskelijansa.

Yliopistokeskuksen yksiköt ovat jo toteuttaneet tai ovat suunnittelemassa maisteriohjelmiä, joissa on yhteisiä moduuleja (luovan talouden ja johtamisen maisteriohjelma, hyvinvointipalvelujen järjestämisen maisteriohjelma, hyvinvointialan liiketoimintaosaamisen maisteriohjelman kanssa). Vastaavia kauppätieteen ja yhteiskuntatieteen sekä kauppätieteen ja taiteen ja median osaamista yhdistäviä koulutusohjelmia ei ole muualla Suomessa. Arviointiryhmän käsityksen mukaan maisteriohjelmien osuutta koulutustarjonnassa tulee lisätä.

Ristiinopiskelua eri yksiköiden välillä on pyritty edistämään. Riittämätön suunnittelu ja huono koordinaatio vaikeuttavat kuitenkin koulutustarjonnan hyödyntämistä. Kehittämisen esteenä näyttävät olevan ensisijaisesti emoyliopistojen opintohallinnon menettelyt.

Hyvinkö pyyhkii? -opiskelijatutkimuksen mukaan suurin osa valmistuneista (60–75 % yksiköstä riippuen) jää Satakuntaan Taideteollisen korkeakoulun yksikköä lukuun ottamatta, jossa pääkaupunkiseutu on keskeinen sijoittumisalue. Valmistuneiden sijoittuminen maakuntaan osoittaa, että tutkintokoulutus on onnistunut tuottamaan alueelle osaavaa työvoimaa.

Yliopistopohjainen kandidaattikoulutus ei ole yliopistokeskusten ensisijainen ja luonteva tehtävä. Siksi Porin yliopistokeskuksen tulisi siirtää tutkintokoulutuksen painopistettä ylioppilaspohjaisesta nuorisokoulutuksesta aikuiskoulutukseen ja maisteriohjelmiin. Siirto tulisi tehdä osana kokonaisstrategiaa, jossa yliopiston tutkimus- ja opetustoiminta keskitetään nykyistä tiiviimmin alueyhteistyön tavoitteet huomioon ottaville painopistealoille. Aikuiskoulutuksen suunnittelussa tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon työssäkäyvien opiskelijoiden tarpeet.

Ristiinopiskelun toteuttamista haittaavat hallinnolliset esteet tulee poistaa. Yksiköiden tulee suunnitella lukujärjestykset riittävän ajoissa ja ottaen huomioon ristiinopiskelun tarpeet. Ristiinopiskelun helpottamiseksi tulee luoda menettely, jossa opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelmaan sisältyvät opinnot hyväksytään kevyin hallinnollisin menettelyin omassa ja opetusta antavassa yliopistossa.

Täydennyskoulutus ja avoin yliopisto

Täydennyskoulutus vaihtelee lyhytkursseista 30–90 opintopisteen laajuisiin erikoistumisopintoihin. Esimerkkejä täydennyskoulutustoiminnasta ovat Edupointin järjestämä vuoden mittainen Porin JOKO-johtamiskoulutusohjelma ja Edupointin kolmivuotinen MBA-ohjelma. Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus ja Edupoint ovat aloittamassa meriteollisuudelle suunnattua MBA-koulutusohjelmaa. Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikkö ja Taide-teollisen korkeakoulun Porin yksikkö ovat yhteistyössä tarjonneet täydennyskoulutusta Creative Leadership -hankkeessa. Avoimen yliopiston opiskelijoita on verraten vähän muihin yliopistokeskuksiin verrattuna.

Laadunvarmistus

Yliopistokeskuksen yksiköt ilmoittavat noudattavansa emoyliopistojensa tutkimuksen ja opetuksen laadunvarmistuskäytäntöjä, ja koulutusohjelmat läpikäyvät aina emoyliopistojen laadunvarmistusprosessin. Opiskelijat osallistuvat kaikissa yksiköissä opetuksen kehittämiseen.

Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikkö määritteli vuonna 2007 oman laatujärjestelmänsä osana Tampereen teknillisen yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointia. Yksikkö kerää palautetta valmistuvilta emoyliopiston järjestelmien avulla. Opintojen keskeyttäneiden määrä on pieni, joskin työn ohella opiskelevien suoritusajat venyvät pitkiksi.

Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikkö pyrkii kehittämään aikuiskoulutusta vastaamaan elinikäisen oppimisen vaatimuksia. Erityistä huomiota kiinnitetään opetusmetodeihin. Perustutkinto-opiskelijoiden mukaan palautejärjestelmä ei aina toimi riittävän hyvin, ja eräissä vastauksissa kritisoidaan opetushenkilökuntaa välinpitämättömyydestä opiskelijapalautetta kohtaan.

Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitos on panostanut opinto-ohjaukseen: opiskelijoiden kanssa laaditaan henkilökohtainen opintosuunnitelma ensimmäisen lukuvuoden syksyllä ja maisteriopintovaiheessa. Koulutusta arvioidaan järjestelmällisesti ja arviointiin sisältyy sekä opiskelijoiden että opettajien toiminnan arviointia. Laitos osallistui Turun yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointiin keväällä 2008.

Tampereen yliopiston Porin yksikkö on kiinnittänyt huomiota opetuksen laatuun mm. oppiaineiden tiiviillä yhteistyöllä. Opiskelijoiden ja henkilökunnan yhteisellä opetuksen suunnitteluryhmällä on tässä työssä tärkeä osa.

Opiskelijan asema ja palvelut

Opiskelijat ovat aktiivisesti mukana yliopistokeskuksen hallinnossa ja suunnittelussa (yliopistokeskuksen johtoryhmä, yksiköiden johtoryhmät ja opetuksen kehittämiss ryhmät) ja toimivat myös Satakunnan korkeakoululaitoksen johtoryhmässä, neuvottelukunnassa ja kehittämiss ryhmässä. Yliopistokeskuksessa toimii viisi ainejärjestöä, joiden lisäksi opiskelijat kuuluvat emoyliopistojen ylioppilaskuntiin. Opiskelijayhteisö on aktiivinen, toisin kuin useissa muissa yliopistokeskuksissa. Porin Ylioppilasyhdistys Pointer ry on koko keskuksen opiskelijoiden yhteinen kattojärjestö.

Opiskelijat toivovat opintoihinsa nykyistä vähemmän koulumaista opetusta ja lisää joustavuutta ja akateemisuutta. Opiskelijakyselyn vastaukset ja yliopistokeskuksen itsearviointiraportti ovat eräiltä osin keskenään ristiriitaisia. Opiskelijat eivät kaikilta osiltaan ole tyytyväisiä opetuksen laatuun ja järjestelyihin. Kritiikki kohdistuu erityisesti Turun kauppakorkeakoulun ja Tampe-

reen teknillisen yliopiston yksiköihin. Opetuksen suunnittelussa ja lukujärjestysten laadinnassa on suuria ongelmia. Kielten opetukseen ollaan tyytymättömiä.

Ristiinopetuksen tarjontaa ja itse opetusta kiitetään, mutta hallinnon byrokraattisuutta arvostellaan. Ongelmia aiheuttaa lukujärjestysten päällekkäisyys ja se, että tiedot lukujärjestyksistä saadaan opiskelijoiden kannalta aivan liian myöhään. Lukujärjestys- ja ristiinopiskelusuunnittelua varten on olemassa työryhmä, joka ei ole kuitenkaan pystynyt ratkaisemaan ilmeisiä ongelmia.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) tuottaa opiskelijoiden terveyspalvelut, ja erilaisia hyvinvointipalveluja on runsaasti. Porin kaupunki tukee opiskelijoita mm. joukkoliikennealennuksin.

Arviointiryhmä pitää opiskelijoiden aktiivista roolia Porin yliopistokeskuksen ja Satakunnan korkeakoululaitoksen kehittämisessä yliopistokeskuksen erityisenä vahvuutena.

Yliopistokeskuksen johdon tulee ryhtyä toimenpiteisiin opintosuunnitelmatyön tehostamiseksi. Tavoitteena ovat mm. lukujärjestysten päällekkäisyyteen liittyvien ongelmien minimoiminen ja ristiinopiskelun mahdollisuuksien parantaminen.

6.3 Tutkimus

Porin yliopistokeskuksen tutkimustyön painopisteitä ovat tietotekniikka, elektroniikka ja tuotantotalous ja erityisesti ohjelmatuotanto, käyttäjakeskeinen ohjelmistotyö, tietoturvallisuus ja bioinformatiikka, elektroniikan materiaalit ja strateginen johtaminen (Tampereen teknillinen yliopisto), liiketaloustieteet ja erityisesti hyvinvointialan liiketoimintaosaaminen, luova talous ja johtaminen ja strateginen johtaminen (Turun kauppakorkeakoulu), digitaalinen kulttuuri, kulttuuriperinnön tutkimus ja maisemantutkimus (Turun yliopisto), työelämän ja hyvinvointipalvelujen tutkimus (Tampereen yliopisto) ja visuaalisen kulttuurin ilmiöiden tutkimus painottuen erityisesti taiteen ja median tuotantoon (Taideteollinen korkeakoulu).

Tutkimuskohteita on runsaasti, strategisia painopistealueita ei ole ja yksikkökoko jää kriittiseen massaan tarvittavaa kokoa pienemmäksi kaikilla toimintasektoreilla. Useimmat ryhmät toimivat kansallisissa ja kansainvälisissä verkoissa, mutta tämä korjaa ongelman vain osaksi. Tutkimustoiminnan hajanaisuus heijastuu tieteelliseen tuotantoon: sekä julkaisujen kokonaismäärä (yhhteensä 224 vuonna 2007) että referee-menettelyä käyttävissä kansainvälisissä sarjoissa julkaistujen töiden määrä jäävät pieniksi. Tohtoritutkintojen määrä on

viime vuosina ollut 2–3/vuosi, jota on myös pidettävä pienenä, jos se suhteutetaan yliopistokeskuksessa työskentelevien professoreiden lukumäärään.

Yliopistokeskus on perustanut tutkijakoulun, joka järjestää mentorointia, tieteenfilosofian, metodologian ja etiikan luentoja ja seminaareja sekä pyrkii eri keinoin edistämään kansainvälistä tutkimusyhteistyötä. Toimintaa tulee jatkaa ja kehittää.

Porin yliopistokeskuksen tutkimustoiminta jää verraten niukaksi. Syitä ovat kattavan tutkimusstrategian puuttuminen, toiminnan hajautuminen monille tutkimusaloille ja ryhmien pieni koko. Keskukseen tulee keskittyä nykyistä harvemmille aloille ja rakentaa yksikkörajat ylittäviä tutkimusohjelmia. Tutkimusstrategian laatimisessa tulee ottaa huomioon alueen tarpeet.

6.4 Alueellinen kehittämistyö

Porin yliopistokeskus on rakentanut aktiivisesti yhteyksiä alueen toimijoihin. Yliopistokeskuksen neuvottelukunnassa on alueen kuntien ja yrityselämän edustus ja yliopistokeskuksen yksiköiden johtolimissä on yritysedustus. Yritysten kanssa toteutetaan tutkimus-, kehitys- ja koulutushankkeita, osaksi opinnäytteinä. Yritysvierailut ja vierailuluennot ovat työelämäyhteyksien kannalta tärkeä yhteistyömuoto. Yliopistokeskus tarjoaa täydennyskoulutusta yritysten tarpeisiin.

Opintojaksojen puitteissa järjestetään tutustumiskäyntejä yrityksiin, ja yritykset tarjoavat opiskelijoille harjoittelupaikkoja sekä projekti- ja opinnäytetyön aiheiksi sopivia tutkimusteemoja. Yrittäjiä on mukana hyvinvointialan maisteriohjelman mentorointitoiminnassa. Esimerkkejä yritys yhteistyöstä ovat Tampereen teknillisen yliopiston tietotekniikkaan ja ohjelmistotoimintaan liittyvät koulutus- ja kehittämishankkeet sekä yliopistokeskuksen akateeminen yrittäjyys -opintokokonaisuus.

Porin kaupunki on tukenut yliopistokeskuksen ja siihen kuuluvien yksiköiden toimintaa vuodesta 1983 noin 27 miljoonalla eurolla. Kuntien sitoutuminen Porin yliopistokeskuksen toimintaan tapahtuu ensisijaisesti Satakuntaliiton kautta. Satakuntaliiton ja Satakunnan TE-keskuksen kautta yliopistokeskuksen toimintaan on ohjattu kaikkiaan noin 30 miljoonaa euroa.

Yhteistyö alueen kuntien kanssa näyttää olevan vilkasta. Yhteistyömuotoja ovat yhteiset tutkimus- ja kehittämishankkeet, opinnäyteyhteistyö, projektityö, täydennyskoulutus sekä kuntien kaavoitukseen ja muuhun toimintaan liittyvä yhteistyö. Turun kaupunkorakentamiskoulun Porin yksikön yhteydessä toimii VTT:n Porin yksikkö, jonka päätavoite on alueellisten innovaatioiden edistäminen.

Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön ja Prizztech Oy:n yhteistyönä käynnistynyt Academic Business Service (ABS) -toiminta tarjoaa yrittäjyyteen liittyviä neuvonta- ja innovaatioiden tuotteistamispalveluja. ABS on aloittanut TEKESin rahoittaman Tutkimuksesta liiketoimintaa -mentorointiohjelman, joka antaa tukea oman yrityksen perustamista suunnitteleville opiskelijoille. ABS tekee yhteistyötä Yrityspalvelu Enterin, virtuaalisen Yrityshautomo Propelin sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun yrityskiihdyttämön kanssa alueen yritystoiminnan edistämiseksi.

Porin yliopistokeskus osallistuu aktiivisesti alueelliseen kehittämistyöhön. Julkinen sektori ja yritykset käyttävät yliopistokeskuksen palveluja ja osallistuvat keskuksen tutkimus- ja opetustoimintaan. Satakunnan korkeakoululaitoksella ja Satakuntaliitolla on tärkeä osa alueellisen yhteistoiminnan kehittämisessä ja koordinoinnissa.

6.5 Alueellinen koulutusyhteistyö

Porin yliopistokeskus on osa Satakunnan korkeakoululaitosta, johon kuuluvat lisäksi maakunnan kaksi ammattikorkeakoulua (Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu Länsi, Porin toimipaikka), Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitos sekä erilliset tutkimusyksiköt Porissa, Raumalla ja Huittisissa. Korkeakoululaitos kehittää alueen korkeakoulujen yhteistyötä ja työnjakoa. Suunnittelusta vastaa 14 kehittämistyöryhmää korkeakoululaitoksen johtoryhmän johdolla. Alueen korkeakoulujen välillä on vuonna 2008 solmittu sopimus, jolla pyritään edistämään korkeakoululaitoksen koulutus-, kehitys- ja tutkimusyhteistyötä ja aluekehitysvaikutusta.

Tampereen teknillisen yliopiston ja Satakunnan ammattikorkeakoulun välille on solmittu sopimus ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja tekniikan kandidaatin ja diplomi-insinöörin tutkintojen profiileista. Ammattikorkeakoulun ja Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön liiketalouden koulutusohjelmien päällekkäisyyksiä ja synergiamahdollisuuksia selvittämään on asetettu työryhmä. Samanlainen työryhmä on asetettu selvittämään sosiaali- ja terveysalan koulutusten integrointia.

Avoimen yliopisto-opetuksen ja avoimen ammattikorkeakouluopetuksen yhteistyötä on kehitetty *Joustavien opintojen järjestelmä Satakunnassa* -hankkeessa. Satakunnan korkeakoululaitokselle on perustettu internet-portaali, jonka avulla voidaan tiedottaa käytännön yhteistyömuodoista opiskelijoille, henkilökunnalle ja korkeakoululaitoksen asiakkaille ja sidosryhmille.

Porin yliopistokeskus ja alueen ammattikorkeakoulut ovat markkinoineet itseään alueen lukioissa. Satakuntaliiton ja Porin kaupungin rahoittamassa

hankkeessa on tavattu alueen lukioiden rehtorit ja opinto-ohjaajat, järjestetty informaatiotilaisuuksia abiturienteille ja laadittu yhteinen hakuopas.

Yliopistokeskus ja alueen ammattikorkeakoulut pyrkivät aktiivisesti kehittämään koulutusyhteistyötä. Satakunnan korkeakoululaitoksen koordinoimat työryhmät kehittävät koulutuksen lisäksi yhteistyötä yrittäjyyden edistämiseksi, avoimessa korkeakouluopetuksessa, kirjasto- ja informaatioasioissa ja täydennyskoulutuksessa. Yliopistokeskuksen ja alueen ammattikorkeakoulujen työnjako näyttää tarkoituksenmukaiselta ja yhteistyö on kehittymässä hyvään suuntaan.

6.6 Kansainvälinen yhteistyö

Keskuksen tutkijoilla on runsaasti kansainvälisiä yhteyksiä ja osa tutkimushankkeista toteutetaan kansainvälisenä yhteistyönä. Ulkomaalaisten opettajien vierailuja on viime vuosina ollut 13–15/vuosi. Pääosa vierailuista on kestänyt alle neljä viikkoa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on ollut pieni: vain kaksi vuosina 2005–2007 opintonsa aloittaneista opiskelijoista on muualta kuin Suomesta.

Kansainvälisiä yhteyksiä hyödynnetään täydennyskoulutuksessa käyttämällä ulkomaisia asiantuntijoita opettajina. Johtamiskoulutusohjelmat sisältävät kansainvälisiä opintojaksoja. Yliopistokeskuksessa on viime vuosina järjestetty useita kansainvälisiä kokouksia. Vaihto-opiskelu on lisääntynyt. Tällä hetkellä 15–20 opiskelijaa lähtee vuosittain kansainväliseen vaihtoon.

Porin yliopistokeskus on nostanut kansainvälisyyden edistämisen yliopistokeskuksen keskeiseksi kehittämisteemaksi. Satakunnan korkeakoululaitoksen kansainvälisyystyöryhmä kehittää kansainvälisyyteen liittyviä asioita yhteisesti, mutta voimavarojen puuttuessa työ edistyy hitaasti.

Kansainvälinen yhteistyö on Porin yliopistokeskuksessa verraten niukkaa ja perustuu ensisijaisesti tutkimusyhteistyöhön. Kansainvälistymistä tulisi pyrkiä kaikin tavoin edistämään ja sen kehittämiseen tulisi osoittaa lisää voimavaroja.

6.7 Yliopistokeskuksen toimintatapa

Emoyliopistot ovat perustaneet Poriin joko osaston, laitoksen tai erillislaitoksen, joilla jokaisella on johtokunta, laitos- tai osastoneuvosto. Rehtorikokous on yliopistokeskuksen ylin päättävä elin. Sen kokouksiin osallistuvat emoyliopistojen rehtorit, yksiköiden johtajat sekä Porin kaupungin edustaja. Kokouksissa on pääsääntöisesti ollut edustus myös opetusministeriöstä. Yliopistokeskuksen koordinaatioyksikön muodostavat keskuksen johtaja ja johdon asistentti. Tulosneuvottelut käydään joko emoyliopiston tai tiedekunnan kanssa.

Tukipalveluja tuottavat omakustannusperiaatteella tukipalveluyksikkö Prizzpoint ja opiskelijapalvelut Pointer. Porin tiedekirjasto palvelee sekä yliopistokeskuksen yksiköitä että sidosryhmiä. Porin yliopistokeskuksen rekrytointipalvelut tarjoavat opiskelijoille työnvälityspalveluja, työnhaun ja työelämätaitojen koulutusta sekä yritys- ja teematapahtumia.

Porin yliopistokeskus muistuttaa enemmän pientä yliopistoa kuin yliopistokeskusta. Sen erityispiirteenä on voimakas panostus nuorisokoulutukseen, ja ylioppilaspohjaista perustutkintokoulutusta onkin enemmän kuin muissa yliopistokeskuksissa. Keskus pitää ylioppilaspohjaista tutkintokoulutusta olennaisena osana toimintaansa. Aikuiskoulutus kohdistuu ensisijaisesti täyspäiväisiin opiskelijoihin.

Yliopistokeskus voi arviointiryhmän käsityksen mukaan saavuttaa tavoitteensa vain, jos se rakentaa keskuksen kattavan strategian, joka tukee tutkimusta, tutkinto-opetusta, täydennyskoulutusta ja alueellista kehittämistyötä. Tutkimuksen laatua voidaan parantaa keskittymällä nykyistä harvemmille painopistealueille. Tämä edellyttää yhteistyötä yliopistoyksikköjen välillä ja vahvaa koordinaatiota yliopistokeskuksen johdolta. Äskettäin asetettu tutkimuksen johtoryhmä on oikeansuuntainen, mutta ei riittävä toimi tutkimusstrategian rakentamisessa.

Arviointiryhmän käsityksen mukaan Porin yliopistokeskuksen tulisi keskittyä nykyistä harvemmille toiminta-alueille ja siirtää opetuksen painopistettä aikuiskoulutukseen ja maisteriohjelmiin. Profiloitumisen lähtökohtana tulisi olla tutkimusstrategia, joka lähtee alueellisista tarpeista ja keskittyy aloille, joilla Porissa voidaan rakentaa kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisia tutkimusohjelmia. Strategiatyö tulee käynnistää välittömästi yliopistokeskuksen johdon koordinoimana prosessina, johon kaikki yliopistokeskuksen toiminnassa mukana olevat yliopistot aidosti osallistuvat.

6.8 Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet

Yliopistokeskuksen vahvuudet

- Toimiva alueellinen yhteistyö ammattikorkeakoulujen, kuntien ja yritysten kanssa.
- Tarkoituksenmukainen työnjako ammattikorkeakoulujen kanssa.
- Aktiivinen opiskelijayhteisö ja toimiva yhteistyö opiskelijoiden ja keskuksen välillä.
- Yliopistoyksiköiden yhteistyö maisteriohjelmien suunnittelussa ja toteutamisessa.

- Aktiivinen panostus ristiinopiskeluun.
- Vahva alueen tuki toiminnalle.
- Satakunnan korkeakoululaitoksen panos opetus- ja tutkimusyhteistyössä.

Yliopistokeskuksen kehittämiskohteet

- Rakennerahastoriippuvuuden vähentäminen ja varautuminen nykyisen kauden päättymiseen.
- Painopisteen siirtäminen ylioppilaspohjaisesta tutkintokoulutuksesta aikuiskoulutukseen ja maisterikoulutukseen.
- Selkeiden painopisteiden muodostaminen tutkintokoulutuksessa ja tutkimuksessa.
- Kriittisen massan kasvattaminen tutkimustoiminnassa.
- Ristiinopiskelun byrokratian poistaminen.
- Yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun sijoittaminen samalle kampukselle.

7 Seinäjoen yliopistokeskus

7.1 Johdanto

Seinäjoen yliopistokeskus toimii Etelä-Pohjanmaalla, jonka väkiluku (193 800 vuonna 2007) on lievästi alentunut tällä vuosikymmenellä, mutta kääntynyt nousuun viime aikoina. Maakunnan osuus on 3,7 % koko maan väestöstä. Maakunnan bkt-osuus on pysytellyt noin 2,7 %:n tasolla ja bkt henkeä kohti on hiukan noussut maan keskiarvoon verrattuna. Vuonna 2006 se oli 74 % maan keskitasosta. Maakunnan tutkimus- ja kehitystoiminnan menot henkeä kohti ovat alhaisimmat (15 % maan keskiarvosta) yliopistokeskusmaakuntien joukossa.

Yliopistokeskuksen syntyhistoria

Korkea-asteen koulutus alkoi Etelä-Pohjanmaalla 1960-luvulla, kun Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu yhdistys ry perustettiin vuonna 1960.

Seinäjoella on ollut yliopistotoimintaa vuodesta 1981 lähtien, jolloin Tampereen yliopiston täydennyskoulutusyksikkö (TYT) aloitti siellä toimintansa.

Yliopistoyhteistyön kehittäminen Seinäjoella alkoi 1990-luvun alussa. Vuonna 1994, osana osaamiskeskusohjelman laadintaprosessia, allekirjoitettiin ensimmäinen yliopistojen aiesopimus yhteistyöstä. Sopimuksen tavoitteena oli yrittäjyyttä koskevan tutkimustyön vahvistaminen Etelä-Pohjanmaalla. Yhteistyö syveni tutkimusohjelman laatimiseen vuonna 1998. Epanet-korkeakouluverkostosta muodostui viittä suomalaista yliopistoa, ammattikorkeakoulua ja maakunnan toimijoita yhdistävä kehittämishanke, joka sai rahoitusta opetusministeriöltä. Tällä hetkellä Epanet-yhteistyön kautta aikaansaatu tutkimus muodostaa rungon Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkimustoiminnalle.

2000-luvun alussa – osana Etelä-Pohjanmaan korkea-asteen ja tutkimuksen aluestrategiaa – tutkimuksen rinnalle nousi aikuiskoulutuksen kehittäminen. Strategiassa todettiin, että yhteiseksi yliopistollisen toiminnan suunnittelu- ja neuvottelufoorumiksi tarvitaan yliopistokeskus.

Yliopistokeskus perustettiin Seinäjoelle 5.11.2003 viiden yliopiston yhteistyösopimuksella, jolloin koordinoivaksi yliopistoksi tuli Tampereen yliopisto. Toimijoina Seinäjoen yliopistokeskuksessa ovat Tampereen yliopisto,

Helsingin yliopisto, Sibelius-Akatemia, Vaasan yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto. Vuonna 2006 uusittu yhteistyösopimus on voimassa toistaiseksi, mutta tarkistamisen tarpeen arvioi rehtorien kokous vähintään kolmen vuoden välein.

Yliopistokeskuksen nykypäivä: toimijat ja profiili

Vuonna 2007 Seinäjoella toimivat seuraavat yliopistot (suluissa toiminnan aloitusvuosi) ja laitokset:

Tampereen yliopisto (1981)

- Täydennyskoulutuskeskus
- Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö
- Lääketieteen laitos
- Hoitotieteen laitos

Helsingin yliopisto (1988)

- Ruralia-instituutti

Sibelius-Akatemia (1991)

- Täydennyskoulutus
- Kansanmusiikin osasto

Vaasan yliopisto (1998)

- Seinäjoen erillislaitos
- Johtamisen laitos
- Markkinoinnin laitos
- Tuotannon laitos

Tampereen teknillinen yliopisto (2002)

Seinäjoen yksikkö:

- Lääketieteellisen tekniikan laitos
- Materiaaliopin laitos
- Rakennetekniikan laitos
- Konstruktitekniikan laitos
- Elektroniikan laitos

Yliopistokeskuksen yhteistoimintaelimiä ovat rehtorien kokous ja johtoryhmä. Alueellinen neuvottelukunta koostuu julkisen sektorin, elinkeinoelämän sekä yliopistojen edustajista. Yliopistokeskuksen yhteisiä tehtäviä varten palveluyksikössä toimii kolme henkilöä, jotka ovat Tampereen yliopiston palkkaamia.

Profiililtaan tutkimuspainotteisen Seinäjoen yliopistokeskuksen toimijoiden yhteiset osaamisalueet ovat informaatioteknologian sovellukset, liiketoimintaosaaminen, elintarvikeala ja materiaalien tutkimus sekä hyvinvointi ja innovaatioympäristö.

Seinäjoen yliopistokeskuksessa toteutettava koulutus painottuu työssäkäyville aikuisille tarjottavaan aikuiskoulutukseen.

Tilastotietoja 2007

Yliopistokeskuksen henkilöstömäärä vuonna 2007 oli 108. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöstöstä oli 44 % ja lisensiaatti- tai tohtoritutkinnon suorittaneita 22 % eli 24 henkilöä.

Vuonna 2007 opiskelijamäärä oli 3 434. Näistä tutkintotavoitteisesti opiskelleiden määrä oli 452, täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä 1 218 ja avoimeen yliopisto-opetukseen osallistuneiden määrä 1 764 (laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat 241).

Vuonna 2007 suoritettujen korkeakoulututkintojen (maisterit ja DI:t) määrä oli 47. Lisäksi suoritettiin viisi jatkotutkintoa Vaasan yliopistolle ja Tampereen yliopistolle.

Vuonna 2007 Seinäjoen yliopistokeskuksen kokonaisrahoitus oli noin 6,1 miljoonaa euroa, joka jakautui rahoituslähteittäin seuraavasti:

- Yliopistojen rahoitus ja muu valtion rahoitus 38 %
- Kunnat 7 %
- Projektirahoitus 47 %
- Opiskelijamaksut ja muut tulot 8 %

Yhteensä 100 %

Alueella toimivan ammattikorkeakoulun toimintaprofiili

Seinäjoella ja sen lähikunnissa (Ilmajoki, Jurva, Kauhajoki, Kauhava, Ähtäri) toimii 3 815 opiskelijan ja 396 työntekijän Seinäjoen ammattikorkeakoulu, jossa ovat edustettuina seuraavat seitsemän koulutusala: 1) kulttuuriala, 2) yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, 3) luonnontieteiden ala, 4) tekniikan ja liikenteen ala, 5) luonnonvara- ja ympäristöala, 6) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja 7) matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kokonaistulot vuonna 2007 olivat noin 30,8 miljoonaa euroa, josta valtionosuus oli noin 24,6 miljoonaa euroa ja muut tulot noin 6,2 miljoonaa euroa.

7.2 Koulutus

Tutkintokoulutus

Seinäjoen yliopistokeskuksen järjestämän aikuiskoulutuksen toimintamuotoja ovat tutkintotavoitteelliset koulutukset (kandidaatti, maisteri ja tohtori), avoin yliopisto-opetus sekä täydennyskoulutus.

Kandidaattitutkinnon voi opiskella kandidaattiopintopoluilla avoimen yliopiston sekä täydennyskoulutusohjelmien tarjontaa hyödyntäen. Kandidaatin tutkintoon johtavia opintopolkuja on tarjolla Vaasan yliopiston avoimen yliopiston koulutuksena (talousoikeus, johtaminen, laskentatoimi ja rahoitus sekä sosiaali- ja terveyshallintotieteet). Tampereen yliopiston avoimen yliopiston opintopolku puolestaan tuottaa valtaosan kandidaattitutkinnon opinnoista sosiaalityössä sekä hoitotieteissä.

Varsinaisiksi yliopistojen tutkinto-opiskelijoiksi hakeudutaan yleensä esimerkiksi kandidaattitutkielman tekovaiheessa yliopistojen erillisvalintojen kautta.

Opintopolut ovat esimerkki työssäkäyvän aikuisväestön kannustamisesta jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Vuonna 2007 yliopistokeskuksessa opiskelevista 3 400 opiskelijasta noin 500 opiskeli tutkintotavoitteisesti. Pääasiassa he opiskelivat avoimen yliopiston tai kesäyliopiston organisoimilla kursseilla ja maisteriohjelmissa.

Maisteritutkintoon tähtäävä agrologista agronomiksi -opintopolku käynnistyi vuosi sitten ja jatkuu Helsingin yliopiston toteuttamana avoimena yliopistokoulutuksena.

Maisterikoulutuksia ovat lisäksi Vaasan yliopiston toteuttamat Kasvuyrityksen johtamisen maisterikoulutukset (sisäännotot 2006 ja 2008) sekä syksyllä 2008 käynnistynyt Sibelius-Akatemian ja Tampereen yliopiston yhteistyössä toteuttama Populaari- ja kansanmusiikin maisterikoulutus.

Tampereen teknillinen yliopisto aloittaa yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa vuonna 2009 insinööristä diplomi-insinööriksi -muuntopolun koulutusohjelman. Vastaava koulutus on järjestetty myös vuosina 2003–2007.

Jatkotutkintokoulutusta on rahoitettu sekä tekniikan alalla että ns. Eduepänet-hankkeessa EU-rahoituksella vuodesta 2001 alkaen useiden eri yliopistojen yhteistyönä. Jatkotutkintokoulutuksessa on opiskelijoita noin 126.

Kaikkiaan Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkimusryhmistä on valmistunut 38 jatkotutkintoa (lisansiaatteja 8 ja tohtoreita 30) vuosina 2001–2008.

Tohtorikoulutuksella on erityinen merkitys mm. Seinäjoen ammattikorkeakoululle, jonka opettajista moni on pätevätyöntekijä tai täydentänyt osaamistaan yliopistokeskuksessa. Myös yritysten näkökulmasta näillä koulutuksilla on

suuri merkitys sekä henkilöstön koulutusväylänä että tutkimustyötä lähelle yrityksiä nivovana toimintamuotona.

Tampereen yliopisto järjestää vuosittain lääketieteellisen koulutuksen kliinisen vaiheen opiskelijoille perusopetusta ja harjoittelujaksoja yhteistyössä Seinäjoen keskussairaalan kanssa.

Yliopistokeskuksella on selkeästi tärkeä rooli aikuiskoulutuksen toteuttajana. Lähialueella työssä käyvät ihmiset voivat hankkia itselleen korkeakoulututkinnon yliopistokeskuksessa. Opiskelijat korostivat haastatteluissa erityisesti mahdollisuutta opiskella työn ohessa, kehittää sitä kautta omaa ammatillista osaamistaan ja edetä urallaan. Elinkeinoelämän kannalta aikuiskoulutus nähtiin keinona saada korkeakoulutettua työvoimaa niistä henkilöistä, jotka ovat jo sitoutuneet asumaan ja työskentelemään alueella.

Yliopistokeskuksen koulutustehtävää voidaan pitää merkittävänä tekijänä alueen osaamistason kohottajana ja olemassa olevan tiedon hyödyntämistä väylänä yritysten tuotekehityksessä.

Arviointiryhmän mielestä yliopistokeskuksessa voitaisiin suunnitella ja toteuttaa eri yliopistojen yhteisiä maisteriohjelmiä ja muutakin koulutusta.

Täydennyskoulutus ja avoin yliopisto

Seinäjoen yliopistokeskuksen järjestämässä avoimen yliopiston koulutuksessa opiskeli vuonna 2007 noin 1 750 opiskelijaa ja täydennyskoulutuksessa noin 1 200 opiskelijaa.

Yliopistollinen täydennyskoulutus on kohdannut suuria haasteita erityisesti EU-rakennerahastokauden vaihtumisesta johtuen. Yliopistokeskuksessa toimivat yliopistot ovat aloittaneet sellaisten täydennyskoulutustuotteiden kehittämisen, joita voidaan myydä vapailla markkinoilla. Käynnissä ovat mm. Innoventurer-innovaatioympäristöjen kehittämisen ja johtamisen ohjelma sekä elintarviketalouden PD-ohjelma (PD = Professional development). Lisäksi käynnistetään elintarvikealan teemaseminaarisarja.

Avoimen yliopiston tarjontaa hyödynnetään alueella myös ammatillisen täydennyskoulutuksen roolissa.

Suuri avoimen yliopistokoulutuksen tuottaja Etelä-Pohjanmaalla on myös Ilmajoella toimiva Etelä-Pohjanmaan opisto, joka järjestää avointa yliopistokoulutusta mm. Helsingin, Jyväskylän ja Lapin yliopistojen kanssa.

Koulutuksen laadunvarmistus

Laadunvarmistus on yliopistokeskuksessa hoidettu kokonaisuudessaan emoyliopistojen laadunvarmistusjärjestelmien kautta. Tämä koskee sekä koulutusta tutkimustoimintaa. Itsearviointiraportin mukaan Seinäjoen yliopisto-

keskuksessa toimivilla yksiköillä on omat laatujärjestelmänsä, jotka linkittyvät emoyliopistojen laatujärjestelmiin.

Opiskelijan asema ja palvelut

Opiskelijat kokevat selvästi olevansa emoyliopistojensa opiskelijoita, eivätkä niinkään Seinäjoen yliopistokeskuksen opiskelijoita. Tyypillistä on, että kandidaatin tutkintoon johtavilla opintopoluilla pääosa opinnoista suoritetaan avoimessa yliopistossa. Varsinaisiksi tutkinto-opiskelijoiksi hakeudutaan erilliskintöissä opintojen loppuvaiheessa.

Seinäjoen yliopistokeskuksessa opiskelijoille on tarjolla opintojen ohjausta erityisesti juuri opintopolkujen suunnittelun muodossa. Lisäksi opinnoissaan viivästyneille opiskelijoille on tarjolla graduprosessia tukevaa ohjausta ja opintojen loppuun saattamista edistäviä opintoja.

7.3 Tutkimus

Seinäjoen yliopistokeskus on strategiassaan painottunut tutkimustoimintaan. Yliopistokeskuksen toimijat noudattavat selkeästi tätä strategista valintaa.

Seinäjoella käynnistyi vuonna 2001 solmitulla ohjelmasuopimuksella viiden yliopiston, ammattikorkeakoulun ja alueen kehittäjien yhteistyöverkosto, joka tunnetaan nimellä Epanet-yhteistyö. Tämä yhteistyöverkosto on Seinäjoella toimivia yliopistoja ja maakunnan toimijoita yhdistävä, alun perin opetusministeriön rahoittama kehittämishanke. Nykyisin Epanet-yhteistyön kautta aikaansaatua tutkimus muodostaa keskeisen rungon Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnalle.

Yliopistokeskus on toteuttanut opetusministeriön kanssa vuosina 2003–2004 Seinäjoella arvioinnin Epanet-professoriverkoston toiminnasta. Tampereen yliopisto on julkaisut arvioinnista raportin *Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkosto Epanet – enemmän kuin yliopistokeskus*. Tämän arvioinnin tuloksia on jo hyödynnetty yliopistokeskuksen kehittämisessä. Muutamat arvioinnissa esiin nousseet kehittämiskohteet näyttävät kuitenkin edelleen ajankohtaisilta. Tällaisia kehittämiskohteita ovat esimerkiksi tarve fokusoida tutkimusta ja kehittämistyötä painoaloille sekä professoreiden ja tutkijoiden urapolkujen pitkäjänteinen turvaaminen.

Kuntien ja korkeakouluyksiköiden muodostamalla Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu yhdistys ry:llä on keskeinen rooli yliopistokeskuksen yhteydessä toimivan Epanet-professoriverkoston rahoituksessa ja koordinoinnissa. Korkeakoulu yhdistys on tehnyt yli 200 rahoitussopimusta alueen yritysten ja julkisten rahoittajien kanssa Epanet-professoriverkoston rahoittamiseksi.

Epanet-professoriverkoston toimesta Etelä-Pohjanmaalla harjoitetaan alueen kannalta tärkeää tutkimustoimintaa. Joillakin aloilla tutkimustoiminnassa ylletään myös tieteellisesti merkittäviin tuloksiin julkaisujen perusteella arvioituna. Epanet-professoriverkoston puitteissa tehtävä tutkimustoiminta on kasvanut nopeasti. Vuosina 2001–2007 verkoston piirissä tehtiin 375 referenmenettelyn mukaista julkaisua, joista 135 kansainvälisissä tieteellisissä aikakauslehdissä.

Toimintamallina professoriverkoston perustaminen vaikuttaa onnistuneelta valinnalta Etelä-Pohjanmaan tarpeisiin.

Tutkimusaloiksi on valittu:

- Informaatioteknologian soveltaminen
- Liiketoimintaosaaminen
- Elintarvikkeet ja materiaaliteknologia
- Alueet ja hyvinvointi.

Jokaisella tutkimusalalla on neljästä viiteen professoria tai tutkimusryhmän johtajaa (yhteensä 17), jotka kaikki johtavat omia tutkimusryhmiään. Kaikkiaan näissä ryhmissä on runsaat 130 tutkijaa, joista kuitenkin vain noin 50 työskentelee Etelä-Pohjanmaalla.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan valitut neljä tutkimusalaa vastaavat varsin hyvin alueen tarpeita, mutta tutkimusryhmien määrää tulisi vähentää ja pyrkiä näin kasvattamaan Etelä-Pohjanmaalla toimivien tutkimusryhmien kokoa.

7.4 Alueellinen kehittämistyö

Alueella on saavutettu vahva yhteinen tahtotila tutkimusaloista. Yliopistokeskuksessa tehtävän tutkimuksen rahoitus on järjestetty määrätietoisella yhteisvoimin toteutetulla rahoitusmallilla.

Seinäjoen ammattikorkeakoululla on ollut merkittävä rooli yliopistokeskuksen syntyvaiheissa. Ammattikorkeakoulu mm. rahoittaa yliopistokeskuksessa toimivia tutkimusprofessuureja. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan yhteistyö Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja yliopistokeskuksen välillä on hyvin kehittynyttä. Yliopistokeskuksella ja Seinäjoen ammattikorkeakoululla on yhteisiä hankkeita ja lisäksi yhteistyötä tehdään mm. opettajien jatkokoulutuksessa sekä tilojen ja laitteistojen yhteiskäytössä.

Yksi selkeä alueellinen vahvuus on elintarvikealan osaaminen, jonka kehittämiseen on yliopistokeskuksen lisäksi osallistunut useita muitakin toimijoita. Foodwest Oy toteuttaa elintarvikealan osaamiskeskusohjelmaa ja koordinoi osaamiskeskuksen yhteistyötä ohjelmakaudella 2007–2013. Foodwestin tiloissa työskentelee kaksi Epanet-verkoston professoria tutkimusaloinaan elin-

tarvikekehitys ja kuluttajakäyttäytyminen. Elintarvikealan osaamista vahvistaa myös Ylistarossa toimiva Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) yksikkö.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan yliopistokeskuksen ja Ylistarossa toimivan Maa- ja elintarviketalouden tutkimusyksikön (MTT) välistä yhteistyötä tulisi vahvistaa.

7.5 Alueellinen koulutusyhteistyö

Etelä-Pohjanmaalla on Seinäjoen lisäksi korkeakoulutoimintaa Ilmajoella, Juvassa, Kauhajoella, Kauhavalla ja Ähtärissä. Näillä kaikilla paikkakunnilla toimii Seinäjoen ammattikorkeakoulu, ja lisäksi Ilmajoella sijaitsevalla Etelä-Pohjanmaan opistolla on laajaa avointa yliopisto-opetustoimintaa.

Seinäjoen yliopistokeskuksen koulutus näyttää erillisesti toteutettuina koulutusohjelmina, joita emoyliopistojen laitokset toteuttavat hyvin itsenäisesti. Myös Seinäjoen ammattikorkeakoulu on tiiviissä koulutusyhteistyössä monien yliopistokeskuksen toimijoiden kanssa, joskin yhteistyö on pääosin ko. yliopistoyksikön ja ammattikorkeakoulun kahdenvälistä yhteistyötä.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan yliopistokeskuksen toimintaa tulisi kehittää vahvistamalla eri yliopistoyksiköiden välistä yhteistoimintaa siten, että opiskelijoille olisi tarjolla nykyistä enemmän valinnaisia opintoja ja mahdollisuuksia monitieteisiin opintoihin.

Arviointiryhmä esittää, että eri yliopistojen edustamien alojen ja ammattikorkeakoulun yhteistyötä ja työnjakoa tiivistetään entisestään. Arviointiryhmä korostaa erityisesti eri toimijoiden tutkimusyhteistyön tarvetta sekä maisteriohjelmien ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen koordinoitua.

Lisäksi arviointiryhmä suosittelee Etelä-Pohjanmaan opiston ja Seinäjoen yliopistokeskuksen nykyistä tiiviimpää yhteistyötä.

7.6 Kansainvälinen yhteistyö

Seinäjoen yliopistokeskuksessa on asetettu tavoitteeksi tutkimustoiminnan kansainvälisten verkostojen vahvistaminen. Tämä työ on lähtenyt käyntiin. Muutamilla tutkimusryhmillä on kansainvälisiä partnereita ja tutkimusryhmät ovat tuoneet Seinäjoelle ulkomaalaisia tutkijoita. Yliopistokeskus tukee jatko-opiskelijoiden ja tutkijoiden kansainvälistymistä mm. myöntämällä matkapurahoja. Lisäksi apurahaa voi hakea esimerkiksi pitkälle edenneen kansainvälisen yhteistyön vahvistamiseen.

Arviointiryhmän saaman vaikutelman mukaan kansainvälinen yhteistyö näyttäytyy opiskelijoille lähinnä vierailevien luennoitsijoiden kautta. Aikuisopiskelijoiden lähteminen kansainväliseen vaihtoon on selvästi rajoitetumpaa kuin nuorten tutkinto-opiskelijoiden.

7.7 Yliopistokeskuksen toimintatapa

Seinäjoen yliopistokeskus on Seinäjoella toimivien yliopistoyksiköiden ja niiden emoyliopistojen toiminnan soveltuvin osin sisältävä yhteistyöverkosto. Yliopistokeskuksen yhteistoimintaeliminä ovat rehtorien kokous ja johtoryhmä. Rehtorien kokous vastaa lähinnä strategisista linjauksista. Johtoryhmä puolestaan valmistelee strategiat ja vastaa niiden toimeenpanosta. Johtoryhmän puheenjohtajuus on vuosittain kiertävä, mikä saattaa hankaloittaa puheenjohtajan sitoutumista yliopistokeskuksen pitkäjänteiseen kehittämistyöhön.

Yliopistokeskuksessa on palveluyksikkö, jossa toimivat Tampereen yliopiston palkkaamina tutkimusjohtaja, koulutussuunnittelija ja osastosihteeri. Palveluyksikössä työskentelee lisäksi Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen palkkaama tutkimusohjelmapäällikkö, kaksi erikoissuunnittelijaa ja kaksi projektisihteeriä. Vuorovaikutuskanavana yliopistokeskuksen ja alueen välillä toimii alueellinen neuvottelukunta, joka tekee ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan Seinäjoen yliopistokeskus on profiloitunut selkeästi tutkimustoimintaan painottuvaksi yksiköksi, joka näyttäytyy lähinnä alueella toimivien korkeakoulujen verkostona. Sillä ei juurikaan ole omaa selkeästi yliopistokeskuksen toimintoihin tai toimintalinjauksiin kantaa ottavaa hallintoa.

Arviointivierailulla professorikunta toi esille näkemyksen, jonka mukaan yliopistokeskuksen sijaan olisi välttämätöntä korostaa emoyliopistojen roolia esimerkiksi tutkimushankkeita haettaessa ja toteutettaessa ja etenkin silloin, kun toimitaan kansainvälisten sidosryhmien ja kumppaneiden kanssa. Tästä seuraa, ettei yliopistokeskuksen roolin korostaminen usein ole tarpeenkaan.

Seinäjoen kaupungin asettama selvitysmies, vuorineuvos Kari Neilimo esitti julkaisussaan *Framille Seinäjoelta – Korkeakoulumalli Etelä-Pohjanmaan vahvuudeksi* uuden mallin korkeakoulutoiminnan organisoimiseksi Seinäjoella. Selvitysmies esittää, että Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumalli rakentuisi perusosiltaan ammattikorkeakoulun ja yliopistokeskuksen tiiviin yhteistyön varaan. Mallin ytimenä olisi ammattikorkeakoulun ja yliopistokeskuksen toimintaa strategisesti ohjaava ja kehittävä sopimus pohjainen ja federaatiotyyppinen johtamisorganisaatioelin. Esitetyssä mallissa operatiivisesta toiminnasta vastaisivat

itsenäiset school-tyyppiset toimijat Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Seinäjoen yliopistokeskus.

Lisäksi muodostettavan Etelä-Pohjanmaan korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen ydinyksikön toimintaan liittyisivät kumppanuusverkostona alueella toimivat osaamiskeskukset Foodwest Oy, Mediwest Oy sekä Seinäjoen Teknologiakeskus Oy.

Lisäksi Neilimo esittää toimintojen keskittämistä entistä tiiviimmin yhdelle kampukselle sekä kehittämisrahaston perustamista Etelä-Pohjanmaan korkeakoulutoimintaa tukemaan.

Arviointiryhmä suosittelee, että Seinäjoen yliopistokeskuksen hallinnon kehittämisessä otetaan huomioon Neilimon esittämät hallinnon kehittämissuosituksen.

Seinäjoen yliopistokeskuksessa Epanet-tutkimusryhmien rahoituksesta vuosina 2001–2008 noin 20 % on tullut EU-rakennerahastohankkeista, 25 % opetusministeriöltä, 20 % kunnilta, 17 % yksityisiltä, 7 % sairaanhoitopiiriltä, 3 % yliopistoilta ja 5 % Seinäjoen ammattikorkeakoululta.

Yliopistokeskuksen merkittävä yksityinen rahoitus pohjautuu Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu yhdistys ry:n kautta solmittuihin lukuisiin sopimuksiin. Tällä rahoitusmallilla on saatu laajasti toimintaan mukaan alueen elinkeinoelämä, kuntia ja muita toimijoita. Nämä sopimukset, joista useat on uusittu monta kertaa, osoittavat sidosryhmien vahvaa sitoutumista yliopistokeskuksen tutkimustoimintaan. Yhdistyksen kautta organisoitu rahoitus mahdollistaa osaltaan pitkäjänteisyyden sekä tutkimukseen että tutkijoiden rekrytointiin.

Sopimustekniikka aiheuttaa erittäin paljon työtä yliopistokeskuksen hallinnolle, mutta rahoitusmalli on siitä huolimatta Seinäjoen tyyppiselle pienyritysvaltaiselle alueelle onnistunut toimintamalli, joka samalla jatkuvasti varmistaa tutkimuksen ajankohtaisuuden alueen elinkeinoelämän näkökulmasta.

Arviointiryhmä pitää yliopistokeskuksen yritysrahoitusmallia innovatiivisena ja suosittelee muillekin yliopistokeskuspaikkakunnille selvitettäväksi, olisiko niille kehitettävissä vastaavanlainen rahoitusmalli.

Yliopistokeskuksella on hyvät uudet tilat samassa rakennuksessa, jossa toimii myös Seinäjoen ammattikorkeakoulun tekniikan ja kulttuurialan koulutus. Läheisyys Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa mahdollistaisi synergiahyötyjen käyttöönoton nykyistä laajemminkin.

Arviointiryhmän mielestä yhteistyötä ja työnjakoa Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa olisi mahdollista entisestään lisätä erityisesti strategisen suunnittelun sekä tutkimus- ja koulutustoiminnan alueilla.

7.8 Yliopistokeskuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet

Yliopistokeskuksen vahvuudet

- Etelä-Pohjanmaan strategiasta lähtevä ja sitä tukeva toiminta.
- Alueen ja elinkeinoelämän vahva sitoutuminen toimintaan.
- Yliopistokeskukseksi vahvaa tutkimustoimintaa.
- Tutkimusverkoston onnistunut rakentaminen.
- Toimiva kampusrakenne.
- Yhteistyö Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa on lähtenyt hyvin käyntiin.
- Yliopistokeskus on onnistunut keräämään merkittävän määrän yksityistä rahoitusta.

Yliopistokeskuksen kehittämiskohteet

- Varautuminen nykyisen EU-rakenerahastokauden päättymiseen vahvistamalla yliopistokeskuksen pitkäjänteistä rahoituspohjaa.
- Yliopistokeskuksen hallintomallin kehittäminen ja yhteistyön tiivistäminen alueen muiden toimijoiden kanssa.
- Eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulun koulutustoiminnan ja tutkimusryhmien välisen yhteistyön lisääminen ja syventäminen.
- Tutkimusryhmien koon kasvattaminen ja niiden määrän vähentäminen.

8 Yhteenveto ja arviointiryhmän suositukset

Suomen yliopistokeskukset ovat rakentuneet asteittain 1980-luvulta lähtien. Eri yliopistot perustivat yksikköjään sellaisille paikkakunnille, joilla ei ollut yliopistoa, eikä tuohon aikaan myöskään vielä ammattikorkeakouluja. Maakuntien tarpeet ohjasivat yksikköjen tuloa alueelle, mutta myös rahoituksen saatavuus on vaikuttanut yliopistojen ratkaisuihin ja yliopistokeskusten muodostumiseen. Eduskunnan vuotta 2004 koskevan budjettipäätöksen myötä maamme perustettiin kuusi yliopistokeskusta koordinoimaan maakunnassa jo toimivien yliopistoyksiköiden toimintoja. Jokaiselle yliopistokeskuspaikkakunnalle oli 1990-luvulla perustettu myös ammattikorkeakoulu, jonka kanssa tehtävää yhteistyötä korostettiin jo yliopistokeskuksia perustettaessa.

Yliopistokeskukset ovat profiloituneet ja organisoituneet eri tavoin. Kaikissa kuudessa yliopistokeskuksessa annetaan aikuiskoulutusta (maisterikoulutusta, täydennyskoulutusta ja avointa yliopisto-opetusta) ja harjoitetaan pääosin alueen tarpeisiin liittyvää tutkimustoimintaa. Neljässä yliopistokeskuksessa (Pori, Lahti, Kajaani ja Mikkeli) tarjotaan lisäksi ylioppilaspohjaista kandidaattitutkintoon johtavaa koulutusta. Varsinaista perustutkimusta yliopistokeskuksissa tehdään vain rajoitetusti.

Yliopistokeskukset pitävät alueellista tehtäväänsä keskeisen tärkeänä ja arviointiryhmän käsityksen mukaan kaikki yliopistokeskukset ovatkin hoitaneet alueellisen tehtävänsä hyvin. Samanaikaisesti yliopistokeskukset pyrkivät kuitenkin hoitamaan myös yliopistojen normaaleja tehtäviä – koulutusta ja tutkimusta – tasokkaasti ja emoyliopiston laadusta tinkimättä. Tasapainoilu alueellisten tehtävien ja perinteisten yliopistotehtävien välillä onkin keskeinen haaste yliopistokeskuksille.

Eräissä yliopistokeskuksissa emoyliopistojen toiminnot on saatu verraten hyvin integroitua ja toimimaan keskenään läheisessä yhteistyössä, toisissa taas emoyliopistojen yksiköt toimivat toisistaan erillään yliopistokeskuksen tarjoaman sateenvarjon puitteissa, eikä monialaisuuden tarjoamaa synergia potentiaalia ole hyödynnetty. Myös organisoitumisessaan yliopistokeskuksilla on tasapainoiluhaaste: niiden tulisi toimia sisäisiä yhteistyömahdollisuuksiaan hyödyntävinä ja joustavina kokonaisuuksina ja samalla säilyttää läheiset ja luottamukselliset yhteytensä emoyliopistoihin varmistaen näin yliopistokeskusten opetuksen ja tutkimuksen laatu.

Arviointiryhmän käsityksen mukaan yliopistokeskukset ovat tuottaneet alueellista lisäarvoa nostamalla alueen koulutustasoa ja tuomalla alueelle sen yritysten ja julkisen sektorin kehittämiseen tarvittavaa asiantuntemusta ja tutkimustoimintaa.

Näyttää ilmeiseltä, että yliopistokeskukset ovat tarjonneet lisäarvoa myös omille emoyliopistoilleen vahvistamalla niiden yhteiskunnallista ja alueellista toimintaa. Alueen toimijoilta ja EU:n rakennerahastoista saatu rahoitus on luonnollisesti lisännyt emoyliopistojen kiinnostusta toimia alueella.

Yliopistokeskusten toiminnan keskeisenä rajoitteena on niiden verraten niukka tutkijakoulutuksen saaneiden määrä, mikä asettaa toiminnan laajuudelle ja laadulle rajoituksia. Menestyksellinen tutkimustoiminta edellyttää tutkimusryhmiltä kriittistä massaa. Tutkijoiden vähäinen määrä asettaa myös opetuksen laajuudelle tiettyjä rajoituksia ottaen huomioon, että opetuksen tulisi pohjautua yliopistokeskuksissa harjoitettavaan tutkimukseen.

8.1 Koulutus

Yliopistokeskukset ovat pääasiassa suuntautuneet jo työelämässä toimivien koulutukseen, mitä arviointiryhmä pitää luontevana ja kannatettavana. Tämä *aikuiskoulutus* johtaa usein (maisteritasoiisiin) tutkintoihin, mitä arviointiryhmä pitää myönteisenä. Lisäksi yliopistokeskuksissa järjestetään täydennyskoulutusta sekä avointa yliopisto-opetusta, joita alueella arvostetaan laajalti. Muutammat yliopistokeskukset ovat myös aktiivisesti kehittäneet aikuiskoulutukseen soveltuvaa pedagogiikkaa.

Yliopistokeskuksissa järjestettäviä *maisteriohjelmiä* ja muuta maisteritason koulutusta voidaan myös monissa tapauksissa pitää perusteltuina, koska näillä voidaan vastata alueen työvoimatarpeeseen. Arviointiryhmä toteaa tyydytyksellä, että eräät yliopistokeskukset ovat perustaneet varsin innovatiivisia ja alueen tarpeisiin vastaavia maisteriohjelmiä, joiden suunnittelussa ja toteutuksessa on hyödynnetty usean keskuksessa toimivan yliopiston opetustarjontaa ja jotka perustuvat yliopistokeskuksen tutkimusvahvuuksiin.

Maisteriohjelmille tulisi olla selkeä alueellinen tarve, jotta niitä voidaan järjestää säännöllisin väliajoin. Aina tässä ei ole onnistuttu, ja eräät maisteriohjelmat ovatkin jääneet kertaluonteisiksi. Ongelmalliseksi on tällöin muodostunut opiskelijoiden riittämättömät mahdollisuudet opintojensa loppuun suorittamiseen tilanteessa, jossa maisteritutkinto on jäänyt kesken. Lisäksi maisteriohjelmien kertaluonteiseen suunnitteluun, järjestämiseen ja toteutukseen kuluu kohtuuttomasti resursseja.

Eräät yliopistokeskukset ovat pyrkineet lisäämään opiskelijoidensa opintojen valinnaisuutta helpottamalla ristiinopiskelua eri yliopistojen tarjoamien opintojen kesken, mitä arviointiryhmä pitää järkevänä. Ristiinopiskelua tulisi kuitenkin edelleen helpottaa koordinoimalla opintojen aikatauluja ja luomalla menettely, jossa henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan sisältyvät opinnot hyväksytään joustavin menettelyin omassa ja opetusta antavassa yliopistossa.

Maisteriohjelmien opiskelijoilla on erilaisia taustoja. Opiskelijat ovat jo pääosin työelämässä, osa on suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon ja osa kandidaattitutkinnon muualla. On myönteistä, että myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö voi halutessaan edetä alueella teoreettispuolteisiin opintoihin ja suorittaa maisteritutkinnon yliopistokeskuksessa. Kaksinkertaisten opintojen välttämiseksi on eräissä tapauksissa yliopistojen, yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen kesken sovittu niistä kursseista, jotka mahdollisten myöhempien yliopistokeskusopintojen kannalta ovat erityisen tärkeitä. Ammattikorkeakoulu tarjoaa näitä kursseja, jotta myöhemmin vaadittaisiin mahdollisimman vähän siltaopintoja.

Kiinnostavilta ja innovatiivisilta näyttäivät lisäksi valtakunnallisena verkosto-opetuksena toteutettavat opintojaksot ja -kokonaisuudet, joiden puitteissa sivuaineiksi soveltuvia opintojaksoja järjestetään usean suomalaisen yliopiston toimesta valtakunnallisesti pienillä koulutuskysyntäaloilla.

Useassa yliopistokeskuksessa järjestetään *tutkijankoulutusta* tukevaa metodologian, tieteenfilosofian ja etiikan opetusta, mitä arviointiryhmä pitää kannatettavana. Koska yliopistokeskuksen tutkijayhteisö on kuitenkin useimmiten pieni ja suoranaisesti tutkimusaiheeseen liittyvä opetus vähäistä, on tärkeätä, että jatko-opiskelijat voivat osallistua sekä emoyliopistojen että kansallisten tutkijakoulujen toimintoihin ja tapaamisiin. Erityisen tärkeää on, että jatko-opiskelijat voivat viettää riittävän pitkän ajan myös muussa yliopistossa, mielellään ulkomailla.

Ylioppilaspohjaista *kandidaattikoulutusta* annetaan rajoitetusti neljässä yliopistokeskuksessa. Arviointiryhmän käsityksen mukaan tämä ei ole yliopistokeskuksille ensisijainen eikä luonteva tehtävä, koska varsinkin tutkinto-opetuksen alkuvaiheessa opiskelijoille tulisi olla tarjolla runsaasti vaihtoehtoisia opintopolkua ja sivuaineita sekä mahdollisuuksia integroitua laajaan yliopistoyhteisöön. Yliopistokeskuksissa ei yleensä ole tarjolla – eikä ole kustannustehokkaasti luotavissakaan – riittävän monipuolista opetustarjontaa. Normaali nuorisokoulutus soveltuikin arviointiryhmän mielestä parhaiten yliopistoille ja ammattikorkeakouluille, jotka voivat tarjota opiskelijoille riittävästi opinnollisia vaihtoehtoja tarkoituksenmukaisen opintokokonaisuuden rakentamiseksi. Sen sijaan yliopistokeskuksille soveltuu parhaiten niiden tutkimusvaihtoehtojen perustuva maisterikoulutus. Ylioppilaspohjaisen kandidaattikoulutuk-

sen järjestämiselle tulisikin arviointiryhmän mielestä olla jatkossa erityisen vahvat perustelut.

Suosituksia:

- Arviointiryhmä toteaa, että yliopistokeskusten antamalla aikuiskoulutuksella on huomattavaa alueellista lisäarvoa. Arviointiryhmä pitää aikuiskoulutusta yliopistokeskusten keskeisenä tehtävänä.
- Useat yliopistokeskukset ovat järjestäneet alueen tarpeisiin räätälöityjä maisteriohjelmiä. Säännöllisin väliajoin toistettavat maisteriohjelmat soveltuvat hyvin yliopistokeskusten tehtäviksi.
- Ylioppilaspohjainen kandidaattikoulutus ei arviointiryhmän käsityksen mukaan ole yliopistokeskuksille ensisijainen eikä luonteva tehtävä, koska yliopistokeskusten on vaikeaa tarjota opiskelijoille riittävästi vaihtoehtoisia opintopolkuja ja sivuaineita.

8.2 Tutkimus

Yliopistokeskuksissa harjoitettavaa alueiden tarpeisiin liittyvää tutkimusta on useimmiten maakunnissa kiiteltu ja todettu, että tutkimustoiminta on koettu hyödylliseksi ja että se varsin hyvin vastaa alueen tarpeisiin. Alueiden toimijoiden mielestä yliopistokeskukset ovat tuoneet alueille sellaista osaamista, jota alueiden yrityksissä ja julkisella sektorilla (kunnissa ym.) tarvitaan ja arvostetaan.

Samanaikaisesti, kun yliopistokeskusten tutkimustoiminnan pitääkin liittyä alueellisiin tarpeisiin ja pohjautua alueen strategia-asiakirjoihin, on tärkeää, että yliopistokeskukset pyrkivät siihen, että niissä harjoitettava tutkimus on yhtä laadukasta kuin niiden emoyliopistoissa. Kaikissa yliopistokeskuksissa tutkimustuloksia julkaistaan myös kansainvälisissä referee-menettelyä käyttävissä lehdissä ja useimmissa yliopistokeskuksissa saadaan ainakin jossakin määrin kilpailtua tutkimusrahoitusta Suomen Akatemialta, TEKESiltä ja EU:n tutkimuksen puiteohjelmasta. Arviointiryhmä toteaa kuitenkin, että yliopistokeskuksissa harjoitettava perustutkimus on muutamaa poikkeusta lukuunottamatta verraten niukkaa, ja julkaisujen määrä laadukkaissa referee-menettelyä käyttävissä kansainvälisissä lehdissä vähäistä.

Yliopistokeskusten tutkimustoiminnan laadun ongelmana on useimmiten niiden pienehköt tutkimusryhmät ja määrällisesti suppea tutkimushenkilöstö. Kotimaiset ja kansainväliset kokemukset osoittavat, että laadukkainta tutkimusta tehdään usein melko suurissa tutkimusryhmissä, joissa toimii useita tutkijakoulutuksen saaneita henkilöitä. Tämänkokoisia tutkimusryhmiä on

yliopistokeskuksissa niukasti. Useat tutkimusryhmät ovat nyt yhden professorin ryhmiä, eikä ryhmien suppeutta kompensoi se, että ne ovat mukana kansallisissa ja kansainvälisissä tutkimusverkostoissa.

Yliopistokeskusten kansainvälistyminen on useimmiten vielä vähäistä. Arviointiryhmä katsoo, että kansainvälisyyttä tulisi vahvistaa mm. lisäämällä pitkäaikaisia kansainvälisten tutkijoiden vierailuja yliopistokeskuksiin sekä vastaavasti suomalaisten tutkijoiden vierailuja ulkomaille.

Suosituksia:

- Kullekin yliopistokeskukselle tulee laatia kattava tutkimusstrategia, jonka perusteella yliopistokeskuksessa harjoitettava tutkimus fokusoidaan nykyistä rajatummille tutkimusaloille. Näin vahvistetaan tutkimusryhmien kriittistä massaa.
- Silloin, kun alueella on tutkimuslaitos, jossa harjoitettava tutkimus sivuaa yliopistokeskuksen tutkimuksen aihepiirejä, on pyrittävä muodostamaan yliopistokeskuksen ja tutkimuslaitoksen yhteisiä tutkimusryhmiä.
- Tutkimukselle ja alueelliselle yhteistyölle on eduksi, jos tutkimusryhmissä toimii alan asiantuntijoita myös alueen ammattikorkeakoulusta.
- Tutkimustoimintaa voidaan vahvistaa myös kotimaisista tai ulkomaisista yliopistoista tulevilla ns. kummiprofessoreilla, joita hyvin odotuksin on alettu kiinnittää yliopistokeskuksiin (ks. luku 4.3).

8.3 Yliopistokeskusten organisaatio ja toimintatapa

Yliopistokeskuksille on eduksi, jos ne pystyvät toimimaan joustavasti, nopeasti ja innovatiivisesti opetuksensa ja tutkimuksensa laatua jatkuvasti kehittäen. Tämä edellyttää yliopistokeskusten profilointia, niiden tutkimustoiminnan fokusointia ja opetuksen yhteissuunnittelua mm. yhteisten maisteriohjelmien kehittämiseksi. Jos yliopistokeskus toimii suunnitelmallisesti ja sisäisesti koordinoitusti, helpottuu myös käytännön asioiden sujuva ja kustannustehokas hoitaminen.

On tärkeää, että yliopistokeskusten tutkimus- ja opetusalojen yhteydet emoyliopistoihin toimivat hyvin. Yliopistokeskuksen sisäinen yhtenäisyys ja suunnitelmallisuus on toteutettavissa vain, jos emoyliopistot ovat valmiita tukemaan yliopistokeskuksen koordinoitua toimintaa ja sopimaan yliopistokeskuksen kanssa toimintojen järjestämisestä siten, että emoyliopistot voivat jatkuvasti varmistua siitä, että niiden edustama toiminta yliopistokeskuksessa on laadukasta.

Yliopistokeskusten juridinen asema ja organisaatiomallit vaihtelevat. Osa yliopistokeskuksista koostuu useista erillisistä emoyliopiston yksiköistä, joiden sateenvarjo-organisaationa toimii hyvin pieni yliopistokeskusyksikkö ilman varsinaisia koordinoitavaltuuksia. Yliopistokeskus voi toisaalta myös jakautua toiminnallisiin ja aihekohtaisiin yksiköihin sen sijaan, että yksiköt olisivat yliopistokohtaisia. Tätä järjestelyä helpottaa, jos yliopistokeskus kokonaisuudessaan on organisoitu koordinoivan yliopiston erillislaitokseksi, jossa toimii henkilökuntaa useasta yliopistosta (ks. esimerkiksi luku 3). Muut yliopistot liittyvät yliopistokeskukseen sopimuksilla. Tämän kaltainen järjestely selkiyttää yliopistokeskuksen kehittämismvastuuta ja voi myös helpottaa keskuksen sisäistä yhteistyötä. Lisäksi käytännön hallintotoimet helpottuvat.

Yliopistokeskuksen sisäinen koordinointi ja suunnitelmallinen toiminta edellyttävät, että yliopistokeskuksella on johtaja ja johtokunta, jotka voivat tehdä strategiaan ja koordinointiin liittyviä esityksiä emoyliopistojen rehtorien kokouksen päätettäväksi. Olisi myös suotavaa, että yliopistokeskuksen johtaja osallistuisi kaikkiin emoyliopistojen rehtoreiden ja yliopistokeskuksen yksiköiden välisiin tulosneuvotteluihin. Lisäksi yliopistokeskuksen johtokunnalle ja johtajalle tulisi antaa valtuudet päättää koordinoinnin käytännön kysymyksistä rehtoreiden antamien suuntaviivojen puitteissa.

Suosituksia:

- Arviointiryhmän käsityksen mukaan yliopistokeskusten tulisi pyrkiä edistämään eri yliopistojen edustamien alojen ja asiantuntijoiden tiivistä yhteistyötä, jotta eri alojen synergiamahdollisuuksia voidaan hyödyntää ja jotta opiskelijat voivat joustavasti yhdistellä eri emoyliopistojen opetus- tarjontaa.
- Yliopistokeskusten toiminnassa on tarkoin haettava toimiva tasapaino toisaalta sisäisen yhteistyön ja joustavien, yhteisten käytänteiden ja toisaalta eri emoyliopistojen yhteistyön ja suoran ohjauksen välillä.
- Yliopistokeskukset toimivat parhaiten, jos ne pystyvät toimimaan tehokkaina ja joustavina kokonaisuuksina hyödyntäen yliopistokeskusten pienuutta ja eri toimijoiden läheisyyttä ja välttämällä mahdollisimman pitkälle emoyliopistojen toisistaan poikkeavista tai vaihtelevista hallintomenetelyistä syntyvää kitkaa.

8.4 Rahoitus

Yliopistokeskusten kehityshistoriasta johtuen myös niiden rahoitusrakenne ja rahoituslähteet vaihtelevat melkoisesti. Yliopistokeskuksilla on kuitenkin yhteinen perusongelma: rahoituspohja perustuu valtaosaltaan projektirahoitukseen, kun taas pitkäjänteistä rahoitusta on melko niukasti.

Pitkäjänteinen rahoitus

Useimmat yliopistokeskukset saavat pitkäjänteistä rahoitusta *sijaintikaupungeiltaan*, jotka monessa tapauksessa osoittavat rahoitusta yliopistojen tiloihin, (lahjoitus)professuureihin sekä myös vuosittaisiin toimintamenoihin. Eräillä alueilla myös lähikunnat osallistuvat jonkin verran yliopistokeskuksen rahoittamiseen.

Eräillä alueilla myös *yritykset* osallistuvat pitkäjänteiseen rahoitukseen. Erityisesti Seinäjoen yliopistokeskuksen osalta yritysten panos esimerkiksi lahjoitusprofessuureihin on merkittävä.

Opetusministeriö osoittaa vuosittain yliopistokeskuksille korvamerkityn perusrahoituksen valtion tulo- ja menoarviossa. Määräraha on jokaista yliopistokeskusta kohden 500 000 euroa vuonna 2008.

Useiden yliopistokeskusten osalta *emoyliopistot* osoittavat yliopistokeskusten toimintoihin rahoitusta, joka perustuu yliopistokeskuksessa saavutettuihin tuloksiin. Eri emoyliopistojen ja yliopistokeskusten kesken käytännöt kuitenkin vaihtelevat. Useat emoyliopistot osallistuvat myös koulutusohjelmien kehittämiseen ja rahoittamiseen. Lisäksi yliopistokeskusta koordinoiva yliopisto osoittaa usein yliopistokeskukselle erillisrahoitusta toiminnan koordinointiin ja kehittämiseen.

On tärkeätä, että emoyliopistot sitoutuvat ylläpitämään ja rahoittamaan yliopistokeskuksen toimintoja sopimuskauden ajan, mutta niillä on luonnollisesti täysi oikeus vetäytyä yliopistokeskuksesta kulloisenkin sopimuskauden päätyttyä. Toisaalta yliopistot voivat niin halutessaan sijoittaa myös uusia toimintoja yliopistokeskuksiin.

Tulosrahoituksen periaatteiden soveltamista vaikeuttaa käytännössä jonkin verran se, ettei yliopistokeskuksissa suoritettuja tutkintoja eikä muitakaan tuloksia tilastoida erikseen esim. KOTA-tietokantaan, vaan ne integroidaan emoyliopiston ao. alaa koskeviin lukuihin. Yliopistokeskusten tulosten erittely emoyliopistojen kokonaisluvuissa antaisi omalta osaltaan kuvan emoyliopiston alueellisesta toiminnasta ja sen kustannustehokkuudesta, ja nämä tulokset voisivat ehkä osaltaan toimia alueellisen toiminnan indikaattoreina. Lisäksi yliopistokeskusten tulosten tilastointi KOTA-tietokantaan parantaisi keskusten tulosten keskinäistä vertailtavuutta.

Projektirahoitus

Kaikki yliopistokeskukset rahoittavat pääosan toiminnastaan projektirahoituksella. Yliopistokeskukset hankkivat projektirahoitusta alueen kunnilta ja yrityksiltä ja lisäksi jossakin määrin myös TEKESiltä, Suomen Akatemialta ja EU:n tutkimuksen puiteohjelmasta.

Pääosa kaikkien yliopistokeskusten projektirahoituksesta tulee kuitenkin EU:n rakennerahastoista eli Aluekehitysrahastosta ja Sosiaalirahastosta. Rahastojen kotimaisen omavastuuosuuden maksavat useimmiten TE-keskukset, kunnat tai yritykset.

Arviointiryhmä toteaa, että yliopistokeskusten toimintojen aloittaminen ja kehittäminen EU:n rakennerahastojen tuella on ollut järkevää ja tarkoituksenmukaista. Yliopistokeskusten tulee kuitenkin varautua siihen, että rakennerahastorahoitus vähenee oleellisesti vuoden 2013 jälkeen. On ilmeistä, että tällöin joudutaan tilanteeseen, jossa yliopistokeskusten resursointia joudutaan vahvistamaan jostakin kansallisesta rahoituslähteestä. Vaihtoehtona on, että yliopistokeskusten toimintaa joudutaan supistamaan.

Suosituksia:

- Yliopistokeskusten pitkäjänteistä rahoitus pohjaa tulee pyrkiä vahvistamaan, joskin on luonnollista, että yliopistokeskusten tuloista merkittävä osuus koostuu jatkossakin projektirahoituksesta.
- On luontevaa, että yliopistokeskukset saavat merkittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta sijaintikaupungeiltaan.
- Arviointiryhmä suosittelee, että kaikki emoyliopistot soveltaisivat samoja rahoitusperiaatteita yliopistokeskuksiin kuin yliopistojen muihinkin yksiköihin.
- Arviointiryhmä esittää, että tulosrahoituksen periaatteiden soveltamisen helpottamiseksi KOTA-tietokannassa ryhdytään erittelemään yliopistokeskusten tulokset osana emoyliopistojen tuloksia.
- Yliopistokeskukset eivät saisi jäädä liian riippuvaisiksi EU:n rakennerahastoista ottaen huomioon, että on hyvinkin todennäköistä, että rakennerahastojen rahoitus supistuu seuraavalla ohjelmakaudella. Arviointiryhmä toteaa, ettei emoyliopistolta voida tällöin edellyttää kompensoivaa rahoitusta, joka ylittäisi emoyliopiston muulle vastaavalle toiminnalle osoittaman rahoituksen määrän. Sen sijaan syntyneen rahoitusvajeen paikkaamiseen tarvittavina rahoituslähteinä voisivat olla sijaintikaupungit ja alueelliset organisaatiot, valtion suora budjettirahoitus tai lisääntyvä projektirahoitus.

- Yliopistokeskusten tulisikin pyrkiä lisäämään sellaisten projektien määrää, jotka saavat rahoitusta alueen kunnilta, yrityksiltä, TEKESiltä, Suomen Akatemialta ja EU:n tutkimuksen puiteohjelmasta.

8.5 Yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa

Jokaisella yliopistokeskuspaikkakunnalla sijaitsee myös ammattikorkeakoulu. Eräillä alueilla sijaitsee lisäksi sektoritutkimuslaitoksen alueyksikkö. Käytännössä kaikki nämä yksiköt edistävät alueiden tarpeisiin liittyvää tutkimusta ja osin myös koulutusta.

Arviointiryhmä on havainnut, että yliopistokeskukset, ammattikorkeakoulut ja sektoritutkimuslaitokset ovat keskenään yhteistyöhakuisia. Yhteistyötä on jo perinteisesti ollut jonkin verran varsinkin infrastruktuurin osalta, ja kaikilla yliopistokeskuspaikkakunnilla pyrkimyksenä on vahvistaa ja monipuolistaa yhteistyötä edelleen.

Eräät yliopistokeskukset ja ammattikorkeakoulut sijaitsevat jo tällä hetkellä samalla kampuksella; mainittakoon lisäksi, että Mikkeliissä myös Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen alueyksikkö on siirtynyt Mikkelin yliopistokeskuksen kampukselle.

Aiemmat selvitykset

Vuorineuvos Kari Neilimo esittää Seinäjoen kaupunginhallituksen pyytämässä selvityksessä *Framille Seinäjoelta – Korkeakoulumalli Etelä-Pohjanmaan vahvuudeksi* (29.4.2008) Seinäjoen yliopistokeskuksen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun yhteistyön laajentamista ja syventämistä opetuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen alueilla. Hän ehdottaa, että edellämäinittujen korkeakouluyksikköjen strategista johtamista varten perustetaan yhteinen johtamiselin, johon kuuluvat molempien korkeakouluyksiköiden johtajat, Seinäjoen kaupungin edustaja sekä edustajia alueen julkisista rahoittajaorganisaatioista, yrityksistä ja muista korkeakoulutoimintaa tukevista organisaatioista. Tämän johtamiselimien keskeisenä tehtävänä olisi strategisesti kehittää, ohjata ja koordinoida korkeakoulujen toimintaa Etelä-Pohjanmaalla.

Neilimon vision mukaan Etelä-Pohjanmaan korkeakoulutus profiloituu vuoteen 2015 mennessä siten, että ammattikorkeakoulussa painottuu nuorisokoulutus ja yliopistokeskuksessa aikuiskoulutus molempien korkeakoulujen tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan ohella ja siten, että opetus ja tutkimus profiloituvat valituille ydinalueille verkostomaisessa korkeakoulumallissa.

Professori Jorma Rantanen esittää tuoreessa *Sektoritutkimuksen selvitysraportissa* (15.8.2008, *Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 1–2008*) hyvin saman-

suuntaisia ehdotuksia kuin Neilimo. Rantasen käsityksen mukaan yhteistyö yliopistokeskusten, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välillä tulisi järjestää toiminnallisen yhteistyön pohjalta, muun muassa tutkimus- ja tutkimusohjelmayhteistyössä, koulutusyhteistyössä, infrastruktuuriyhteistyössä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Rantanen esittää myös, että mahdollisia tutkimuslaitosten alueellistamishankkeita suunniteltaessa tulisi yhtenä merkittävänä sijaintipaikan kriteerinä käyttää mahdollisuutta hyödyntää niitä synergiaetuja, joita tutkimuslaitosten sijainti yliopiston tai ammattikorkeakoulun kanssa samalla kampuksella tarjoaa.

Nykyistä laajempi ja syvempi yhteistyö tarpeen

Yhteistyötä yliopistokeskusten, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välillä on viime vuosina jonkin verran kehitetty. Arviointiryhmän saaman käsityksen mukaan yhteistyö on kuitenkin vielä vaatimattomalla tasolla.

Arviointiryhmä yhtyy Neilimon ja Rantasen raporteissa esitettyihin käsityksiin ja pitää yliopistokeskusten, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten henkilöstön osaamisen nykyistä syvempää ja laajempaa yhteiskäyttöä ja yksiköiden välistä tehokasta yhteistyötä tarpeellisena. Läheisellä yhteistyöllä voidaan hyödyntää synergia potentiaalia huomattavasti nykyistä paremmin ja lisätä näin aluetta palvelevan toiminnan kustannustehokkuutta.

Arviointiryhmä pitää yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämistä ja rakenteellista kehittämistä keskeisen tärkeänä alueellisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Alueellisen yhteistyön edistäminen ja eri yliopistoyksiköiden toiminnan koordinointi ovat kiireellisimmät tehtävät, eikä arviointiryhmä siksi pidä suotavana uusien yliopistokeskusten perustamista. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä myös yliopisto- ja yliopistokeskuspaikkakuntien ulkopuolella voidaan kehittää ilman yliopistokeskusiakin.

Arviointiryhmä katsoo, että myös opetusministeriön tulee tukea alueellisen yhteistyön laajentamista ja syventämistä. Erityisesti opetusministeriön olisi kannustettava:

- yliopistojen ja ammattikorkeakoulun välistä konkreettista yhteistyötä opetuksen järjestämisessä
- yliopistojen ja ammattikorkeakoulun yhteisiä tutkimushankkeita
- laitteiden, toimitilojen ja kirjastojen yhteiskäyttöä.

Nykyistä laajempi yhteistyö olisi myös yliopistokeskusten kannalta järkevä ja luonteva tapa kehittää toimintaansa ja saavuttaa tutkimuksen ja opetuksen edellyttämä kriittinen massa. Suuremmilla yhteistyöryhmillä ja yksiköillä voitaisiin lisäksi saavuttaa tilanne, jossa tutkimus- ja opetustoiminnot olisivat

alueen kannalta nykyistä vähemmän haavoittuvia esimerkiksi äkillisten henkilövaihdosten tai resurssien supistumisen takia.

Arviointiryhmä esittää, että opetusministeriö edellyttäisi emoyliopistojen, yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen sopivan yhteisten *konsortioiden* muodostamisesta. Konsortioilla tulisi olla yhteinen johtoryhmä ja niiden tehtävänä olisi yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen monipuolisen ja tehokkaan yhteistyön edistäminen opetukseen, tutkimukseen ja infrastruktuuriin liittyvissä toiminnoissa. Myös tutkimuslaitokset voisivat niin halutessaan liittyä konsortiosopimukseen.

Yliopistokeskusten, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten toiminnan koordinoimiseksi ja yhteistyön edistämiseksi alueella tulisi myös olla yhteinen korkeakoulu- ja tutkimustoimintaa edistävä strateginen elin, jolla olisi käytössään varoja yhteistyöhankkeiden tukemiseksi.

Suosituksia:

- Opetusministeriön tulisi aluekehityksen edistämiseksi kannustaa ja tukea yliopistokeskusten, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten monipuolista ja tehokasta yhteistyötä opetukseen, tutkimukseen ja infrastruktuuriin liittyvissä toiminnoissa.
- Korkeakoululaitoksen rakenteellisen kehittämisen edistyessä arviointiryhmä katsoo, että alueellisen yhteistyön edistäminen sekä ammattikorkeakoulujen ja eri yliopistoyksiköiden toiminnan koordinointi ovat kiireellisimmät tehtävät. Arviointiryhmä ei tästä syystä pidä perusteltuna uusien yliopistokeskusten perustamista vaan katsoo, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä myös yliopisto- ja yliopistopaikkakuntien ulkopuolella voidaan muutenkin kehittää.
- Arviointiryhmä esittää, että opetusministeriö kannustaa emoyliopistoja, yliopistokeskuksia ja ammattikorkeakouluja yhteisten *konsortioiden* muodostamiseen. Myös tutkimuslaitokset voisivat niin halutessaan liittyä konsortiosopimukseen.

LIITE 1: Yliopistokeskukset vuonna 2007

Lähde: Itsearviointiraportit

	Kajaani	Kokkola	Lahti	Mikkeli	Pori	Seinäjoki
Henkilökunta	269	95	204	223	220	108
Opiskelijat	3469	4757	6187	6085	3689	3434
Suoritetut maisterin tutkinnot	103	23	49	35	93	47
(2006)	(136)	(47)	(51)	(0)	(90)	(0)
Suoritetut tohtorin tutkinnot	2	1	3	1	2	4
(2006)	(2)	(4)	(4)	(1)	(3)	(2)
<i>Kokonais- rahoitus</i>	<i>17 milj. e</i>	<i>5,9 milj. e</i>	<i>17 milj. e</i>	<i>18 milj. e</i>	<i>13,9 milj. e²</i>	<i>6,1 milj. e</i>

² Kokonaisrahoituksesta puuttuvat Porin yliopistokeskuksen maksupalvelut (vrt. liite 2, taulukko 3).

LIITE 2: Yliopistokeskusten rahoitus vuonna 2007

Taulukkojen 1–4 luvut perustuvat yliopistokeskuksilta saatuihin tietoihin, joita arviointiryhmä kuitenkin on jäsentänyt jonkin verran uudelleen vertailukelpoisuuden parantamiseksi. On otettava huomioon, että taulukossa esitettävät luvut eivät välttämättä täsmää kunkin yliopistokeskuksen kokonaisrahoituksen kanssa, sillä luvuista puuttuvat mm. Suomen Akatemian tutkijoiden virat ja erilaisten säätiöiden myöntämät apurahat.

Taulukko 1. Perusrahoitus ja siihen rinnastettava rahoitus 2007

Perusrahoituksella tarkoitetaan tässä muuta kuin projektirahoitusta, kuten esimerkiksi yliopistojen pysyväisluonteista toimintamenorahoitusta, kuntien pitkäaikaisiin sopimuksiin perustuvaa rahoitusta, (lahjoitus)professuurien, laitteiden, tilojen ym. rahoitusta.

1000 EUR

	Kajaani	Kokkola	Lahti	Mikkeli	Pori	Seinäjoki
1. Opm:n yliopisto- keskusrahoitus	500	500	500	670	655	579
– kehittäminen	500	500	500	500	500	500
– koordinointi				170	155	79
2. Emoyliopistojen osoittama rahoitus	7 284	1 820	2 451	4 273	6 450 ³	1 219
3. Kuntarahoitus	489	820	2 858	185	824	407
– sopimuksen mukainen rahoitus	374	700	2 140		717	
– lahjoitus- professuurit	115	120	532	25	15	
– tilat ja laitteet			186	160	92	
4. Yritysrahoitus	57	90	232	25	49	(241) ⁴
– lahjoitus- professuurit	57	90	232	25	16	(241)
5. Säätiöt		90		25 ⁵	16 ⁶	
– lahjoitus- professuurit		90		25	16	
<i>Yhteensä</i>	<i>8 330</i>	<i>3 320</i>	<i>6 041</i>	<i>5 178</i>	<i>7 994</i>	<i>2 205</i>

³ Sisältää OPM:n Turun yliopiston lääketieteelliselle koulutukselle osoittaman määrärahan 757 500 euroa

⁴ Yritysten rahoitus koostuu useasta lyhytaikaisesta sopimuksesta

⁵ Lahjoitusprofessuurien kustannusten jakaminen

⁶ Lahjoitusprofessuurien kustannusten jakaminen

Taulukko 2. Projektirahoitus 2007

1000 EUR

	Kajaani	Kokkola	Lahti	Mikkeli	Pori	Seinäjoki
1. TEKES	424	10	64	250	546	181
2. Suomen Akatemia	158	10	202	194	129	260
3. EU:n tutkimuksen puiteohjelmat	108		110	266		57
4. EU:n koulutusohjelmat		20	40	30		41
5. EU:n rakennerahastot	2 645	740	5 403	7 473	3 994	1 744
– EU + valtio	2 199	440	4 054	6 077	3 047	1 176
– kunnat	382	200	842	604	654	327
– yritykset	64	100	507	792	293	241 ⁷
6. Muu projektirahoitus	3 340	60	2 464	1 114	1 197	872
<i>Yhteensä</i>	<i>6 675</i>	<i>840</i>	<i>8 283</i>	<i>9 327</i>	<i>5 866</i>	<i>3 155</i>

Taulukko 3. Maksupalvelutulot 2007

1000 EUR

	Kajaani	Kokkola	Lahti	Mikkeli	Pori	Seinäjoki
Liiketaloudelliset maksupalvelutulot (täydennyskoulutus, palvelujen myynti)	695	500	2 717	2 951	920	459
Julkisoikeudelliset maksupalvelutulot (avoimen yliopiston opintomaksut)	66	200	32	19	41	70
<i>Yhteensä</i>	<i>761</i>	<i>700</i>	<i>2 749</i>	<i>2 970</i>	<i>961</i>	<i>529</i>

Taulukko 4. Rahoitusrakenne

1000 EUR

	Kajaani	Kokkola	Lahti	Mikkeli	Pori	Seinäjoki
Perusrahoitus	8 330 (52,8 %)	3 320 (68,3 %)	6 041 (35,4 %)	5 178 (29,6 %)	7 994 (54,0 %)	2 205 (37,4 %)
Projektirahoitus	6 675 (42,3 %)	840 (17,3 %)	8 283 (48,5 %)	9 327 (53,9 %)	5 866 (39,5 %)	3 155 (53,6 %)
Maksupalvelutulot	761 (4,9 %)	700 (14,4 %)	2 749 (16,1 %)	2 970 (17,0 %)	961 (6,5 %)	529 (9,0 %)
<i>Yhteensä</i>	<i>15 766</i> <i>(100 %)</i>	<i>4 860</i> <i>(100 %)</i>	<i>17 073</i> <i>(100 %)</i>	<i>17 475</i> <i>(100 %)</i>	<i>14 821</i> <i>(100 %)</i>	<i>5 889</i> <i>(100 %)</i>

⁷ 241 000 eurolla katetaan lahjoitusprofessuureja

LIITE 3: Itsearviointikysymykset

1. Yliopistokeskuksen toimintaympäristö

- 1.1. Arvioikaa yliopistokeskuksenne toimintaa suhteessa sen perustamisen yhteydessä asetettuihin tavoitteisiin vrt. Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistio. OPM 2001: 28. Miten tavoitteet ovat toteutuneet: missä tavoitteissa yliopistokeskus on menestynyt hyvin, ja missä on ollut ongelmia?
- 1.2. Arvioikaa yliopistokeskuksenne nykyistä toimintaympäristöä alueellisen korkeakoulutoiminnan kannalta.
- 1.3. Arvioikaa yliopistokeskusten roolia yleisesti ottaen suomalaisessa yliopistopolitiikassa, ja mikä on yliopistokeskuksenne rooli tässä.
- 1.4. Minkälaisia koulutus- ja tutkimusrooleja yliopistokeskuksellanne on?
- 1.5. Mitkä ovat yliopistokeskusjärjestelmän (oman yliopistokeskuksen kannalta arvioituna) saavutukset, ongelmat ja kehittämishaasteet tämän hetken tiedon perusteella?
- 1.6. Mitkä ovat yliopistokeskuksen tärkeimmät tavoitteet tällä hetkellä?
- 1.7. Minkälaisena näette yliopistokeskuksenne tulevaisuuden?

2. Koulutus

- 2.1. Arvioikaa yliopistokeskuksen tarjoaman koulutuksen laajuutta, tehokkuutta ja laatua.
- 2.2. Arvioikaa koulutuksen sisäänottojen onnistuneisuutta.
- 2.3. Minkälainen on yliopistokeskuksen alueellinen koulutustarjonta ja sen suhde muuhun alueen korkea-asteen koulutukseen? Tarkastelkaa kysymystä myös
 - a) kokonaisten tutkintojen suorittamisen kannalta
 - b) muun koulutuksen kannalta
- 2.4. Miten hyvin uudet maisteriohjelmat ovat toteutuneet yliopistokeskusten kannalta?
- 2.5. Kuvatkaa opiskelijaprofiilianne. (missä opiskelijat ovat käyneet koulua, minkä ikäisenä opiskelu aloitetaan, kuinka suuri osuus valmistuu)
- 2.6. Miten valmistuneet työllistyvät ja mihin he ensisijaisesti sijoittuvat?

3. Tutkimus- ja kehittämistyö

- 3.1. Arvioikaa tutkimus- ja kehitystyön sekä projektitoiminnan toteutumista sekä merkitystä yliopistokeskukselle ja alueelle.
- 3.2. Arvioikaa perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen osuutta tutkimuksessa.
- 3.3. Miten tutkimus kytkeytyy opetukseen yliopistokeskuksessanne?
- 3.4. Arvioikaa yliopistokeskuksen tieteellisen tuotannon määrää ja laatua. Tilasto on pyydetty erikseen.
- 3.5. Arvioikaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteistyötä ja työnjakoa suhteessa alueen ammattikorkeakoulujen vastaavaan toimintaan.
- 3.6. Miten ulkopuolisen rahoituksen määrä tutkimus- ja kehittämistyössä on kehittynyt ja mitkä ovat tärkeimmät rahoituslähteet?

- 3.7. Kuvatkaa ja arvioikaa, kuinka merkittävä rooli yliopistokeskuksen henkilökunnan osallistumisella asiantuntijoina ja/tai päättäjinä on osaamiskeskusten, rakenteilla olevien SHOKkien, tiedepuistojen, teknologiakyläiden, yritysten ja julkisen hallinnon organisaatioiden toiminnassa.

4. Yhteistyö ja työnjako

- 4.1. Arvioikaa yliopistokeskuksen yhteistyötä alueen kuntien kanssa. Käytännön esimerkit ovat tervetulleita.
- 4.2. Arvioikaa yliopistokeskuksen yhteistyötä alueen elinkeinoelämän ja kanssa. Käytännön esimerkit ovat tervetulleita.
- 4.3. Arvioikaa yliopistokeskuksen yhteistyötä ja työnjakoa alueen ammattikorkeakoulujen kanssa. Miten yhteistyötä voitaisiin kehittää?
- 4.4. Arvioikaa yliopistokeskuksen ja emoyliopistojen välistä suhdetta (molempiin suuntiin). Näkökulmana myös koordinaatioyliopisto ja muut osallistuvat yliopistot.
- 4.5. Millä tavoin koulutuksen ja tutkimuksen laadunvarmistus/laadun kehittäminen/laadun ylläpito toteutuu suhteessa emoyliopistoihin?
- 4.6. Miten yliopistokeskuksen strateginen suunnittelu toteutuu emoyliopistojen kanssa?
- 4.7. Miten yliopistokeskuksen toiminnan tuottama oletettu synergiaetu on saavutettu?
- 4.8. Arvioikaa mahdollista päällekkäistä koulutustarjontaa alueellanne.
- 4.9. Arvioikaa kansainvälistä yhteistyötä. Miten se on toteutunut yliopistokeskuksissa?
- 4.10. Miten yliopistokeskukset ovat ottaneet osaa emoyliopistojen koulutusala-arviointeihin ja toisaalta tutkimuksen arviointeihin?
- 4.11. Miten yliopistokeskuksen strategista kehittämistä toteutetaan ja kuka päättää kehittämislinjauksista ja kehittämisestä?
- 4.12. Arvioikaa, minkälaista on yliopistokeskuksen sisäinen yhteistyö sekä sen aikaansaama uusi yhteistyö emoyliopistojen kanssa.
- 4.13. Miten yliopistokeskuksen toiminta on kytketty emoyliopistojen tiedeyhteisöön?
- 4.14. Miten opiskelijoiden kiinnittyminen yliopistoyhteisöön tapahtuu yliopistokeskuksissa?
- 4.15. Esittäkää näkemyksenne seuraaviin KESU:n lausumiin. Mitä muutoksia ne merkitsisivät nykyiseen tilanteeseen?
- KESU 2007–2012 (24)
- Yliopistokeskuksia kehitetään aikuisväestön osaamisen nostamisen alueellisina resurssi- ja koordinaatiokeskuksina, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä alueen ja sen yritysten kanssa.
- KESU 2007–2012 (24–25)
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen hallinnollisen yhteistyön tiivistäminen ja yhteinen strateginen päätöksenteko ovat tavoiteltavia erityisesti heikoman väestökehityksen alueilla. Yliopistokeskustoimijoiden yhteistyösopimukset uudistetaan niin, että myös ammattikorkeakoulut voivat tulla niihin mukaan.

5. Rahoitus

- 5.1. Miten rahoitukseen liittyvät ja muut toiminnan keskeiset tunnusluvut ovat muuttuneet Porasen raportin (2006) jälkeen? (vrt. tilastokysymykset taulukko 1.–6.).
- 5.2. Miten emoyliopistoissa otetaan rahanjaossa huomioon yliopistokeskuksenne tehtävä ja resurssit?
- 5.3. Mitkä ovat taloushallinnon ja muun hallinnon järjestelmien yhtenevyys/toimivuus emoyliopistojen kanssa?
- 5.4. Arvioikaa kokonaisuudessaan ulkopuolisen rahoituksen saamista ja rahoituslähteitä.

6. Alueellinen vaikuttavuus

- 6.1. Mitä alueellisen vaikuttavuuden indikaattoreita yliopistokeskus käyttää ja minäkalaisia ovat indikaattorien tulokset?
- 6.2. Kuvatkaa yliopistokeskuksen alueellisen vaikuttavuuden toteutumista indikaattorien lisäksi.
- 6.3. Miten merkittävänä pidätte yliopistokeskuksenne alueellisen vaikuttavuuden toteutumista?
- 6.4. Mitkä seikat vahvistavat/heikentävät aluevaikuttavuuden toteutumista?
- 6.5. Arvioikaa, miten alueellinen vaikuttavuus voisi toteutua muulla tavoin kuin yliopistokeskusten kautta.
- 6.6. Arvioikaa, miten yliopistokeskus on pystynyt organisoimaan toiminnan, jossa emoyliopistojen muu kuin yliopistokeskuspaikkakunnalla tapahtuva osaaminen on saatu hyödynnetyksi alueella.

7. Mitä muuta tahansa, arviointiin liittyvää palautetta

Esimerkiksi, mihin toivotte arvioinnissa ja arviointivierailulla kiinnitettävän huomiota.

LIITE 4: Käytetyt lähteet

AMKOTA-tietokanta.

Elinikäinen oppiminen yliopistoissa. OPM 2005: 38.

Kinnunen, J., Eskelinen, H., Lehto, E. & Karjalainen-Jurvelin, R. 2004. Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkosto Epanet – enemmän kuin yliopistokeskus. Arviointiryhmän raportti 2004. Tampere University Press.

Korkeakoulujen alueellinen yhteistyö. Tampereen yliopisto. 2008.

Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistio. OPM 2001: 28.

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet. Keskustelumuistio 8.3.2006. OPM 2006: 2.

Koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia vuoteen 2013. OPM 2003: 40.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. OPM.

Lisää liiketoimintaosaamista korkeakouluista. Liiketoimintaosaamisen selvitysryhmän raportti. OPM 2007: 38.

Neilimo, K. 2008. Framille Seinäjoelta – Korkeakoulumalli Etelä-Pohjanmaan vahvuudeksi.

Opetusministeriö. Määrärahan osoittaminen yliopistokeskuksille 2007.

Opetusministeriön politiikka-analyyseja 2008:3.

Opettajankoulutus 2020. OPM 2007: 44.

Pellinen, R., Liikanen, A. & Kalliokoski, P. (eds.). 2008. Evaluation of the Research Activities at Kuopio University, Kuopio, Finland, During the Years 2000–2006. Kuopion yliopiston julkaisuja F.Yliopistotiedot 46, Kuopio.

Poranen, A. 2006. Yliopistokeskusten rahoitus selvitys. Selvitys yliopistokeskusten rahoituksesta sekä rahoituksen kehittämislinoista. Oulun yliopisto. Kajaanin yliopistokeskus.

Pääministeri Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma 2007.

Päätös opetusministeriön ja yliopistojen välisestä tulosohtausjärjestelmästä ja toimintamienorahoituksen muodostumisperusteista sopimuskaudelle 2007–2009.

Rantanen, J. 2008. Sektoritutkimuksen selvitysraportti. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 1:2008.

Rantanen, J. 2008. Selvitysraportti. Kajaanin alueen korkeakoulujen tutkimus-, koulutus- ja kehittämissyhteistyön rakenteellisesta ja toiminnallisesta tehostamisesta.

Ritsilä, J. & Nieminen, M. & Sotarauta, M. 2007. Yliopistojen yhteiskunnallinen vuoro-vaikutus. Arviointimalli ja näkemyksiä yliopistojen rooleihin. OPM 2007:22

University of Oulu. 2008. Research Assessment Exercise 2007. Research Evaluation of the University of Oulu 2007. Panel Reports.

Valtiontilintarkastajien kertomus 2004. Otteita tilintarkastuskertomuksesta. Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/2005 vp. Valtiontilintarkastajien kertomus 2004. VaVM 2/2005 vp _ K 17/2004 vp.

Virtanen, I., Korpimäki, E. & Mäntylä, M. 2006. Kohti Etelä-Savon yliopistollista koulutus-, tutkimus- ja asiantuntijakeskusta. Mikkelin yliopistokeskuksen arviointi. Yliopistojen yhteiskunnallinen vuoro-vaikutus. Arviointimalli ja näkemyksiä yliopistojen rooleihin. OPM 2007: 22.

Yliopistot 2006. Vuosikertomus – OPM.

TIIVISTELMÄ

Julkaisija

Korkeakoulujen arviointineuvosto

Julkaisun nimi

Lisää yhteistyötä alueiden parhaaksi. Yliopistokeskusten arviointi

Tekijät

Elisabeth Helander, Johanna Ahola, Jussi Huttunen, Markku Lahtinen, Paavo Okko, Heikki Suomalainen, Ilkka Virtanen, Karl Holm & Kirsi Mustonen

Tiivistelmä

Opetusministeriö esitti KKA:lle keväällä 2007 yliopistokeskusten arviointia. KKA asetti arviointiryhmän keväällä 2008. Yliopistokeskusten arviointi on ns. koulutuspoliittinen teema-arviointi, jonka tavoitteeksi asetettiin *tiedon tuottaminen yliopistokeskusten kehittämiseen*. Arvioinnin kohteiksi määriteltiin yliopistokeskuksille tehdyn verkkokyselyn pohjalta yliopistokeskusten toimintaympäristö, niiden koulutus, tutkimus ja kehittämistyö, yhteistyö ja työnjako sekä rahoitus ja alueellinen vaikuttavuus. Arvioinnin tulokset perustuvat yliopistokeskusten tuottamiin itsearviointiraportteihin ja pyydettyyn lisäaineistoon, arviointivierailuihin ja niiden yhteydessä toteutettuihin haastatteluihin sekä rehtori- ja opiskelijakyselyihin.

Arviointiryhmän käsityksen mukaan kaikki yliopistokeskukset ovat hoitaneet alueellisen tehtävänsä hyvin. Yliopistokeskusten antamalla aikuiskoulutuksella on huomattavaa alueellista lisäarvoa, ja arviointiryhmä pitääkin aikuiskoulutusta yliopistokeskusten keskeisenä tehtävänä. Myös säännöllisin väliajoin toistettavat maisteriohjelmat soveltuvat hyvin yliopistokeskusten tehtäviksi. Sen sijaan ylioppilaspohjainen kandidaattikoulutus ei arviointiryhmän käsityksen mukaan ole yliopistokeskuksille ensisijainen eikä luonteva tehtävä, koska yliopistokeskusten on vaikea tarjota opiskelijoille riittävästi vaihtoehtoisia opintopolkuja ja sivuaineita.

Yliopistokeskusten toiminnan keskeisenä rajoitteena on verraten niukka tutkijakoulutuksen saaneiden henkilöiden määrä, mikä asettaa toiminnan laajuudelle ja laadulle rajoituksia. Menestyksellinen tutkimustoiminta edellyttää tutkimusryhmiltä kriittistä massaa. Arviointiryhmän käsityksen mukaan kullekin yliopistokeskukselle tulee laatia kattava tutkimusstrategia, jonka perusteella yliopistokeskuksessa harjoitettava tutkimus fokusoidaan nykyistä rajatummille tutkimusaloille. Tutkimukselle ja alueelliselle yhteistyölle on eduksi, jos tutkimusryhmissä toimii alan asiantuntijoita myös alueen ammattikorkeakoulusta ja alueella toimivista sektoritutkimusyksiköistä.

Yliopistokeskusten tulisi pystyä toimimaan joustavasti, nopeasti ja innovatiivisesti opetuksensa ja tutkimuksensa laatua jatkuvasti kehittäen. Tämä edellyttää yliopistokeskusten profilointia, niiden tutkimustoiminnan fokusointia ja opetuksen yhteissuunnittelua. Yliopistokeskusten tulisi pyrkiä edistämään eri yliopistojen edustamien alojen ja asiantuntijoiden tiivistä yhteistyötä, jotta eri alojen synergiamahdollisuuksia voidaan hyödyntää ja jotta opiskelijat voivat joustavasti yhdistellä eri emoyliopistojen opetustarjontaa.

Arviointiryhmä suosittelee, että kaikki emoyliopistot soveltaisivat samoja rahoitusperiaatteita yliopistokeskuksiin kuin yliopistojen muihinkin yksiköihin. Tulorahoituksen periaatteiden soveltamisen ja alueellisen toiminnan kustannustehokkuuden arvioimisen helpottamiseksi KOTA-tietokannassa tulisi eritellä yliopistokeskusten tulokset osana emoyliopistojen tuloksia.

Yliopistokeskukset eivät saisi jäädä liian riippuvaisiksi EU:n rakennerahastoista ottaen huomioon, että on hyvinkin todennäköistä, että rakennerahastojen rahoitus supistuu seuraavalla ohjelmakaudella. Arviointiryhmä toteaa, ettei emoyliopistolta voida tällöin edellyttää kompensoivaa rahoitusta, joka ylittäisi emoyliopiston muulle vastaavalle toiminnalle osoittaman rahoituksen määrän. Sen sijaan syntyneen rahoitusvajeen paikkaamiseen tarvittavana rahoituslähteinä voisivat olla sijaintikaupungit ja alueelliset organisaatiot, valtion suora budjettirahoitus tai lisääntyvä projektirahoitus. Yliopistokeskusten tulisi pyrkiä lisäämään erityisesti sellaisten projektien määrää, jotka saavat rahoitusta alueen kunnilta, yrityksiltä, TEKESiltä, Suomen Akatemialta ja EU:n tutkimuksen puiteohjelmasta.

Arviointiryhmä pitää yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämistä ja rakenteellista kehittämistä keskeisenä tärkeänä alueellisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Alueellisen yhteistyön edistäminen ja eri yliopistoyksiköiden toiminnan koordinointi ovat kiireellisimmät tehtävät, eikä arviointiryhmä siksi pidä suotavana uusien yliopistokeskusten perustamista. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä myös yliopisto- ja yliopistokeskuspaikkakuntien ulkopuolella voidaan kehittää ilman yliopistokeskuksiakin.

Arviointiryhmä katsoo, että myös opetusministeriön tulee tukea alueellisen yhteistyön laajentamista ja syventämistä sekä emoyliopistojen, yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen yhteisten *konsortioiden* muodostamista. Erityisesti opetusministeriön olisi kannustettava yliopistokeskuksia ja ammattikorkeakouluja konkreettiseen yhteistyöhön opetuksen järjestämisessä, yhteisiin tutkimushankkeisiin sekä laitteiden, toimitilojen ja kirjastojen yhteiskäyttöön.

Avainsanat

Arviointi, yliopistokeskus, yliopisto, ammattikorkeakoulu

SAMMANDRAG

Utgivare

Rådet för utvärdering av högskolorna

Publikation

Ökat samarbete för regionernas bästa. Utvärdering av universitetscentren

Författare

Elisabeth Helander, Johanna Ahola, Jussi Huttunen, Markku Lahtinen, Paavo Okko, Heikki Suomalainen, Ilkka Virtanen, Karl Holm & Kirsi Mustonen

Abstrakt

Våren 2007 föreslog undervisningsministeriet för Rådet för utvärdering av högskolorna en utvärdering av universitetscentren. Rådet för utvärdering av högskolorna tillsatte en utvärderingsgrupp våren 2008. Utvärderingen av universitetscentren är en s.k. utbildningspolitisk temautvärdering. Som mål för utvärderingen ställdes att ta fram *information för utveckling av universitetscentren*. Utgående från en webbenkät till universitetscentren fastställdes att utvärderingen skulle omfatta universitetscentrens verksamhetsmiljö, utbildningen, forsknings- och utvecklingsverksamheten, samarbetet och arbetsfördelningen samt finansieringen och den regionala slagkraften. Utvärderingsresultaten grundar sig på universitetscentrens självvärderingsrapporter och begärt tilläggsmaterial, utvärderingsbesök och intervjuer i samband med dessa samt enkäter riktade till rektorer och studerande.

Universitetscentren har skött sina regionala uppgifter väl och särskilt har den vuxenutbildning som universitetscentren tillhandahåller ett betydande regionalt mervärde. Utvärderingsgruppen anser därför vuxenutbildningen vara en central uppgift för universitetscentren. Också de magisterprogram som regelbundet upprepas lämpar sig bra för universitetscentren. Däremot anser utvärderingsgruppen att den studentexamensbaserade kandidatutbildningen inte utgör någon primär eller naturlig uppgift för universitetscentren, eftersom universitetscentren har svårt att erbjuda studerandena tillräckligt med alternativa studievägar och biämnena.

Universitetscentrens verksamhet begränsas i väsentlig grad av det jämförelsevis knappa antalet personer med forskarutbildning, vilket ställer gränser för verksamhetens omfattning och kvalitet. Framgångsrik forskning kräver att forskningsgrupperna omfattar en kritisk massa. Enligt utvärderingsgruppens uppfattning borde varje universitetscenter utarbeta en heltäckande forskningsstrategi som bas för fokusering av forskningen vid universitetscentren på mer begränsade forskningsområden än idag. För forskningen och det regionala samarbetet är det en fördel om det i forskningsgrupperna också ingår specialister från den regionala yrkeshögskolan och regionens sektorforskningsenheter.

Universitetscentren bör kunna fungera flexibelt, snabbt och innovativt och ständigt utveckla sin undervisning och forskning. Detta förutsätter att universitetscentren profileras, forskningsverksamheten fokuseras och undervisningen samplaneras. Universitetscentren bör främja ett nära samarbete mellan disciplinerna och specialisterna vid de olika universiteterna. Därigenom kan synergimöjligheterna mellan olika discipliner utnyttjas och studerandena flexibelt kombinera utbildningsutbudet vid de olika moderuniversiteterna.

Utvärderingsgruppen rekommenderar att alla moderuniversitet tillämpar samma finansieringsprinciper på universitetscentren som på universitetens övriga enheter. För att underlätta tillämpningen av resultatfinansieringsprinciperna och utvärderingen av den regionala verksamhetens kostnadseffektivitet bör universitetscentrens resultat i databasen KOTA specificeras som en del av moderuniversitetens resultat.

Universitetscentren borde inte bli alltför beroende av EU:s strukturfonder med beaktande av att finansieringen från strukturfonderna sannolikt kommer att minska under nästa programperiod. Utvärderingsgruppen konstaterar att ett moderuniversitet i detta fall inte kan förutsättas bistå med kompenserande finansiering som överstiger det finansieringsbelopp som moderbolaget anvisar annan motsvarande verksamhet. Finansieringskällor som behövs för att täcka finansieringsunderskottet kunde i stället vara förläggningsstäderna och de regionala organisationerna, direkt finansiering via statsbudgeten eller ökad projektfinsiering. Universitetscentren borde i synnerhet arbeta för att öka antalet sådana projekt som erhåller finansiering från kommunerna i regionen, företagen, TEKES, Finlands Akademi och EU:s ramprogram för forskning.

Utvärderingsgruppen anser att det med hänsyn till ökad regional slagkraft är av central betydelse att samarbetet mellan universitetscentren och yrkeshögskolorna intensifieras och utvecklas strukturellt. De mest brådskande uppgifterna består i att främja det regionala samarbetet och samordna universitetens verksamhet, och utvärderingsgruppen anser det därför inte önskvärt att nya universitetscentra etableras. Samarbetet mellan universiteterna och yrkeshögskolorna även utanför universitets- och universitetscenterorterna kan utvecklas också utan ytterligare universitetscentra.

Utvärderingsgruppen anser att också undervisningsministeriet bör stödja ett utvidgat och fördjupat regionalt samarbete samt uppkomsten av gemensamma *konsortier* bestående av moderuniversiteterna, universitetscentren och yrkeshögskolorna. Framför allt borde undervisningsministeriet uppmuntra universitetscentren och yrkeshögskolorna till konkret samarbete kring anordnandet av undervisning, gemensamma forskningsprojekt samt sambruk av utrustning, lokaler och bibliotek.

Nyckelord

Utvärdering, universitetscenter, universitet, yrkeshögskola

ABSTRACT

Published by

The Finnish Higher Education Evaluation Council FINHEEC

Name of publication

Increasing cooperation to benefit regions. An evaluation of the university consortia in Finland

Authors

Elisabeth Helander, Johanna Ahola, Jussi Huttunen, Markku Lahtinen, Paavo Okko, Heikki Suomalainen, Ilkka Virtanen, Karl Holm & Kirsi Mustonen

Abstract

In the spring of 2007, the Ministry of Education proposed that the Finnish Higher Education Evaluation Council undertake an evaluation of university consortia. This thematic education policy evaluation is geared *towards producing information useful to the development of the consortia*. Based on a web-based consultation, the evaluation targeted the operational environment, education, R&D, cooperation and division of labour, funding, and the regional impact of the consortia. The findings are based on self-evaluations, additional material requested, site visits, and web-based questionnaires to Rectors and students.

The evaluation team concludes that the university consortia have successfully fulfilled their regional policy mission. In particular, the evaluation team found that adult education provided by the university consortia generates substantial added value in terms of regional development. Consequently, the team considers adult education to be their key mission. Similarly, the university consortia seem well suited to organise Master programmes when arranged in a regular manner. However, the evaluation team does not regard Bachelor level education as a primary or even natural task for the consortia, as they often cannot offer sufficient alternatives to the students in the availability of study paths and minor subjects.

A crucial weakness of the university consortia is that they have only limited staff with research training. This restricts the scope and quality of their activities. In order to conduct successful research, a minimum group size is required to achieve critical mass. The evaluation team recommends that each university consortium draws up a comprehensive research strategy to focus their research into selected key research areas. The team further recommends that experts from polytechnics and sector research units be included in the research groups for the benefit of the development of research and regional cooperation.

The university consortia should operate in a flexible, rapid and innovative manner, constantly striving to enhance the quality of their education and research. This mandates a clear profile, focused research and joint curriculum planning. A consortium should promote close cooperation between subjects as well as between experts from partner universities. This facilitates better use of their synergies and enables students to combine course offerings from the partner universities.

The evaluation team recommends all partner universities to apply the same funding principles to their consortia as to their other units. To make it possible to properly assess performance and cost-effectiveness of regional activities, the KOTA (national university result) database should break down results per consortium within the listing of each partner university.

The university consortia should not remain too dependent on the EU Structural Funds due to the high probability that this funding may be reduced during the next programme period. The evaluation team notes that the partner universities cannot be expected to provide compensating funding in excess of funding allocated to other corresponding units. Instead, possible sources for filling the funding gap should be considered. These include the towns where the consortia are located, regional organisations and national budget funding or project funding. In particular, the consortia should seek to increase the number of projects receiving funds from municipalities and businesses in the region, TEKES, the Academy of Finland and the EU Framework programme for research.

For the purpose of increased regional impact the evaluation team considers it to be of vital importance that the university consortia and polytechnics step up their mutual cooperation and structural development. It is urgent to strengthen regional cooperation and to coordinate the operations of the different university units. Therefore, the evaluation team does not consider establishing new university consortia advisable. Cooperation between universities and polytechnics outside the university and consortia towns can be developed without additional university consortia.

The evaluation team recommends the Ministry of Education to promote the expansion and deepening of regional cooperation and to support the universities, university consortia and polytechnics to set up undertakings through formal agreements. In particular, the Ministry should encourage the university consortia and polytechnics to enter into concrete cooperation with the goal of arranging joint curriculum, joint research projects as well as joint use of equipment, facilities and libraries.

Keywords

Evaluation, university consortium, university, polytechnic

KORKEAKOULUJEN ARVIOINTINEUVOSTON JULKAISUJA

PL 133, 00171 HELSINKI • Puh. 09-1607 6913 • Fax 09-1607 6911 • www.kka.fi

- 1:2000** Lehtinen, E., Kess, P., Stähle, P. & Urponen, K.: Tampereen yliopiston opetuksen arviointi
- 2:2000** Cohen, B., Jung, K. & Valjakka, T.: From Academy of Fine Arts to University. Same name, wider ambitions
- 3:2000** Goddard, J., Moses, I., Teichler, U., Virtanen, I. & West, P.: External Engagement and Institutional Adjustment: An Evaluation of the University of Turku
- 4:2000** Almefelt, P., Kekäle, T., Malm, K., Miikkulainen, L. & Pehu-Voima, S.: Audit of Quality Work. Swedish Polytechnic, Finland
- 5:2000** Harlio, R., Harvey, L., Mansikkamäki, J., Miikkulainen, L. & Pehu-Voima, S.: Audit of Quality Work. Central Ostrobothnia Polytechnic
- 6:2000** Moitus, S. (toim.): Yliopistokoulutuksen laatuysiköt 2001–2003
- 7:2000** Liuhanen, A.-M. (toim.): Neljä aikuiskoulutuksen laatuyltiopistoa 2001–2003
- 8:2000** Hara, V., Hyvönen, R., Myers, D. & Kangasniemi, J. (Eds.): Evaluation of Education for the Information Industry
- 9:2000** Jussila, J. & Saari, S. (Eds.): Teacher Education as a Future-moulding Factor. International Evaluation of Teacher Education in Finnish Universities
- 10:2000** Lämsä, A. & Saari, S. (toim.): Portfolioista koulutuksen kehittämiseen. Ammatillisen opettajankoulutuksen arviointi
- 11:2000** Korkeakoulujen arviointineuvoston toimintasuunnitelma 2000–2003
- 12:2000** Finnish Higher Education Evaluation Council Action Plan for 2000–2003
- 13:2000** Huttula, T. (toim.): Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysiköt 2000
- 14:2000** Gordon, C., Knodt, G., Lundin, R., Oger, O. & Shenton, G.: Hanken in European Comparison. EQUIS Evaluation Report
- 15:2000** Almefelt, P., Kekäle, T., Malm, K., Miikkulainen, L. & Kangasniemi, J.: Audit of Quality Work. Satakunta Polytechnic
- 16:2000** Kells, H.R., Lindqvist, O.V. & Premfors, R.: Follow-up Evaluation of the University of Vaasa. Challenges of a small regional university
- 17:2000** Mansikkamäki, J., Kekäle, T., Miikkulainen, L., Stone, J., Tolppi, V.-M. & Kangasniemi, J.: Audit of Quality Work. Tampere Polytechnic
- 18:2000** Baran, H., Gladrow, W., Klaudy, K., Locher, J. P., Toivakka, P. & Moitus, S.: Evaluation of Education and Research in Slavonic and Baltic Studies
- 19:2000** Harlio, R., Kekäle, T., Miikkulainen, L. & Kangasniemi, J.: Laatutyön auditointi. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
- 20:2000** Mansikkamäki, J., Kekäle, T., Kähkönen, J., Miikkulainen, L., Mäki, M. & Kangasniemi, J.: Laatutyön auditointi. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu
- 21:2000** Almefelt, P., Kantola, J., Kekäle, T., Papp, I., Manninen, J. & Karppanen, T.: Audit of Quality Work. South Carelia Polytechnic
- 1:2001** Valtonen, H.: Oppimisen arviointi Sibelius-Akatemiassa
- 2:2001** Laine, I., Kilpinen, A., Lajunen, L., Pennanen, J., Stenius, M., Uronen, P. & Kekäle, T.: Maanpuolustuskorkeakoulun arviointi
- 3:2001** Vähäpassi, A. (toim.): Erikoistumisopintojen akkreditointi
- 4:2001** Baran, H., Gladrow, W., Klaudy, K., Locher, J. P., Toivakka, P. & Moitus, S.: Экспертиза образования и научно-исследовательской работы в области славистики и баллистики (Ekspertiza obrazovaniija i nauc'no-issledovatelskoj raboty v oblasti slavistiki i baltistiki)
- 5:2001** Kinnunen, J.: Korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Kriteerejä vuorovaikutteisuuden arvottamiselle
- 6:2001** Löfström, E.: Benchmarking korkeakoulujen kielenopetuksen kehittämisessä
- 7:2001** Kaartinen-Koutaniemi, M.: Korkeakouluopiskelijoiden harjoittelun kehittäminen. Helsingin yliopiston, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Lahden ammattikorkeakoulun benchmarking-projekti
- 8:2001** Huttula, T. (toim.): Ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuyksiköt 2001
- 9:2001** Welander, C. (red.): Den synliga yrkeshögskolan. Ålands yrkeshögskola.
- 10:2001** Valtonen, H.: Learning Assessment at the Sibelius Academy
- 11:2001** Ponnkala, O. (toim.): Terveystalon korkeakoulutuksen arvioinnin seuranta
- 12:2001** Miettinen, A. & Pajarre, E.: Tuotantotalouden koulutuksen arvioinnin seuranta
- 13:2001** Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkänen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R.: Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa
- 14:2001** Fonselius, J., Hakala, M.K. & Holm, K.: Evaluation of Mechanical Engineering Education at Universities and Polytechnics
- 15:2001** Kekäle, T. (ed.): A Human Vision with Higher Education Perspective. Institutional Evaluation of the Humanistic Polytechnic
- 1:2002** Kantola, I. (toim.): Ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilulupahakemusten arviointi
- 2:2002** Kallio, E.: Yksilöllisiä heijastuksia. Toimiiko yliopisto-opetuksen paikallinen itsearviointi?

- 3:2002** Raivola, R., Himberg, T., Lappalainen, A., Mustonen, K. & Varmola, T.: Monta tietä maisteriksi. Yliopistojen maisteriohjelmien arviointi
- 4:2002** Nurmela-Antikainen, M., Ropo, E., Sava, I. & Skinnari, S.: Kokonaisvaltainen opettajuus. Steinerpedagogisen opettajankoulutuksen arviointi
- 5:2002** Toikka, M. & Hakkarainen, S.: Opintojen ohjauksen benchmarking tekniikan alan koulutusohjelmissa. Kymenlaakson, Mikkelin ja Pohjois-Savon ammattikorkeakoulut
- 6:2002** Kess, P., Hulkko, K., Jussila, M., Kallio, U., Larsen, S., Pohjolainen, T. & Seppälä, K.: Suomen avoin yliopisto. Avoimen yliopisto-opetuksen arviointiraportti
- 7:2002** Rantanen, T., Ellä, H., Engblom, L.-Å., Heinonen, J., Laaksovirta, T., Pohjanpalo, L., Rajamäki, T. & Woodman, J.: Evaluation of Media and Communication Studies in Higher Education in Finland
- 8:2002** Katajamäki, H., Artima, E., Hannelin, M., Kinnunen, J., Lyytinen, H. K., Oikari, A. & Tenhunen, M.-L.: Mahdollinen korkeakoulu yhteisö. Lahden korkeakouluysiköiden alueellisen vaikuttavuuden arviointi
- 9:2002** Kekäle, T. & Scheele, J.P.: With care. Institutional Evaluation of the Diaconia Polytechnic
- 10:2002** Härkönen, A., Juntunen, K. & Pyykkönen, E.-L.: Kajaanin ammattikorkeakoulun yrityspalveluiden benchmarking
- 11:2002** Katajamäki, H. (toim.): Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä. Näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävään toteutukseen
- 12:2002** Huttula, T. (toim.): Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysiköt 2002–2003
- 13:2002** Hämäläinen, K. & Kaartinen-Koutaniemi, M. (toim.): Benchmarking korkeakoulujen kehittämisvälineenä
- 14:2002** Ylipulli-Kairala, K. & Lohiniva, V. (eds.): Development of Supervised Practice in Nurse Education. Oulu and Rovaniemi Polytechnics
- 15:2002** Löfström, E., Kantelinen, R., Johnson, E., Huhta, M., Luoma, M., Nikko, T., Korhonen, A., Penttilä, J., Jakobsson, M. & Miikkulainen, L.: Ammattikorkeakoulun kielenopetus tienhaarassa. Kielenopetuksen arviointi Helsingin ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluissa
- 16:2002** Davies, L., Hietala, H., Kolehmainen, S., Parjanen, M. & Welander, C.: Audit of Quality Work. Vaasa Polytechnic
- 17:2002** Sajavaara, K., Hakkarainen, K., Henttonen, A., Niinistö, K., Pakkanen, T., Piilonen, A.-R. & Moitus, S.: Yliopistojen opiskelijavalintojen arviointi
- 18:2002** Tuomi, O. & Pakkanen, P.: Towards Excellence in Teaching. Evaluation of the Quality of Education and the Degree Programmes in the University of Helsinki
- 1:2003** Sarja, A., Atkin, B. & Holm, K.: Evaluation of Civil Engineering Education at Universities and Polytechnics
- 2:2003** Ursin, J. (toim.): Viisi aikuiskoulutuksen laatuylipistoa 2004–2006
- 3:2003** Hietala, H., Hintsanen, V., Kekäle, T., Lehto, E., Manninen, H. & Meklin, P.: Arktiset haasteet ja mahdollisuudet. Rovaniemen ammattikorkeakoulun kokonaisarviointi
- 4:2003** Varis, T. & Saari, S. (Eds.): Knowledge Society in Progress – Evaluation of the Finnish Electronic Library – FinELib
- 5:2003** Parpala, A. & Seppälä, H. (toim.): Yliopistokoulutuksen laatuysiköt 2004–2006
- 6:2003** Kettunen, P., Carlsson, C., Hukka, M., Hyppänen, T., Lyytinen, K., Mehtälä, M., Rissanen, R., Suviranta, L. & Mustonen, K.: Suomalaista kilpailukykyä liiketoimintaosaamisella. Kauppätieteiden ja liiketalouden korkeakoulutuksen arviointi
- 7:2003** Kauppi, A. & Huttula, T. (toim.): Laatu ammattikorkeakouluihin
- 8:2003** Parjanen, M.: Amerikkalaisen opiskelija-arvioinnin soveltaminen suomalaisen yliopistoon
- 9:2003** Sarala, U. & Seppälä, H. (toim.): Hämeen ammattikorkeakoulun kokonaisarviointi
- 10:2003** Kelly, J., Bazsa, G. & Kladis, D.: Follow-up review of the Helsinki University of Technology
- 11:2003** Goddard, J., Asheim, B., Cronberg, T. & Virtanen, I.: Learning Regional Engagement. A Re-evaluation of the Third Role of Eastern Finland universities
- 12:2003** Impiö, I., Laiho, U.-M., Mäki, M., Salminen, H., Ruoho, K., Toikka, M. & Vartiainen, P.: Ammattikorkeakoulut aluekehittäjinä. Ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuyksiköt 2003–2004
- 13:2003** Cavallé, C., de Leersnyder, J.-M., Verhaegen, P. & Nataf, J.-G.: Follow-up review of the Helsinki School of Economics. An EQUIS re-accreditation
- 14:2003** Kantola, I. (toim.): Harjoittelun ja työelämäprojektien benchmarking
- 15:2003** Ala-Vähälä, T.: Hollannin peili. Ammattikorkeakoulujen master-tutkinnot ja laadunvarmistus
- 16:2003** Goddard, J., Teichler, U., Virtanen, I., West, P. & Puukka, J.: Progressing external engagement. A re-evaluation of the third role of the University of Turku
- 17:2003** Baran, H., Toivakka, P. & Järvinen, J.: Slavistiikan ja baltologian koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin seuranta
- 1:2004** Kekäle, T., Heikkilä, J., Jaatinen, P., Mylly, H., Piilonen, A.-R., Savola, J., Tynjälä, P. & Holm, K.: Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilu. Käynnistysvaiheen arviointi
- 2:2004** Ekholm, L., Stenius, M., Huldin, H., Julkunen, I., Parkkonen, J., Löfström, E., Metsä, K.: NOVA ARCADA – Sammanhällning, decentralisering, gränsöverskridande. Helhetsutvärdering av Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola 2003
- 3:2004** Hautala, J.: Tietoteollisuusalan koulutuksen arvioinnin seuranta
- 4:2004** Rauhala, P., Karjalainen, A., Lämsä, A.-M., Valkonen, A., Vänskä, A. & Seppälä, H.: Strategiasta koulutuksen laatuun. Turun ammattikorkeakoulun kokonaisarviointi

- 5:2004** Murto, L., Rautniemi, L., Fredriksson, K., Ikonen, S., Mäntysaari, M., Niemi, L., Paldanius, K., Parkkinen, T., Tulva, T., Ylönen, F. & Saari, S.: Eettisyyttä, elastisuutta ja elämää. Yliopistojen sosiaalityön ja ammattikorkeakoulujen sosiaalialan arviointi yhteistyössä työelämän kanssa
- 6:2004** Ståhle, P., Hämäläinen, K., Laiho, K., Lietoila, A., Roiha, J., Weijo, U. & Seppälä, H.: Tehokas järjestelmä – elävä dialogi. Helian laatutyön auditointi
- 7:2004** Korkeakoulujen arviointineuvoston toimintakertomus 2000–2003
- 8:2004** Luopajarvi, T., Hauta-aho, H., Karttunen, P., Markkula, M., Mutka, U. & Seppälä, H.: Perämerenkaaren ammatti-korkeakoulu? Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kokonaisarviointi
- 9:2004** Moitus, S. & Seppälä, H.: Mitä hyötyä arvioinneista? Selvitys Korkeakoulujen arviointineuvoston 1997–2003 toteuttamien koulutusala-arviointien käytöstä
- 10:2004** Moitus, S. & Saari, S.: Menetelmistä kehittämiseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston arviointimenetelmät vuosina 1996–2003
- 11:2004** Pratt, J., Kekäle, T., Maassen, P., Papp, I., Perellon, J. & Uitti, M.: Equal, but Different – An Evaluation of the Postgraduate Studies and Degrees in Polytechnics – Final Report
- 1:2005** Niinikoski, S. (toim.): Benchmarking tutkintorakennetyön työkaluna
- 2:2005** Ala-Vähälä, T.: Korkeakoulutuksen ulkoisen laadunvarmistuksen järjestelmät Ranskassa
- 3:2005** Salminen, H. & Kajaste, M. (toim.): Laatu, innovatiivisuutta ja proaktiivisuutta. Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysköt 2005–2006
- 4:2005** Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointi. Auditointikäsikirja vuosille 2005–2007
- 5:2005** Auditering av högskolornas kvalitetssäkringssystem. Auditeringshandbok för åren 2005–2007
- 1:2006** Dill, D.D., Mitra, S. K., Siggaard Jensen, H., Lehtinen, E., Mäkelä, T., Parpala, A., Pohjola, H., Ritter, M.A. & Saari, S.: PhD Training and the Knowledge-Based Society. An Evaluation of Doctoral Education in Finland
- 2:2006** Antikainen, E.-L., Honkonen, R., Matikka, O., Nieminen, P., Yanar, A. & Moitus, S.: Mikkelin ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 3:2006** Kekäle, T., Iloakso, A., Katajivuori, N., Toikka, M. & Isoaho, K.: Kuopion yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 4:2006** Audits of Quality Assurance Systems of Finnish Higher Education Institutions. Audit Manual for 2005–2007
- 5:2006** Rauhala, P., Kotila, H., Linko, L., Mulari, O., Rautonen, M. & Moitus, S.: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 6:2006** Hämäläinen, K., Kantola, I., Marttinen, R., Meriläinen, M., Mäki, M. & Isoaho, K.: Jyväskylän ammatti-korkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 7:2006** Kekäläinen, H.: (toim.) Neljä aikuiskoulutuksen laatuyluopistoa 2007–2009
- 8:2006** Yliopistokoulutuksen laatuysköt 2007–2009
- 9:2006** Ojala, I. & Vartiainen, P.: Kolmen yliopiston opetuksen kehittämistoiminnan vaikuttavuus. Lapin yliopiston, Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Vaasan yliopiston opetuksen kehittämistoiminnan vaikuttavuuden benchmarking-arviointi
- 10:2006** Lappalainen, M. & Luoto, L.: Opetussuunnitelmaprosessit yliopistoissa
- 11:2006** Levänen, K., Tervonen, S., Suhonen, M. & Stigell, L.: Verkko-opintojen mitoituksen arviointi
- 12:2006** Vuorela, P., Kallio, U., Pohjolainen, T., Sylvander, T. & Kajaste, M.: Avoimen yliopiston arvioinnin seurantaraportti
- 13:2006** Käyhkö, R., Hakamäki, S., Kananen, M., Kavonius, V., Pirhonen, J., Puusaari, P., Kajaste, M. & Holm, K.: Uudenlais-ta sankaruutta. Ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuysköt 2006–2007
- 14:2006** Malm, K., Lavonius, H., Nystén, P., Santavirta, N. & Cornér, S.: Auditering av Svenska yrkeshögskolornas kvalitetssäkringssystem
- 15:2006** Papp, I., Carolan, D., Handal, G., Lindesjö, E., Marttinen, R., Mustonen, V. & Isoaho, K.: Audit of the quality assurance system of Seinäjoki Polytechnic
- 16:2006** Alaniska, H. (toim.): Opiskelija opetuksen laadunarviointissa.
- 17:2006** Pyykkö, R., Keränen, P., Lahti, M., Mikkola, A., Paasonen, S. & Holm, K.: Media- ja viestintäalan seuranta
- 1:2007** Karppanen, E., Tornikoski, E., Töytäri, R., Urponen, H., Uusitalo, T., Holm, K.: Lahden ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 2:2007** Liljander, J.-P., Heikkilä, J., Lappalainen, M., Nystén, P., Sulameri, T. & Kajaste, M.: Savonia-ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 3:2007** Wahlbin, C., Heikkilä, J., Hellberg, M., Lindroos, P., Nybom, J. & Cornér, S.: Auditering av Svenska handelshögskolornas kvalitetssäkringssystem
- 4:2007** Jokinen, T., Malinen, H., Mäki, M., Nokela, J., Pakkanen, P. & Kekäläinen, H.: Tampereen teknillisen yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointi
- 5:2007** Saari, S. (toim.): Korkeakouluopiskelija yhteiskunnallisena toimijana. Kansallinen benchmarking-arviointi
- 6:2007** Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointi. Uusinta-auditoinnin käsikirja 2007–2009 – Auditering av högskolornas kvalitetssäkringssystem. Handbok för förnyad auditering 2007–2009 – Audits of the quality assurance systems of higher education institutions. Manual for Re-Audits 2007–2009

- 7:2007** Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointi. Auditointikäsi kirja vuosille 2008–2011
- 8:2007** Seppälä, K., Rinne, R. & Trapp, H. (eds.): *Connecting Research and Client. Finnish Experience of Quality Enhancement in University Lifelong Learning*
- 9:2007** *Auditering av högskolornas kvalitetssäkringssystem. Auditeringshandbok för åren 2008–2011*
- 10:2007** *Audits of Quality Assurance Systems of Finnish Higher Education Institutions. Audit Manual for 2008–2011*
- 11:2007** Toikka, M., Aarvevaara, T., Isotalo, J., Peltokangas, N., Raji, K., Hiltunen, K. & Holm, K.: *Kajaanin ammatti-korkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*
- 1:2008** Ståhle, P., Karppanen, E., Kiiskinen, N., Okkonen, T., Saxén, H., Uusi-Rauva, E., Holm, K. & Seppälä, H.: *Teknillisen korkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*
- 2:2008** Vuorio, E., Huttula, T., Kukkonen, J., Kurtakko, K., Malm, K., Mikkola, A., Mäki, M., Rekilä, E., Yanar, A., Kekäläinen, H., Moitus, S. & Mustonen, K.: *Helsingin yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*
- 3:2008** Aaltonen, E., Anoschkin, E., Jäppinen, M., Kotiranta, T., Wrede, G. H. & Hiltunen, K.: *Sosiaalityön ja sosiaali-alan koulutuksen nykytila ja kehittämishaasteet – Yliopistojen sosiaalityön ja ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen seuranta-arviointi*
- 4:2008** Leppisaari, I., Ihanainen, P., Nevgi, A., Taskila, V.-M., Tuominen, T. & Saari, S.: *Hyvässä kasvussa – Yhdessä kehittäen kohti ammattikorkeakoulujen laadukasta verkko-opetusta*
- 5:2008** Hiltunen, K. & Kekäläinen, H.: *Benchmarking korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien kehittämisessä – Laadunvarmistusjärjestelmien benchmarking-hankkeen loppuraportti*
- 6:2008** Rauhala, P., Liljander, J.-P., Mulari, O. & Moitus, S.: *Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän uusinta-auditointi*
- 7:2008** *Korkeakoulujen arviointineuvoston toimintasuunnitelma 2008–2009*
- 8:2008** Hintsanen, V., Höynälänmaa, M., Järvinen, M.-R., Karjalainen, A., Peltokangas, N. & Hiltunen, K.: *Vaasan ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*
- 9:2008** Rekilä, E., Heikkilä, J., Käätä, P., Seppälä, M., Virtanen, T., Öberg, J., Moitus, S. & Mustonen, K.: *Tampereen yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*
- 10:2008** Luoma, M., Daniel, H.D., Kristensen, B., Pirttilä, A., Vaisto, L., Wahlén, S., Mustonen, K. & Seppälä, H.: *Audit of the quality assurance system of Helsinki School of Economics*
- 11:2008** Stenius, M., Ansala, L., Heino, J., Käyhkö, R., Lempa, H., Niemelä, J., Holm, K. & Seppälä, H.: *Turun yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*